Ocak - Haziran / 2021

BAŞKENT ANKARA

"Ankara'nın Sivil Temsilcisi"

YIL:4 SAYI:8

ANKARA KULÜBÜ DERNEĞİ YAYIN ORGANIDIR

“Ankara’nın Sivil Temsilcisi”

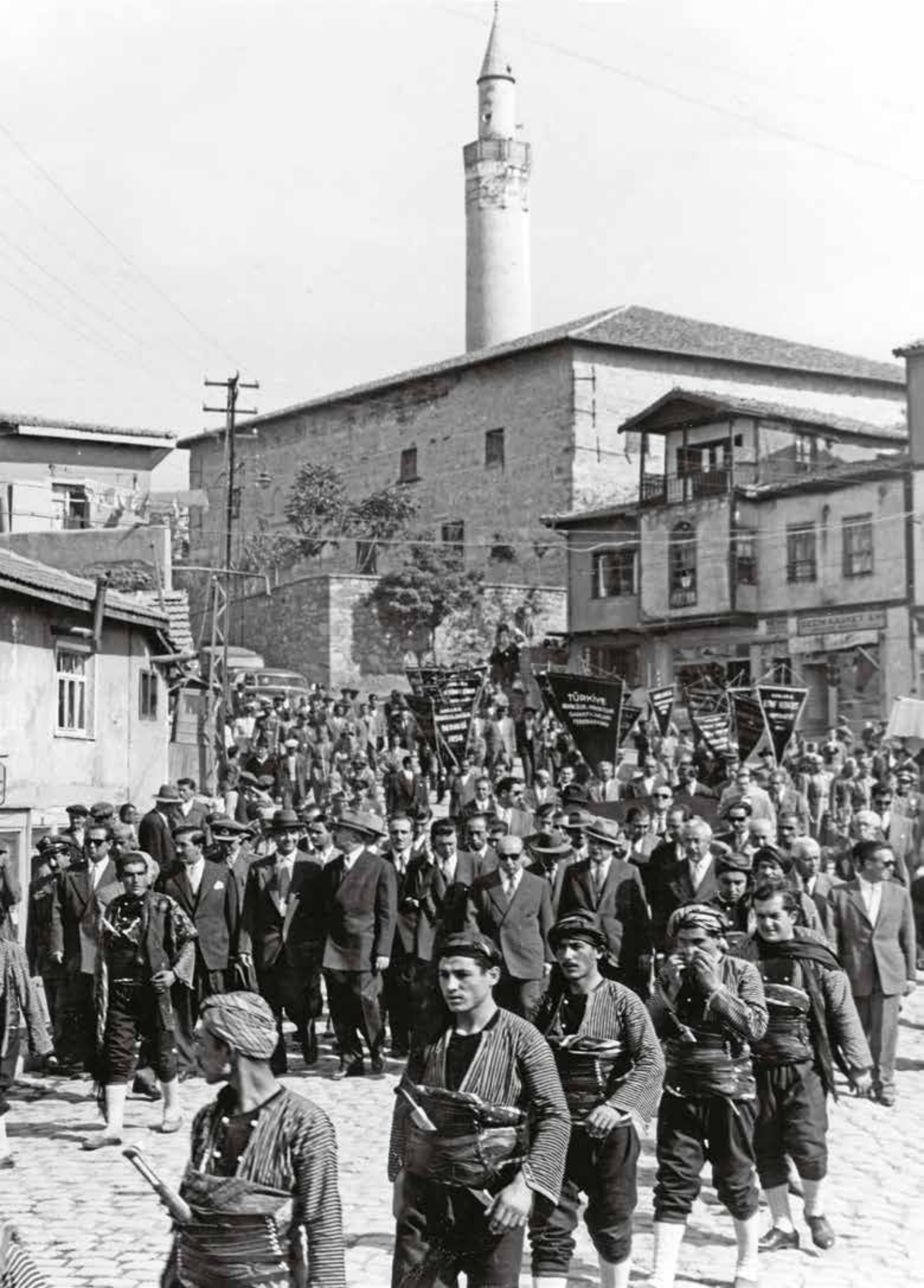
TÜRKİYE

Kapak Fotoğrafı:
Augustus Tapınağı ve Hacı Bayram Camii birbirlerine yaslanan duvarlarıyla asırlardır akıp giden zamana birlikte direniyorlar.
Fotoğraf: Timur ÖZKAN

Altı ayda bir yayınlanır.
ISSN No: 2618-5776

İMTİYAZ SAHİBİ
Ankara Kulübü Derneği Adına
Metin ÖZASLAN

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
Selahattin EKREMOĞLU

YAYIN KURULU BAŞKANI
Şevket Bülend YAHNİCİ

YAYIN KURULU
Hasan AKYAR, Hasan CİCİOĞLU,
Mehmet TUNÇER, Taner TOPÇU,
Timur ÖZKAN

EDİTÖR
Timur ÖZKAN

HUKUK MÜŞAVİRİ
BAYTAN Hukuk Bürosu
Av. Nihat BAYTAN - Av. İlhan BAYTAN

MALİ MÜŞAVİR
Yavuz YILDIZOĞLU

YÖNETİM YERİ
ANKARA KULUBÜ DERNEĞİ-ANKARA KONAĞI
Çamlıca Mah. 137. Cad. No:2 Yenimahalle-Ankara
Tel: 0312 362 7305 • www.ankarakulubu.org.tr
baskentankaradergisi@gmail.com

GRAFİK TASARIM
Yusuf MEŞE (EVOS)

BASKI
EVOS BASIM YAYIN LTD. ŞTİ.
İvedik OSB Matbaacılar Sanayi Sitesi
1515. Cad. No:51-53 Yenimahalle / ANKARA
Tel: 0312 278 49 61 • www.evos.com.tr

Baskı Tarihi: Ekim 2021

Yazılar elektronik ortamda gönderilmelidir. Görsel malzemeler elektronik ortamda yüksek çözünürlüklü olmalıdır. Yayın Kurulu gönderilen yazılarda dil, anlatım ve yazım tekniği yönünden gerekli düzeltme, kısaltma ve düzenleme yapabilir. Yazılardaki görüşler yazarlarına ait olup hiç bir şekilde Ankara Kulübü Derneği'nin görüşlerini yansıtmaz. Yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir. Yayınlanan yazılar ve görseller kaynak gösterilmeden kullanılamaz. Dergimiz Basın Ahlak Yasası kurallarına uymayı taahhüt eder.

İÇİNDEKİLER

04 **BAŞKANDAN**

09 **YAYIN KURULUNDAN**

10 **ANKARA KULÜBÜ'NDEN**

20 **GALATİA'NIN VE CUMHURİYET'İN BAŞKENTİ ANKARA**
Gökçe GÜNEL

24 **"YOĞUN DUĞAR" ANKARA KENTİNİ ÇEVRELEYEN XVII. YÜZYIL OSMANLI SURU**
A. Vedat OYGÜR

36 **ANKARA İÇ KALE DOKUSU ONARILIYOR**
Mehmet TUNÇER

44 **AHİLİK VE ANKARA**
Murat KOCAKÖK

48 **DÖRT KİŞİ ÖMÜR BOYU O PARKTA YAŞAYACAK**
Muharrem SARIKAYA

52 **"ANKARA ANKARA GÜZEL ANKARA" KÜLTÜR MİRASI VE DEĞERLENDİRİLME SORUNLARI**
Zühal ÖZCAN

60 **SEYMEN KÜLTÜRÜNDEN PAVYON KÜLTÜRÜNE ANKARA TÜRKÜLERİ**
Mehmet Ali GÜRSOY

64 **"KAYA DORUĞU ÜLKESİ" BEYPAZARI'NIN UNESCO YOLCULUĞU...**
Merve GÜNGÖR

70 **ANKARA VE ORTA ANADOLU'NUN TOPLUMSAL YAPISI VE BESLENME KÜLTÜRÜ**
Güven DİNÇER

73 **VAKIF ESERLERİ MÜZESİ HALILI, KİLİMLİ VE MUTLAKA YAPIN KÖŞELİ**
Necati YALÇIN

76 **ANKARA SEVDASI**
Dursun ERKILIÇ

78 **GELENEKSEL ANADOLU EVLERİNE BİR ÖRNEK; AYAŞ EVLERİ**
Faruk SOYDEMİR

81 **SEYAHATNAME VE ANILARDA ANKARA: 1 YAZICI MURTAZA'NIN KALEMİNDEN ANKARA VE ÇEVRESİ**
M. Bülent VARLIK

82 **ANKARA FOLKLORUNDAN BİR DAMLA: GÖKLER KÖYÜNDE YAĞMUR DUASI**
Necati KAZANCI

85 **SEYMENLERİMİZDEN ANKARA GEZİ NOTLARI-VII ÜZÜM DİYARI KALECİK**
Bahadır SAKA

88 **AYSANTIBELİ'NİN TEHLİKE ALTINDAKİ BİTKİLERİ**
Mecit VURAL

90 **AYRANCI ANTİKA PAZARI**
Nuray Özener DEĞİRMENCİOĞLU

92 **ANKARALI GENÇ SPORCULARIMIZLA GURUR DUYUYORUZ**
Mert DOKUZOĞLU

94 **ÜÇ RAFTAN... ÜÇ SAHAFTAN...**
Timur ÖZKAN

Dr. Metin ÖZASLAN
Ankara Kulübü Derneği Genel Başkanı

Sevgili Ankaralılar,

Ankaralıların sesi Başkent Ankara Dergimizin 8. Sayısı ile yeniden huzurlarınızdayız. Tüm dünyayı saran covid-19 salgını, kurumsallaşma sürecine ilişkin sorunlar, ithal malzeme olan kağıdın artan döviz fiyatlarına koşut olarak dergi maliyetlerini artırması, maliyetlere bir nebze de olsa katkı sağlayan reklam bulmada yaşadığımız sorunlar nedeniyle dergimizin düzenli basımında gecikmeler yaşamakla birlikte; Ankaramızın ve Ankaralıların hafızası, birikimi, sesi niteliği taşıyan Dergimizi yaşatmak konusunda güçlü irademiz devam ediyor ve güçlenerek devam edecek. Dergimizi yaşatmak durumundayız zira bu süreli yayın, Başkent Ankara'ya duyarlı tüm kesimlerin, Ankara sevdalılarının, gönüllülerin, yazarların, araştırmacıların, kültür taşıyıcıların buluştuğu ve seslerini duyurduğu tek mecradır. Yerel duyarlılığın özgürce ifade edilebildiği Ankaralıların sözcüsü, Seymenlerin, Bacıerenlerin, Ankara sevdalılarının sesi, nefesi olan tek Dergidir. Tüm bu nedenlerle Ankaralı hemşehrilerimizin Dergimizi yaşatma gayretlerimize destek vermelerini yineliyor, bu konuda gerekli duyarlılığın gösterileceğine dair inancımı koruyorum.

Son iki yıllık pandemi döneminde tüm dünyada çalışma hayatı olumsuz yönde etkilendi ve özellikle sivil toplum faaliyetleri durma noktasında geldi. Biz de Ankara Kulübü Derneği olarak toplu etkinliklerimize ara vermekle birlikte, yönetim çalışmalarımıza ara vermedik, bilakis hız verdik ve krizi fırsata çevirerek bu dönemde önemli başarılara imza attık. Bu dönemde Derneğimizin çalışmalarından sadece birkaçını kısa başlıklarla aktarmak istiyorum…

Seymen ve Bacıeren Çalışmaları

Seymenlik Geleneğini aslına uygun şekilde yaşatmak Derneğimizin en temel amacıdır. Zira Derneğimiz, Büyük Önder Mustafa Kemal Atatürk'ün "Seymenlik Geleneğini ve 27 Aralık Ruhunu Yaşatın" talimatıyla kurulmuştur. Seymenlik Geleneği Ankara'nın yerel kimliğinin en önemli öğesi olup Ankaralılar için tarihi, kültürel ve sembolik anlamı büyüktür. Seymenlik Geleneğinin aslına uygun olarak gelecek kuşaklara aktarılması hususunda Seymen yetiştirme faaliyetlerimiz, şubelerimiz dahil olmak üzere haftada iki (2) günden yedi (7) güne çıkarılarak sürdürülmüştür. Pandemi döneminde çalışmalarımıza bir müddet ara verilmek durumunda kalınmakla birlikte çalışmalarımız bugünlerde yeniden başlamıştır. Bugün itibarıyla Derneğimizin Seymen birikimi ise binlere ulaşmıştır.

Seymen kostümleri alanında ciddi gelişmeler kaydettik. Özellikle başa bağlanan kefiye ve kanatlı cepken Ankara'ya özgü hale getirilmiştir. Önceki dönemlerde Doğu Karadeniz bölgesinin karakteristik sembolü olan kumaşların kullanıldığı kefiyelere tamamıyla son verdik. Aynı durum cepkenler için de geçerlidir. Başka bölgelere özgü veya alelade cepkenler kaldırılmış, Ankara merkeze ait olduğuna emin olduğumuz iki kanatlı cepken örneği kulanılmaya başlanmıştır. Benzer şekilde diğer kostüm, kuşam ve takı alanlarında da çalışmalar sürdürüldü. Derneğimiz ve Ankara Büyükşehir Belediyesi işbiliğinde Ankara Geleneksel Seymen Kıyafeti'nin coğrafi işaret tescili yapıldı. Ayrıca, Seymen oyun müzikleri alanında geniş kapsamlı bir proje başlattık. Kültür ve Turizm Bakanlığı desteğiyle sürüdürdüğümüz projede yaklaşık 30 seymen oyunu otantiğine uygun şekilde kayıt edilecek, dijital arşive yüklenecek ve geniş kitlelere tanıtımı yapılacaktır.

Derneğimiz için olduğu kadar, Başkent Ankara'mız ve ülkemiz için büyük önem arz eden bir köklü kurumumuz da "Anadolu Bacıları", diğer adıyla "Bacıerenler" geleneğidir. 800 yıllık köklü geleneğimizin Ankara Kulübü tarafından yaşatılması büyük önem taşımaktadır. Derneğimizde, Anadolu Bacıları geleneğini yaşatmak amacıyla "Bacıerenler Kolu"nu oluşturduk. Halk müziği ve halk oyunları başta olmak üzere, tüm toplumsal-kültürel boyutlarıyla bu köklü geleneği

araştırmayı, geliştirmeyi, yaşatmayı ve gelecek kuşaklara aktarmayı stratejik bir hedef olarak belirledik ve bu amaç doğrultusunda çalışmaları yoğun şekilde sürdürdük. İlk defa Derneğimiz tarafından bu köklü geleneğin yaşatılıyor olması, ülke genelinde olumlu karşılanmış ve benzeri girişimler bizim öncülüğümüzle yaygınlaşmaya başlamıştır.

Ankara Kulübü Derneğinin yönlendirmesiyle, kadın oyunlarını derlemek amacıyla ODTÜ Türk Halk Bilimi Topluluğu öğrencileri Ankara'da yöre araştırmalarına başlamış, ayrıca Altındağ Halk Eğitim Merkezinin yapmış olduğu yöre araştırmalarından yola çıkılarak unutulmaya yüz tutmuş çok sayıda kadın oyunumuzun derlemesi yapılmıştır. Sahadan derlenen geleneksel oyunlarımızı sahneye taşıyarak, Derneğimiz bünyesinde kadın oyunları çalışmalarımız başlatılmış ve düzenli bir şekilde sürdürülmektedir. Bugüne kadar ondan fazla kadın oyunu derlenmiş ve sahnelenmiştir. Bu alandaki derleme çalışmaları ve projeler yoğun bir şekilde devam etmektedir. Projelerimizden birisi ve en önemlisi Ankara kadın oyunları müzikleri projemizdir. Seymen oyun müzikleri alanında olduğu gibi Bacıeren oyunları alanında da Kültür ve Turizm Bakanlığı desteğiyle sürdürülen projemizde yaklaşık 30 Bacıeren oyunu otantiğine uygun şekilde kayıt edilecek, dijital arşive yüklenecek ve geniş kitlelere tanıtımı yapılacaktır.

Genel Kurmay Kavşağına Kızılcagün Anıtımızı Diktik: "Kızılcagün Anıtı Bir Ankara Kulübü Önerisi, Projesi ve Tasarımıdır"

Kızılcagün'ün 100. Yıldönümünü tüm ülkede büyük bir coşku yaratacak şekilde çok sayıda etkinlikle kutladık. 100. yıla ilişkin bir diğer girişimimiz ise 27 Aralık 1919'da Atatürk ile Seymenlerin arasında geçen ve "Andolsun" ile biten o meşhur diyaloğun gerçekleştiği Genelkurmay kavşağına kızılcagünü anlatan bir anıt heykelin yaptırılması olmuştur. 100. yıl kutlamarında açılışını planladığımız; düşüncesi, tasarımı ve önerisi tamamen Ankara Kulübü'ne ait olan ve Büyükşehir Belediyemizin imkânlarıyla yaptırılan heykel, maalesef planlanan tarihe yetişemedi. Bir yıl sonra, 101. Yılda, 2021 yılında Genelkurmay kavşağına yerleştirildi. Ankara Büyükşehir Belediyemize konuya duyarlılık göstererek sahip çıkması, ASO'ya ise mali katkıları için teşekkür ediyoruz. Heykelimizin yeraldığı bu meydanın adının "Kızılcagün Meydanı" olarak değiştirilmesi Ankara Büyükşehir Belediyemizden önemli bir temenni ve beklentimizdir.

Kızılcagün TV: Bir Ankara Kulübü Kuruluşudur

Kızılcagün'ün 100. Yıldönümüne ilişkin bir diğer önemli projemiz ise Ankara Kulübümüz bünyesinde kendi youtube kanalımız olan "*Kızılcagün TV*"nin kuruluşudur. Derneğimiz yayın organı olan Kızılcagün TV'mizin ilk canlı yayını 13 Ekim Salı günü 14.00'te Türk Tarih Kurumu (TTK) ile işbirliğinde düzenlediğimiz Ankara'mızın Başkent oluşunun 97. Yıl dönümü etkinliği ile TTK'dan gerçekleştirilmiştir. Kızılcagün TV'mizde, yayına başladığı günden bu yana son bir yıl içerisinde Bilim, Tarih, Gelenek - Görenekler, Ankara Türküleri, Edebiyat, Gezi, Sanat, Spor, Hukuk, Sağlık v.b. konularında 600 civarında program yayınlanmıştır. 232 bin izlenme ile Ankaramızın, Ankaralıların, Başkentlilerin sesi olan kanalımızın abone sayısı 5.000 üzerindedir.

Son bir yıl içerisinde yüzlerce başarılı program yayınlanan Kızılcagün TV'mizde yeralan başlıca programların isimleri şunlardır: Eko Yaşam, Yalnız Değiliz, Ankara'nın Çınarlarıyla Sözlü Tarih, Gizlenenin Peşinde, Sıra Dışı Spor, Baştan Başa Ankara, Ankara'nın Renkleri Ankara'nın Değerleri ve Tanrı Misafiri, Dalgınım Sana, Başkanların Gözünden Ankara, Kültürün Başkenti… Bunların haricinde; Kızılcagün TV özel yayınları, Şube tanıtımları, Ferfeneler, Ankara Seymen Oyunları, Geleneksel Ankara Türküleri vb. programlar da yayınlanmaktadır. Ankara halkbilimi, kültürü, gelenekleri, arkeolojisi vb alanlarda yeni programlar da yakında Kızılcagün TV'mizde düzenli yayına girecektir. Nitelikli yayın çizgisiyle kısa zamanda büyük taktir ve beğeni toplayan Başkent Ankara'nın ve Ankaralıların sesi olan kanalımız, şehrimizin ve derneğimizin hafızası ve birikimi açısından büyük bir kazanım olmuştur.

Bir sivil toplum akademisi olarak işlev gören Ankara Kulübümüz ilerleyen dönemlerde yayıncı kimliği ile öne çıkacaktır

Ankara Kulübümüz son yıllarda önemli ölçüde bir Ankara Akademisi olarak işlev görmeye başlamıştır. Ankara'ya ilişkin hemen her konuda düzenlediğimiz söyleşi, konferans, panel, sempoyum, çalıştay, sergi ile bilimi, kültürü, sanatı ve

Ankaralıları biraraya getiren bir Ankara Akademisi olarak çalıştık. Ankara Akademisi olma işlevimizin güçlendirilmesi ve bu kapsamda bilimsel faaliyetlerimizin artırılması ana gündem maddelerimizden biri olmuştur.

Ankara'mızın her türlü sorununa duyarlı bir yaklaşımla, Ankara'nın tarihi, ekonomisi, sanayisi, eğitimi, kültür değerleri ve varlıklarının korunması, mimarisi, şehirleşme, spor, flora, faunası gibi konularda çok sayıda konferans, panel ve sempozyum tarzı bilimsel etkinlikler düzenlenmiştir. Gerçekleştirilen bilimsel faaliyetlerin sonuçları kamuoyuyla ve ilgili kurum ve kuruluşlarla paylaşılmıştır. Bilimsel etkinliklerden bazıları kitaplaştırılarak veya Başkent Ankara Dergimizde yayınlanarak kalıcı hale getirilmiştir.

Derneğimizin son yıllarda edindiği yapımcı ve yayıncı belgeleriyle Ankara üzerine kitap yayınları ve albüm çalışmalarımız da gündeme girmiştir. Önümüzdeki dönemde bu alandaki çalışmalara hız verilecektir. Ankara Kulübü Yayınevi olarak öncelikle baskısı tükenen önemli Ankara kitapları ile özgünlüğü olan Ankara konulu kitaplardan başlayarak Ankara üzerine yazılan kitap çalışmalarının basımında en önemli adres olacağız.

Başkent Ankaramızın ilk Kent Müzesini Derneğimiz Açtı ve Kültür ve Turizm Bakanlığı Tarafından Tescili Yapıldı

Ankara Konağı hizmete girdiği 2015 yılından bu yana adeta bir Ankara Kent Müzesi olarak işlev görmektedir. Ankara Konağı genelinde ve özellikle Ankara Sokağında ve fuaye alanında başta "Seymenlik Geleneği" ve "27 Aralık Ruhu" olmak üzere, Ankara'mızın ve Ankaralıların tarihi değerleri, yerel özellikleri, gelenek-görenekleri, etnografyası, el sanatları, mutfak kültürünü temsil eden ürünler yaşatılmakta ve tanıtımı yapılmaktadır.

Ankara'mızın kültürel mirasının en önemli etnografik unsurları olan Seymen ve Bacıeren giysileri, bu giysilere ait kılıç, kama ve takılar ile ilçelerimize ait geleneksel el sanatı ürünlerinin sergilendiği Ankara Konağı'nın Ankara Sokağı olarak adlandırılan bölümün "Ankara Kent Müzesi" (özel müze) olarak tescil edilmesi için T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğüne resmi başvurumuzu yaptık. Bakanlık tarafından gerekli incelemeler, raporlamalar ve bürokratik işlemler tamamlandıktan sonra Müzemizin tescili gerçekleştirilmiştir. Kısa zamanda sergilenen ürünler müze defterine işlenecek ve T.C. Kültür Bakanlığı arşivine girecektir. Ne mutlu ki Ankara Kulübümüz artık müze kuran bir dernek niteliğine kavuşmuştur. Bu özelliğe Türkiye'de çok az kurum sahiptir. İlerleyen dönemde Ankara merkezindeki diğer tesislerimizin ve ilçelerdeki Şube konaklarımızın tamamının müze olarak tescili gerçekleştirilecektir.
Bu başarının temelinde ise mali değeri çok yüksek olan zengin antika ve etnoğrafik malzeme birikimini Derneğimize kazandırmış olmamız yatmaktadır. Bu birikimi daha da zenginleştireceğiz.

Ankara Kütüphanesi ve Dökümantasyon Merkezimizin Açılışını 27 Aralık 2021'de Gerçekleştireceğiz

Ankara Kütüphanesi ve Dökümantasyon Merkezi kurma çalışmamız halen devam etmektedir. Kütüphane olarak tasarladığımız Genel Merkez Binamızın orta katı sayısı sekiz bini aşan kitaplarımızı ve diğer arşiv malzemelerimizi artık almamaktadır. Kütüphanemizde Ankara merkez ve ilçelerini konu alan kitaplar, Atatürk, Milli Mücadele, Cumhuriyet, kültür, geleneksel değerler, halkbilimi, halk kültürü alanında çok sayıda eser yer almaktadır.

Ankara Kütüphanesi ve Dökümatasyon Merkezimizde, Ankara'nın bugüne kadar basılmış, nadide ve değerli yayınları, kitapları ve arşivi [tarihi belgeler (fermanlar, tapular, yazılar vb.) kartpostal, kupür, fotoğraflar, efemera vb.] bir araya getirilmekte, unutulmaya yüz tutmuş, atılmış ya da saklanan önemli kitapları (ve belgeleri) bulunmaktadır. Kütüphanemizde bulunan yaklaşık sekizbin (8.000) adet kitaptan Ankara ile ilgili olanlarının ayıklanması ve konu başlıklarına göre tasnifinin yapılması ve ihtiyaç duyulan kitapların satın alınması amaçlanmaktadır.

Başkent Ankara Kütüphanesi ve Arşivi iç dekorasyonun tasarımı Ankara kültürünü yansıtacak şekilde gerçekleştirilecek, son teknolojik teknikler dikkate alınarak kütüphane yazılım sistemi oluşturulacaktır. Başkent Ankara Kütüphanesi ve Arşivimiz öğrenciler ve araştırmacılar için önemli bir bilgi merkezi olacaktır.

Şubeleşme Çalışmalarımızda Önemli bir Yol aldık: 20 ilçemizde Şubemiz, Dört İlçemizde ise Konaklarımız Var…

Son dönemlerde ana stratejik hedeflerimizden biri Şubeleşme ve/ya Temsilcilik açma çalışmalarımız olmuştur. Ankara'mızın İlçe ve beldelerinde örgütlenmek amacıyla yaptığımız çalışmalar sonucunda Ayaş, Bala, Çankaya, Mamak, Yenimahalle, Keçiören, Sincan, Çamlıdere, Etimesgut, Çubuk, Kalecik, Akyurt, Polatlı, Elmadağ, Gölbaşı, Altındağ, Pursaklar, Güdül, Haymana ve Kızılcahamam İlçelerimizde olmak üzere toplam 20 şubemizin kuruluş süreçleri resmi olarak tamamlanarak çalışmalarına başlamıştır.

Çankaya ve Mamak Şubelerimiz mükerrer üyelik sorunundan dolayı geçici bir süreliğine temsilciliğe dönüşmüş olmakla birlikte, şubelerimizin büyük çoğunluğu kurumsallaşma sürecini tamamlamış ve başarılı şekilde çalışmalarına devam etmektedir. Henüz şube kurulmamış ilçe ve beldelerimizden de yoğun bir şube kurma talebi gelmekte ve bu yönde çalışmalarımız devam etmektedir. Bu kapsamda, Beypazarı, Nallıhan, Kahramankazan ve Şereflikoçhisar-Evren ilçelerimizde şubeleşme çalışmalarımız devam etmektedir. Çok sayıda şubemizde Seymen ve Bacıeren çalışmalarımız başlatılmış, ilçelerimize, belde ve köylerimize dönük çok sayıda etkinlik gerçekleştirilmiştir.

Şubelerimize ilişkin bir diğer hedefimiz de tüm ilçe merkezlerimizde Şubelerimizin kullanımına tahsis etmek üzere tarihi bir konak satın almak veya ilçenin dokusuna uygun konaklar yaptırmak olmuştur. Gururla ifade etmeliyiz ki bu konuda son dönemde önemli gelişmeler yaşadık. Öz kaynaklarımızla Ayaş, Çamlıdere ve Beypazarı ilçelerimizde birer konak satın aldık, Kalecik ilçemizde ise tahsis işlemi yoluyla Şube konağımıza kavuştuk. İlçe konaklarımız hem şubelerimizin daha etkin çalışmaları hem de ilçelerimizin tüm değerlerinin yaşatılması ve tanıtımı açısından büyük önem taşımaktadır. Yakın zamanda tüm ilçelerimizde Konak projelerimizi tamamlayacağız.

İlçe konaklarımız bir ilçe kent müzesi olarak işlev göreceği gibi, o ilçemizin mutfağının tanıtıldığı, ilçeye ilişkin bilimsel toplantıların ve geleneksel etkinliklerin düzenlendiği şube merkezlerimiz olarak işlev görecektir. İlçe konakları projemizi çok önemsiyoruz zira geçmişte çok zengin birikimlere, değerlere, köklü geçmişe sahip olan ilçelerimiz bugün maalesef yerel değerlerini kaybetme tehlikesiyle karşı karşıyadır. İlçelerimizde ve köylerimizde yaşanan sorunlar nedeniyle Ankara merkezine ve başka şehirlere büyük bir nüfus göçü yaşanmakta ve köy, kasaba ve ilçelerimiz kültürel değerleri ve gelenekleriyle birlikte zayıflamaktadır. Ankara Kulübü olarak Ankaramızın temel değerlerini olduğu gibi, tüm ilçelerimizin ve kırsal kesimlerimizin zengin yerel değerlerini, birikimlerini, tarihini, kimliğini ayrı ayrı koruyup, yaşatmak temel hedeflerimizdendir ve görevimizdir. Ankaramızın kadim merkezi Ankara Kalesi ve Hamamönü civarında ise Derneğimizi temsil edecek tarihi konak arayışımız devam etmektedir.

Ankara Lobisi Girişimini Başlattık: "Başkent Ankaramız Sahipsizliği Haketmiyor"

Ankara uzun süreden bu yana nüfus büyüklüğü ve ihtiyaçları ölçüsünde kamu yatırımı alamayan, birçok sektörde ve ekonominin bütününde gerileyen bir şehir durumuna geldi. Bunun temel nedeni de Ankara'nın siyaseten sahipsizliği ve temsil edilemeyen bir şehir haline gelmesidir. Son 25 yıllık dönemde Ankara'nın kamu yatırımlarından aldığı pay, ne yazık ki olması gerekenin üçte biri kadardır. Mega projelerin tamamı İstanbul'a yapılmaktadır. Oysa, bir şehrin büyümesi için en önemli kaynaklardan biri kamu yatırımlarıdır. Ancak Ankara ekonomik büyümesi için gereken kamu yatırımlarını sahipsizlik nedeniyle alamamaktadır. Yerel kalkınmanın bir diğer temel kaynağı da yerel yönetimlerin yaptığı yatırımlardır. Fakat son dönemlerde Ankara'nın kıt yerel kaynakları da verimli şekilde kullanılmamıştır. Oysa, Ankara büyümeyi destekleyen, şehrin yatırım ve yaşam kalitesi cazibesini artıracak kapsamlı ve verimliliği yüksek yatırımlara ihtiyaç duymaktadır.

Her şeyden önce Ankara Cumhuriyetin Başkenti'dir, ülkemizin vitrinidir ve ülkemizin kalbidir. Güçlü Başkent, güçlü Anadolu demektir. Ankara güçlendirilmelidir ki Anadolu'da güçlensin. Güçlenmenin yolu da Ankara'daki temel kurumların güç birliğinden ve güç birliğini sağlayacak lobi dayanışmasından geçmektedir. Yerel kurumlarımız ve lobi şehrimizin sorunlarını ve ihtiyaçlarını belirlemeli ve tek ses halinde güçlü bir şekilde dile getirmelidir. Lobi tarafından izlenen milletvekillerimiz

ise Ankara'nın yatırım ihtiyaçlarını TBMM'de ve bakanlıklarda takip etmelidir. Özetle, Ankara'nın temel ekonomik göstergelerinin iyileştirilmesi, yatırımların artırılması için her alanda kurum ve kuruluşların güç birliğine ihtiyaç duyulmaktadır.

Ankara'nın ekonomik, sosyal, kültürel sorunlarını, ihtiyaçlarını dikkate alarak Ankara Kulübü Derneği olarak Ankara lobisi (güçbirliği platformu) oluşturma girişimini başlattık. Bu kapsamda ATO, ASO, ATB, ANKESOB, Kent Konseyi ve BAM gibi temsil düzeyi yüksek kuruluşlarla birincisi Ankara Konağımızda olmak üzere toplantılar serisini başlattık ve bu süreç kararlı şekilde ilerlemektedir. Kısaca, tarihinde ilk defa Başkent Ankara'da fiili olarak Ankara Lobisi oluşturulmuştur.

Büyük sorunlar yaşayan Ankara sporu alanında da "Sporda Ankara Güçbirliği Platformunu Kurduk

Başta Milli mücadele döneminin Ankara'mıza hediyesi olan Ankaragücü'müz ve Cumhuriyetin Ankara'mıza mirası olan Gençlerbirliği'miz olmak üzere Ankara'mızın köklü futbol takımlarına hemen her koşulda destek olduk, her müşküllerinde yanlarında olduk. Diğer yandan, 2020-2021 sezonunda Ankaragücü ve Gençlerbirliği takımlarımız süper ligden küme düştü. Ankara'daki tüm kesimleri üzen bu sonuç bizleri Ankara sporunun geleceği ile ilgili olarak Ankara Kulübü Derneğimizin ev sahipliğinde Ankara Güçbirliği Platformu kurulmasına sevketti.

Küme düşen takımlarımız önemli bir sorun ama spordaki sorunlarımız çok daha geniş kapsamlı… Yıkılan stadyumlarımız, tesis ve destek yetersizlikleri nedeniyle kapanan amatör spor kulüplerimiz, altyapı eksiklikleri vb bunlardan başlıcaları… Ankara sporunun yaşadığı tüm bu sorunlara sahip çıkmak için Ankara sporunun çeşitli kesimlerinin temsilcileriyle Ankara Kulübümüz ev sahipliğinde "Ankara Güçbirliği Platformu"nu kurduk… Platform üyelerimiz ile Ankara Konağımızda iki adet toplantı gerçekleştirdik. İkinci toplantıda Ankara futbol kulüplerinin sorunları, tesisleşme, stadyum eksikliği konuşuldu ve fikir alışverişinde bulunuldu. 23 Haziran 2021 tarihinde ise Gençlik ve Spor Bakanı Sn. Mehmet Kasapoğlu'nun daveti üzerine Güçbirliği Plaformu Heyeti olarak Bakanlık ziyareti gerçekleştirdik. Sn. Bakan Ankara sporuna yönelik çalışmaları, projeleri ve yatırımları hakkında bizlere bilgiler verdi ve özellikle 19 Mayıs Stadyumu projesini görüntülü bir sunumla anlattı.

19 Mayıs Stadyumu Projesinin hizmete girmesi halinde Başkent Ankaramıza yakışır bir kompleks olacağını düşünüyoruz. Tamamlandığında spor kulüplerimiz ve taraftarlarımız göçebelikten kurtulacak, kendi stadyumumuzda başka şehir ve ülke takımları ve taraftarlarını konuk edeceğiz. Ayrıca, yeni tesis her türlü milli maça ve uluslararası organizasyona ev sahipliği yapabilecek. Gazi Mahallesindeki spor tesisleri tamamlandığında ise amatör spor kulüplerimizin tesis sorunları önemli ölçüde çözülecek. Umarız kısa sürede tüm bu projeler hayata geçer ve Ankara sporu yeniden nefes almaya başlar.

Ankara Güçbirliği Platformumuzun tüm bileşenleri ve üyeleri ile birlikte Ankara sporunun sorunlarını yakından takip etmeye devam edeceğiz.

Şevket Bülend Yahnici

ÇOK UZUN ARA VERDİK...

Adı Pandemi olan bir bela bütün dünyanın işini gücünü perişan bir hale sokup, insanlarda moral, plan, program, üretim, çalışma düzeni ne varsa alt üst etti.

Dünyada hiçbir ülke yoktur ki, bu işten etkilenip zarar görmemiş olsun. Ülkemiz de yaklaşık iki senedir insanlığın görüp görebileceği en büyük felaketlerden birini teşkil eden bu belâdan çok büyük olumsuzlukla etkilendi, Milletçe çok sıkıntılı günler/aylar yaşadık, hâlâ da yaşamaktayız.

İşte Ankara Kulübü Derneği adına en başta üç aylık periyoda, yılda dört sayı çıkartabilmek adına yola çıktığımız Başkent ANKARA da Pandemi felaketinin vurgunundan nasibini aldı ve dolayısıyla Dergimizin yayın tarihleri, planı, politikası altüst oldu. Pandeminin ilk döneminde çok büyük aksama ve periyodik tarihlerde baskılarımızı gerçekleştirerek sizlere ulaşma imkânımızı kaybettik.

2019 yılı, Mustafa Kemal ve arkadaşlarının Ankara'yı teşrifinin yüzüncü yılıydı. 2020 yılında TBMM'nin Ankara'da kuruluşunun yüzüncü yılıydı. Başkaca "yüzüncü yıllar" yaşanacaktı: 1. ve 2. İnönüler, Sakarya, Dumlupınar... Daha sonra da 2023 de "Başkent oluş" ve nihayet CUMHURİYET...

Yüzüncü yıllara atfen; "yüzüncü yıl" kelimesi anlamı etrafında bir ÖZEL SAYI kafamızın içini kemiren bir olguydu.

Pandemi şartlarındaki gecikmişliğimizi de göz önünde bulundurarak bundan evvelki sayımızı bu şartlarda ve adeta bir YÜZÜNCÜ YILLAR ÖZEL SAYISI formatında hazırlamaya ve çıkartmaya çalıştık. Öyle de yaptık... Bence de sizlere ulaştırdığımız (ancak periyodik sürece uygun olmaksızın çıkarabildiğimiz) son sayının hikayesi budur. Ben, bahis konusu bu ÖZEL SAYI ile amaca ulaştığımız inancındayım. Ankara tarihine, kültürüne, sanatına ilgi duyan ve katkı sunan, siyasetine değer katmış görevlerde bulunan siyasetçi, bilim adamı, sanatçı ve yazar gibi çok kıymetli dostlarımızın yazı ve katkılarıyla bahis konusu ÖZEL SAYI, Ankara ilgili yayınlar listesinde - Ankara literatüründe- müstesna bir yer buldu. Dernek olarak, Yayın Kurulu olarak böyle bir işe sebep/vesile olmuş olmaktan mutluyuz.

Aradan onca zaman geçti, Pandemi bütün şiddeti ve felaketi ile devam ediyor. Dernek yönetimi "dergiyi çıkartmaya devam" dedi. Şartlar yine çetin ve yayın şartları da dahil hâlâ bir normalleşme sağlanabilmiş değil...

Ancak zaman da işliyor...

Bu şartlar altında yine/yeniden yeni bir sayı ile karşınızdayız. Başkent ANKARA sizleri özledi; yine/yeniden hemşehrileriyle buluşmanın heyecanında...

Özellikle bu sayının derlenip, toparlanıp, elinize ulaşmasında büyük emek ve özveri sahibi; tekrar bizlerle olmasından memnuniyet duyduğumuz sevgili Timur Özkan' a tekrar geçmiş olsun ve hoşgeldin diyoruz.

SEYMENLERİMİZ KIZILCAHAMAM'DA...

Ankara Kulübü Derneği Seymenleri, Mustafa Kemal Atatürk'ün Kızılcahamam'a gelişinin 86'ncı yıldönümü dolayısıyla Kızılcahamam Belediyesi tarafından düzenlenen törene katıldı. (18 Temmuz 2020)

KAHRAMANKAZAN'I ZİYARET ETTİK

Ankara Kulübü Derneği Genel Başkanımız Dr. Metin Özaslan ve heyeti, Kahramankazan Belediye Başkanı Serhat Oğuz'u makamında ziyaret etti. Ziyarette, Kahramankazan İlçemizde yapılacak kültürel çalışmalar görüşüldü. (23 Ağustos 2020)

"SANATTAN YANA VE SANATÇININ YANINDAYIZ"

Sanat ve Sanatçılar Birliği Oluşum Derneği Başkanı Nevzat Taşkıran ve heyeti Ankara Kulübü Derneği Genel Başkanı Dr. Metin Özaslan'ı Ankara Kulübü Derneği Genel Merkezinde ziyaret etti. Ziyaretleri dolayısıyla teşekkürlerini ileten Özaslan, Ankara Kulübü olarak daima sanattan yana ve sanatçının yanında olmaktan mutluluk duyduklarını iletti. (19 Ağustos 2020)

ANKARA İL KÜLTÜR VE TURİZM MÜDÜRÜNE BAŞARILAR DİLEDİK

Genel Başkanımız Dr. Metin Özaslan, Seymenlerimizin de yer aldığı heyetiyle birlikte Ankara İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'ne atanan, Sn. Ali Ayvazoğlu'na hayırlı olsun ziyaretinde bulundu. Özaslan, Ankara'nın kültür ve turizmi adına vereceği hizmetler sebebiyle Ayvazoğlu'na yeni görevinde başarılar diledi. Ziyarette, Ankara Kulübü yayın organı olan Başkent Ankara Dergisi, Özaslan tarafından Ayvazoğlu'na takdim edildi. (16 Eylül 2020)

ÖZASLAN'DAN ÇETİN'E HAYIRLI OLSUN ZİYARETİ

Ankara Kulübü Derneği Genel Başkanı Dr. Metin Özaslan ve heyeti, Seymenlerin de katılımıyla Türk Tarih Kurumu Başkanı olarak atanan Prof. Dr. Birol Çetin'e hayırlı olsun ziyaretinde bulundu. Ziyarete Ankara Milletvekili Nevzat Ceylan da katılım sağladı. Çetin, ziyaret dolayısıyla memnuniyetini dile getirirken Ankara'nın Başkent oluşunun 97. yıl dönümü olan 13 Ekim'de Türk Tarih Kurumu olarak, Ankara Kulübü Derneği ile işbirliği içinde etkinlikler düzenleyeceklerini iletti. (18 Eylül 2020)

TÜRK TARİH KURUMU'NDA KUTLAMA

Ankara'nın Başkent oluşunun 97. yıl dönümü Ankara Kulübü Derneği ve Türk Tarih Kurumu işbirliğinde Türk Tarih Kurumu'nda düzenlenen törenle kutlandı. Törene Kültür ve Turizm Bakanı, Ankara Valisi, Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı Mansur Yavaş, Ankara milletvekilleri ve belediye başkanları yanında Ankara protokolünden çok sayıda isim katıldı. (16 Ekim 2020)

ANKARA KULÜBÜ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI DR. METİN ÖZASLAN, ANKARA'NIN BAŞKENT OLUŞUNUN 97. YILINI KUTLADI

"Saygıdeğer Ankaralılar, Değerli Başkentliler,

Birinci Dünya Savaşı sonunda yabancı devletlerin yurdumuzu işgali üzerine Mustafa Kemal Atatürk, Milli Mücadeleyi başlattı ve Amasya, Erzurum, Sivas illerimizi ziyaret ederek Kurtuluş Savaşı hazırlığını başlattı. 19 Mart 1919 tarihinde ise bazı illere ve komutanlıklara telgraf ile bir genelge gönderdi. Bu genelgede 'Ankara'da olağanüstü yetkili bir meclis, ulusun işlerini yürütmek ve denetlemek üzere toplanacaktır.' diyordu. Genelgeden sonra temsilciler ile Osmanlı Mebusan Meclisi'nden gelen üyeler, Ankara'da toplanmaya başladılar.

27 Aralık 1919'da Gazi Mustafa Kemal Atatürk, Ankara'ya geldi ve Ankaralılar tarafından büyük bir sevgi ve coşkuyla karşılandı. O dönemin Ankara Önderleri, Ankara Halkı ve Seymenler, bütün Anadolu'yu kaplayan umutsuz ve karanlık günlerde, olağanüstü bir sağduyu, öngörü ve özveri ile Ülkemizin bağımsızlığına yaptıkları sayısız katkı yanında Ankara'mızın da Başkent olarak geleceğini hazırladılar.

Milli Mücadele'nin ve Kurtuluş Savaşı'nın karargâhı olan Ankara'mız, Ülkemizin kurtuluşundan sonra ise 13 Ekim 1923'de Türkiye'nin Başkenti ilan edildi. Bir kent için Mustafa Kemal'i karşılamak, O'nu bağrına basmak, önce Kuvayı Milliye'nin kalbi, sonra da Cumhuriyet'in Başkenti olmak tarihin yazgısıdır. Ankara'mızın Başkent oluşunun 97'nci yıldönümünde bu tarihi kararı veren Büyük Önder Atatürk ve aziz şehitlerimizi rahmet saygıyla anıyor, Ankaralıların ve tüm vatandaşlarımızın bu büyük bayramını kutluyorum."
(12 Ekim 2020)

SİVİL TOPLUMLARLA İLİŞKİLER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ HEYETİNDEN ZİYARET

Sivil Toplumlarla İlişkiler Genel Müdürlüğü'nün, derneklere rehberlik etmek, Kamu-STK işbirliğine katkı sunmak, derneklerle görüş alışverişinde bulunmak ve derneklerin sorunlarına çözüm üretmek maksadıyla Derneklerin ziyaret edilmesi kapsamında, İl Sivil Toplumla İlişkiler Müdürü Haluk Teber, Ankara Kulübü Derneği'ni ziyaret etti. Ankara Kulübü Derneği Genel Başkanı Dr. Metin Özaslan, yönetim kurulu üyeleri ve şube başkanlarından oluşan heyet, Teber'i Ankara Kulübü'nde ağırlamaktan mutluluk duyduklarını iletti-ler. Teber, sıcak ev sahipliği için Ankara Kulübü'ne teşekkürlerini iletti. (16 Ekim 2020)

ANKARA BAROSU BAŞKANI'NINI AĞIRLADIK

KIZILCAGÜN TV'nin Duruşma Salonu programı kapsamında Ankara Barosu Başkanı Erinç Sağkan'ı Ankara Kulübü Derneği Genel Merkezi'nde ağırladık. (24 Ekim 2020)

ARAMIZDAN AYRILIŞININ 82. YILDÖNÜMÜNDE ATATÜRK'E SAYGI NÖBETİ

Ankara Kulübü Derneği Genel Başkanı ve Seymenlerden oluşan heyet, Mustafa Kemal Atatürk'ün vefatının 82. yıl dönümünde Atatürk'ün ebedi istirahatgâhı Anıtkabir'den önce 15 yıl geçici kabri olan Etnografya Müzesi'nde saat 09.05'te saygı nöbetinde bulundu. (10 Kasım 2020)

ŞEREFLİKOÇHİSAR HEYETİNDEN ANKARA KULÜBÜ'NE ZİYARET

Şereflikoçhisar Muhtarlar Dernek Başkanı Abdullah Kargın, Şereflikoçhisar Esnaf ve Sanatkarlar Kredi Kefalet Kooperatif Başkanı Mithat Eraslan, Şereflikoçhisar Şoförler ve Otomobilciler Esnaf Odası Başkanı Cemal Yılmaz, Şereflikoçhisar Ziraat Odası Başkanı Hikmet Bozkurt ve Şereflikoçhisar Esnaf ve Sanatkarlar Odası Başkanı Mehmet Çetin'den oluşan heyet, Ankara Kulübü Derneği Başkanı Dr. Metin Özaslan'ı makamında ziyaret etti. Ankara Kulübü Derneği Genel Başkan Danışmanı Murat Kubat da ziyarette yer aldı. Özaslan, "Şereflikoçhisar'ın tüm değerlerine her zaman sahip çıkmaktan ötürü mutluluk duyuyoruz. Bundan sonra daha sık bir araya geleceğiz. Şereflikoçhisar'ımızda en yakın zamanda yapacağımız etkinlikler olacak." dedi. (10 Aralık2020)

27 ARALIK KIZILCAGÜN HEYKELİ AÇILDI

Ankara Kulübü olarak Büyükşehir'den 27 Aralık'a özel bir Kızılcagün Heykeli yapılması için talebimiz olmuştu. Projesi ve tasarımı Ankara Kulübü'ne ait olan Kızılcagün Heykeli'nin yapım işi Heykeltıraş Aslan Başpınar'a sipariş edildi. Heykel tamamlandıktan sonra Atatürk ile Seymenlerin arasında geçen ve "Andolsun" ile biten meşhur diyaloğun yapıldığı yer olan Genelkurmay Kavşağı'nda yerine dikildi.. Andolsun! 27 Aralık'ı yaşatacağız… (27 Aralık 2020)

ANKARA SÖZLÜ TARİH ÇALIŞMASI

Bir zamanların Ankara'sını sözlü tarih çalışması ile gelecek nesillere aktarmayı hedefleyen "Bir Zamanlar Ankara Sözlü Tarih Çalışması" adlı belgeselin galası Ankara'da yapıldı. Başkent Ankara Meclisi tarafından Ankara Kulübü Derneği, Ankara Ticaret Odası, Ankara Sanayi Odası ve Ankara Kent Konseyi destekleriyle yürütülen sözlü tarih çalışması projesi kapsamında ortaya çıkarılan belgeselde Ankara'nın önde gelen sanatçıları, siyasetçileri, iş insanları ve kanaat önderlerinin Ankara'nın geçmişine ışık tutan anlatımları yer alıyor. (29 Ocak 2021)

27 ARALIK KIZILCAGÜN TV'NİN ÖZEL YAYINLARIYLA KUTLANDI

Gazi Mustafa Kemal Atatürk ve Temsil Heyeti'nin 27 Aralık 1919'da Ankara'ya gelişinde Seğmenler tarafından karşılandığı Dikmen Keklikpınarı'nda tören düzendi. Törene Ankara Vali Yardımcısı Bilal Bozdemir, Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı Mansur Yavaş, CHP Ankara Milletvekili Nevzat Ceylan ile Ankara Kulübü Derneği Genel Başkanı Metin Özaslan, Seğmenler ve çok sayıda Ankaralı katıldı. (27 Aralık 2020)

KÜLTÜR VE TURİZM BAKAN YARDIMCISI ANKARA KULÜBÜ'NÜ ZİYARET ETTİ

Kültür ve Turizm Bakan Yardımcısı Özgül Özkan Yavuz, Ankara Kulübü Derneği'ni ziyaret etti. Ankara Kulübü Genel Başkanı Dr. Metin Özaslan ve heyeti Yavuz'a, Ankara Konağı'nı gezdirdi. Özaslan, Dernek faaliyetleri ve kültürel çalışmalar hakkında Yavuz'a bilgi verdi. Yavuz, misafirperverlikleri dolayısıyla Ankara Kulübü'ne teşekkürlerini iletti. Ziyarette Ankara Milletvekili Nevzat Ceylan da yer aldı.

ANKARA GÜÇBİRLİĞİ PLATFORMU, ANKARA KULÜBÜ DERNEĞİ EV SAHİPLİĞİNDE TOPLANDI

Ankara futbol kulüplerinin sorunlarının, tesisleşmenin, stadyum eksikliğinin konuşulduğu ve fikir alışverişinde bulunulduğu kahvaltı organizasyonuna Ankara'nın önemli siyaset, spor adamları ve tribün liderleri katıldı. Organizasyona; Ankara Kulübü Derneği Genel Başkanı Dr. Metin Özaslan, Ankara Kulübü Derneği Genel Başkan Danışmanı ve Ankara Büyükşehir Belediyesi Başkan Danışmanı Murat Kubat, Ankara Milletvekili Nevzat Ceylan, Yenimahalle Belediyesi Başkan Yardımcısı Erhan Aras, Gölbaşı Eski Belediye Başkanı Yakup Odabaşı, Radyo Trafik'ten Haluk Nogay, Spor Yazarı Ali Öcal, Gençlerbirliği efsanelerinden Cemalettin Sakallıoğlu, AASKF Başkanı Murat Kandazoğlu, Ankara Güçbirliği Platformu kurucuları Ankara Kulübü Derneği Yenimahalle Şube Başkanı Hamit Başkaya, Yaşar Güney, Ankara Kulübü Derneği Mamak Şube Başkanı Mustafa Şahin, Ankaragücü Tribün lideri Koray Akdoğan, Ankaragücü sevdalıları Ömer Koçak, Celal Oltulu, Gençlerbirliği Taraftarlar Derneği Başkanı Murat Kahramaner, Gençlerbirliği tribün liderleri, Ankara Kulübü Derneği Etimesgut Şube Başkanı Bayram Kocaman, Şentepe Spor Kulübü Başkanı Dursun Acar, Kayaşspor Kulüp Başkanı Osman Albunar, Kadir Sönmez, Seymenlerimiz Müslüm Arslan, Gürcan Maden ve Murat Can katıldı.

BEYPAZARI KONAĞIMIZ HAYIRLI UĞURLU OLSUN

Ankara Kulübü olarak başlattığımız ilçelerde şube kurma çalışmaları devam etmektedir. İlçe Şubelerinin başlıca misyonu, ilçelerimizin kaybolmaya yüz tutmuş kültürel değerlerinin korunması, yaşatılması ve gelecek kuşaklara aktarılmasıdır. Ankara Kulübü olarak diğer İlçelerimizde de aynı şekilde konak alarak İlçelerimizin kültürel ve geleneksel değerlerinin korunmasını, yaşatılmasını, tanıtılmasını ve gelecek kuşaklara aktarılmasını sağlayacağız. Bu konaklarda ilgili ilçemizi temsil eden bir etnografya müzesi ve yerel mutfak yanında başta Seymenlik geleneğimiz olmak üzere tüm yerel değerlerimiz ve geleneklerimiz en rafine biçimde yaşatılacaktır.

YENİMAHALLE BELEDİYE BAŞKANI FETHİ YAŞAR'I AĞIRLADIK

Ankara Kulübü Derneği Genel Başkanı Dr. Metin Özaslan ile Yenimahalle Belediye Başkanı Fethi Yaşar, Ankara Konağı'nda görüş alışverişinde bulundular.

ANKARA KULÜBÜ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI DR. METİN ÖZASLAN, GENÇLERLE BİR ARAYA GELDİ

Ankara Kulübü Derneği Genel Merkezi'nde gerçekleşen buluşmada üniversite öğrencileri ve mezunlardan oluşan gençler, hayata geçirmek istedikleri projelerini iletti.

TURİZM HAFTASININ AÇILIŞINDA SEYMENLERİMİZ DE YER ALDILAR

Ankara Kulübü Derneği Seymenleri, Ankara ve Anadolu Turizm İşletmecileri Derneği (ATİD) tarafından düzenlenen Turizm Haftası'nın açılış haftası kapsamında Anıtkabir'deki ziyarette yer aldı. (15 Nisan 2021)

SEYMENLERİMİZ GAZİ ÜNVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİYLE NEVRUZ KUTLADI

Gazi Üniversitesi'nin düzenlediği ve Seymenlerimizin katılım sağladığı Nevruz etkinlikleri coşku içinde gerçekleştirildi. (19 Mart 2021)

AYRANCIM DERNEĞİ'NDEN ÖZASLAN'A ZİYARET

Ayrancım Derneği Başkanı Ali Necati Koçak, Güvenevler Mahallesi Muhtarı ve Türkiye Muhtarlar Konfederasyonu Genel Sekreteri Seviye Ardıç Çelik ve Aziziye Muhtarı Güldane Tenç, Ankara Kulübü Derneği Genel Başkanı Dr. Metin Özaslan'ı makamında ziyaret etti. Koçak, Ayrancı semtinde bulunan Ayrancı, Aziziye, Güvenevler, Güzeltepe ve Remzi Oğuz Arık mahallelerinde kent yaşamı ve kültürünü katılımcı, demokratik ve çağdaş koşullarda geliştirmek ve zenginleştirmek, kentlilik bilincinin oluşturulmasına katkıda bulunmak amacıyla çalışmalar yürüttüklerini iletti. Bu doğrultuda Ayrancı Semt Gazetesi çıkardıklarını söyledi. Özaslan, ziyaretleri dolayısıyla teşekkürlerini iletirken, Ankara Kulübü olarak her zaman Ayrancım Derneği ile işbirliğinde olmaktan mutluluk duyacaklarını söyledi.

KIZILCAGÜN TV ARTANKARA'DA

Ankara Kulübü Derneği'nin kuruluşu Kızılcagün TV, Sanatın Başkenti Ankara'da ATO Congresium'da düzenlenen ARTANKARA 7. Çağdaş Sanat Fuarı'nda sanatçılar ve sanatseverlerle buluştu.

ANKARA KAHVECİLER ESNAF ODASI'NDAN ÖZASLAN'A ZİYARET

Ankara Kahveciler Esnaf Odası Başkanı İsa Güven ve Çayevi işletmecisi Nezir Büyüm, Ankara Kulübü Derneği Genel Başkanı Dr. Metin Özaslan'ı makamında ziyaret etti. Özaslan, ziyaretleri dolayısıyla heyete teşekkürlerini iletirken, *"Ankara Kulübü olarak özellikle pandemi döneminde olumsuz yönde en çok etkilenen esnaflarımızla istişare içinde olacağız. Bu dönemi birlikte aşacağız"* dedi.

UTFES'TEN ÖZASLAN'A TEŞEKKÜR PLAKETİ

Uluslararası Ticaret ve Sağlık Turizmi Federasyonu Genel Başkanı Dr. Fariba Nazari ve Uluslararası Ticaret ve Sağlık Turizmi Federasyonu Genel Başkanı Yardımcısı Kudret Cabılar, Ankara Kulübü Derneği Genel Başkanı Dr. Metin Özaslan'ı makamında ziyaret etti. Ziyarette Türkiye'nin sağlık turizmi açısından son beş yıl içerisinde kaydettiği gelişmeler ile Sağlık Turizmi açısından İç Anadolu Bölgesi'ndeki kaplıca ve termal tesisler hakkında konuşuldu. Ziyaretleri dolayısıyla teşekkürlerini ileten Özaslan, projeler hakkında bilgi aldı. Özaslan: *"Ankara Kulübü olarak, projelerde istişare etmekten ve destek vermekten mutluluk duyarız."* dedi.

HAYMANA BELEDİYESİ'NDEN DERNEĞİMİZE ZİYARET

Haymana Belediye Başkanı Özdemir Turgut ve Haymana Belediye Meclis Üyesi Talip Kapıcı, Ankara Kulübü Derneği Genel Başkanı Dr. Metin Özaslan'ı Ankara Kulübü Derneği Genel Merkezi'nde ziyaret etti. Ankara Kulübü Haymana Şube çalışmaları ile ilgili görüşmeler yapılan ziyaret dolayısıyla Özaslan, Turgut'a teşekkürlerini iletti. Özaslan, *"Haymana Şubemiz ve Haymana İlçemiz ile ilgili neler yapılabileceğimiz hakkında verimli bir görüşme oldu. Her zaman birlikte çalışmalar yapmaktan mutluluk duyarız."* dedi.

SEYMENLERDEN ESNAFA MORAL ZİYARETİ

Ankara Kulübü Derneği Genel Başkanı Dr. Metin Özaslan, Ankara Esnaf ve Sanatkârlar Odaları Birliği (ANKESOB) Başkanı Mehmet Yiğiner'i makamında ziyaret etti. Özaslan'a, Seymenler de eşlik etti. Özaslan, *"Tüm dünyayı etkisi altına alan Pandemi ile mücadele sürecinin ülkemizde esnaf ve sanatkarlar için gerçekten zorlu geçtiğini biliyoruz. Bu zorlu süreç esnaf ve sanatkârlarımıza ve ülkemize daha ağır yükler getirmeden, salgının bir an önce son bulmasını ve zorlu günlerin en kısa zamanda geçmesini temenni ediyorum."* dedi.

DERNEĞİMİZİN 1 OCAK 2020 – 30 HAZİRAN 2021 TARİHLERİ ARASINDA GERÇEKLEŞTİRDİĞİ DİĞER ETKİNLİKLER

8 Ocak 2020 tarihinde, Milli Eğitim Bakanlığı Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü Türk Halk Müziği Korosunun düzenlediği "Ferfene Gecesi" etkinliğine Seymenlerimizle katılım sağlanmıştır.

19 Ocak 2020 tarihinde, Çamlıdere Belediye Başkanlığının düzenlemiş olduğu "2. Çamlıdere Kar Festivali"ne Ankara Kulübü Derneği Genel Başkanı Dr. Metin Özaslan, Yönetim Kurulu Üyelerimiz ve Seymenlerimizle katılım sağlanmıştır.

31 Ocak 2020 tarihinde, Ankara Kulübü Derneği, Yenimahalle Belediye Başkanlığı, Çankaya Belediye Başkanlığı, Atatürk Düşünce Derneği, Uğur Mumcu Araştırmacı Gazetecilik Vakfı, ODTÜ THBT Mezunları işbirliğinde düzenlenen "27. Adalet ve Demokrasi Haftası" etkinliklerinin kapanış programında Ankaralı iki Cumhuriyet şehidi Muammer AKSOY ve Uğur MUMCU'yu andık.

07 Şubat 2020 tarihinde, Yenimahalle Kent Konseyi tarafından düzenlenen "5. Yenimahalle Bilim **Şenliği"**ne Ankara Kulübü Derneği Yenimahalle Şube Seymenlerimiz de katılmışlardır.

08 Eylül 2020 tarihinde, Türkiye Jokey Kulübünün düzenlediği Ankara Kulübü Derneği **"**Geleneksel Seymen Koşusu" Covid-19 önlemleri dolayısıyla bu sene seyircisiz yapılmıştır.

14 Eylül 2020 tarihinde, "33. Ahilik Haftası Kutlama" etkinlikleri Ulus Atatürk Meydanında seymenlerimizin ve bacıerenlerimizin katılımı ve sundukları gösteriyle gerçekleştirilmiştir.

5 Ekim 2020 tarihinde, "Atatürk'ün Ankara Hemşehriliğinin Kabulünün 98. Yıldönümü" etkinlikleri kapsamında Seymenlerimiz, Bacıerenlerimiz ve Dernek yöneticilerimizle Anıtkabir ziyaret edilmiştir.

5 Ekim 2020 tarihinde, "Atatürk'ün Ankara Hemşehriliğinin Kabulünün 98. Yıldönümü" kapsamında Ankara Kulübü Derneği ve Başkent Ankara Strateji Eğitim Derneği işbirliğinde "Antik Dönemden Günümüze Başkent Ankara" adlı diji panel düzenlenmiştir.

13 Ekim 2020 tarihinde, ODTÜ Mezunları Derneği Youtube Kanalında "Ankara'nın Başkent oluşunun 97. Yıldönümü"nde ODTÜ MD Yönetim Kurulu Üyesi Umur Cevrem moderatörlüğünde "Ankara "Bir Başkentin Oluşumu ve Çözülüşü" konulu söyleşiye, Ankara Kulübü Derneği Genel Başkanımız Dr. Metin Özaslan ve Ankara Kent Konseyi Başkan Yardımcısı Prof. Dr. Savaş Zafer Şahin katılım sağlamıştır.

26 Ekim 2020 tarihinde, Ankara Kulübü Derneği Seymenleri, "Kalecik'te Kara Elmas Turizm Treni Projesi" kapsamında düzenlenen, Kültür ve Turizm Bakanı Sn. Mehmet Nuri Ersoy'un da katıldığı etkinliğe katılmışlardır.

27 Aralık 2020 tarihinde, Büyük Önder Mustafa Kemal Atatürk ve Temsil Heyeti'nin "27 Aralık 1919"da Ankara'ya Gelişinde Seymenler tarafından karşılandığı Dikmen Keklikpınarı'nda pandemi nedeniyle sokağa çıkma yasağı olan bir gün olması nedeniyle çok sınırlı katılımla tören düzenlendi. Törene Ankara Vali Yardımcısı Bilal Bozdemir, Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı Mansur Yavaş, Ankara Milletvekili Nevzat Ceylan ile Ankara Kulübü Derneği Genel Başkanı Dr. Metin Özaslan, Seymenlerimiz, Bacıerenlerimiz katılmışlardır.

29 Aralık 2020 tarihinde Başkent Ankara Strateji Eğitim Derneği'nin organizasyonunda düzenlenen, Ankara Kulübü Derneği, Başkent Ankara Meclisi, Ankara Kent Konseyi ve Ankara Forum Derneğinin katılımı ile "27 Aralık'ın Anısına (Kızılcagün) 101. Yılında Ankara Öncesi - Sonrası Dijipanel"ine Genel Başkanımız Dr. Metin Özaslan konuşmacı olarak katılmıştır.

21 Mart 2021 tarihinde, Keçiören Belediyesi tarafından "Nevruz Bayramı" dolayısıyla Kalaba Türk Dünyası Meydanı`nda düzenlenen etkinliğe Seymenlerimiz de katılmışlardır. Seymenlerimiz tarafından yapılan gösteriler Keçiörenliler ve yabancı misyon tarafından beğeniyle izlenmiştir.

NOT: 1 TEMMUZ 2021 – 31 ARALIK 2021 DÖNEMİNE AİT ETKİNLİKLERİMİZ, OCAK 2022'DE YAYINLANMASI PLANLANAN 9. SAYIMIZDA YER ALACAKTIR

"…Ve asfaltın altında yatan
Roma
ve Bizans
ve Selçuk
ve Osmanlı
sayılmazsa
bu kent çok yeni sanılabilir."

Ali CENGİZKAN
"Ankara Ankara Güzel Ankara"
adlı kitabında yayınlanan
"III. Karaoğlan Caddesi, Balık Pazarı" başlıklı şiirinden.

Timur ÖZKAN

Haluk SARGIN

GALATİA'NIN VE CUMHURİYET'İN BAŞKENTİ Ankara

Gökçe GÜNEL
Sanat Tarihçisi

Ankara Kulübü Derneği'nin "Ankara" temalı bir dergi çıkardığı ve bu dergi için bir yazı yazma önerisi gelince, aklıma Ahmet Hamdi Tanpınar'ın "Beş Şehir" adlı eserindeki Ankara'ya ait ifadeleri geldi. Üstat "Beş Şehir" adlı eserinde Ankara'yı şöyle anlatır: *"Ankara, uzun tarihinin şaşırtıcı terkipleriyle doludur. Asırlar içinde uğradığı istilâlar, üst üste yangınlar ve yağmalar şehirde geçmiş zamanların pek az eserini bırakmıştır. Acayip bir karışıklık içinde bu tarih daima insanın gözü önündedir. Türk kültürünün kendinden evvel gelmiş medeniyetlerden kalan şeylerle bu kadar canlı surette rastgele karıştığı, haşır neşir olduğu pek az yer vardır. Kalede ve onun eteğinde serpilmiş mahallelerde Türk velileri Roma ve Bizans taşlarıyla sarmaş dolaş yatarlar. Dedelerimizin mezarlarından çıkan yeşillikler hangi itikatların etrafında yontuldukları belli olmayan çok eski taşları kendi rahmaniyetleri ile yumuşatırlar; burada kerpiç bir duvardan İyonya tarzında bir sütun başlığı veya arkitrav*

Timur ÖZKAN

fırlar, ötede bir türbe merdiveninin basamağında bir Roma konsülünün şehre gelişini kutlayan kadim bir taş görünür, daha ötede bir çeşme yalağında eski bir lahdin bakantaları gülümser. Ahi Şerafeddin'in türbesini asırlarca GrekoRomen arslanlar bir nöbetçi sadakatiyle beklerler ve bu yüzden Arslanhane adını alan caminin hakikaten eşsiz mihrabında, Etiler'in toprak ve bereket ilahesinden başka bir şey olmayan bir yılan son derece kuvvetli plastikliğiyle meyvalar arasında dolaşır ve caminin o kadar şaşırtıcı bir safiyetle boyanmış ağaçtan sütunları Bizans ve Roma başlıkları taşır. Hisarda mihrabı Türk tahta işçiliğinin harikalarından biri olan Alâeddin Camii'nin sekisi, asırlardan beri bir şahin gibi süzdüğü ovaya, terkibi baştan aşağı tesadüfî olan bir sütun dizinin arasından bakar; şüphesiz bu sütunlar orada bu camiden çok daha evvel mevcuttular."

Ankara, Tarihi boyunca Anadolu'da egemenlik kurmuş birçok uygarlığa ev sahipliği yapmıştır. Birçok uygarlık burada doğup gelişmiş olup, son olarak Türkiye Cumhuriyeti'ne başkent olma gururunu yapılan kazılarda Taş Çağı'ndan günümüze kadar Ankara'da yaşayanlardan kalan çok önemli buluntular ve bugün ayakta kalabilmiş taşınmaz varlıklar bulunmaktadır.

Kent tarih boyunca **A**nkara**,** Ankyra, Ankira, Ancyra, Ancora, Ankura, Ankuria, Angur, Engürü, Engüriye, Angora, Belde-i el Selasil, Angara ve Ankara gibi isimlerle anılmıştır.

Hitit, Frig, Galat, Roma ve Bizans dönemlerinde her zaman önemli bir kent olmuştur. M.Ö. Galatya'nın başkenti olan kent, M.S. 2. yüzyılda Romalı tarihçi Livius'un yazdığına göre 100.000 kişilik nüfusuyla, askeri, dini ve sivil mimarlık yapılarıyla görkemli bir imparatorluk kenti olarak ilkçağın sadece Anadolu'da değil dünyadaki önemli kentleri arasına girmiştir. Büyük İskender'in Ankara'dan geçmesi, Roma İmparatoru Julien Apostata'nın M.S. 362 kenti ziyaret etmesi ve anısına Jülien Sütunu'nun konulması kentin önemini artırmıştır. M.S. 395 yılında Bizans İmparatorluğu sınırları içerisinde kalan kent

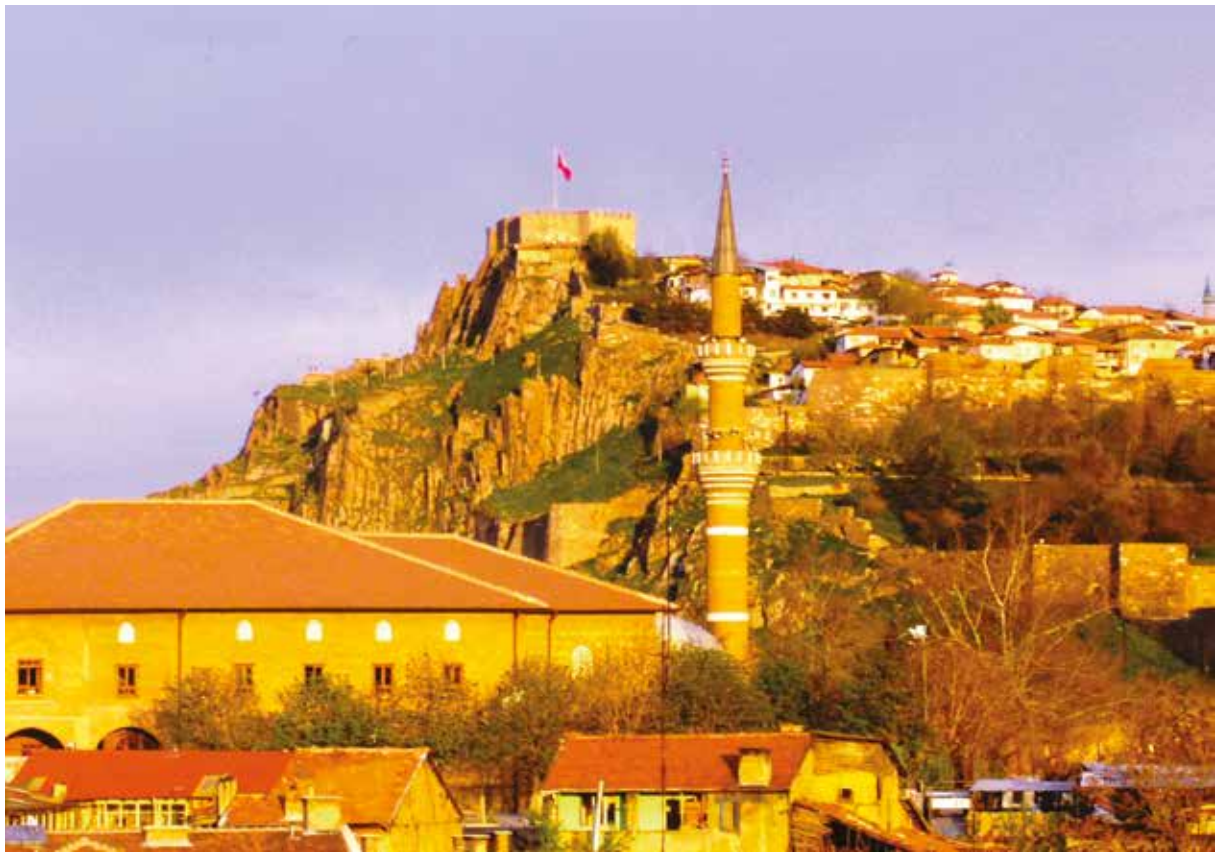

Ömer Faruk ERYILMAZ

bundan sonra Arap İslam akınları, daha sonra da Türklerin akınlarına uğramıştır.

1071 Malazgirt savaşından sonra kent Selçukluların eline geçmiştir. Türkler Ankara şehrini ele geçirince imar hareketleri başlamış ve çeşitli binalar yapılmış ve bir Türk kenti hüviyetine bürünmeye başlamıştır. Ankara tarihi denilince ilk olarak Ahilik akla gelmektedir. Selçuklu ve Beylikler döneminde Ankara'da Ahi yönetimi kente kendi damgasını vurmuştur.

1362 yılında kendisi de Ahi olan II. Murat'ın kenti Ahilerden almasıyla Osmanlı Dönemi başlamıştır. Osmanlı döneminde özellikle 16. ve 17. yüzyıllarda sof üretim ve ihracatı kenti çok zengin bir duruma getirmiş, ancak zaman içinde hastalık, kıtlık ve savaşlar nedeniyle nüfusu azalarak 20. yüzyılın başında 20.000 civarına kadar inmiştir. Mustafa Kemal 27 Aralık 1919 tarihinde Ankara'ya geldiğinde Ankara yoksul bir Anadolu kasabası görünümündeydi.

13 Ekim 1920 'de İsmet paşa ve arkadaşlarının verdiği önergeyle Ankara "Türkiye Devletinin Makarrı İdaresi" olmuştur.

Ankara'yı 16. yüzyıldan 20. yüzyıla kadar birçok batılı gezgin ziyaret etmiş, bu gezginler yazdıkları seyahatname kitaplarında o günkü toplumsal yapı, sosyo-ekonomik durum, tarih ve yapılar hakkında bilgi ulaştırmışlardır.

Ankara'nın siyasi tarihi kadar ekonomik ve sosyal tarihi de çok önemlidir. Özellikle Selçuklu döneminden itibaren ve Osmanlı döneminde kurulan vakıflar Ankara'nın Türk- İslam kenti kimliğine kavuşmasında büyük rol oynamıştır. Merkezde vakfedilen camilerin etrafında oluşan sosyal mekânlar ve konutlar kentin mahallelerini oluşturmuşlardır. Osmanlı döneminde önce sancak merkezi daha sonra vilayet merkezi olan Ankara'nın, XVIII. XIX. yüzyıllarda 100'ün üzerinde Müslim ve Gayrimüslim mahallesi bulunmaktaydı

Ankara'nın siyasi tarihteki yeri yadsınamayacak kadar önemlidir. Tarihten önceki dönemlerden günümüze kadar, iskân görmeye başladığı yıllardan beri bulunduğu coğrafya ona hep stratejik önem kazandırmıştır. Küçük Asya'nın merkezinde olması, yanından suların, derelerin aktığı sarp kayalar

üzerine kurulu kalesinin bulunması, Ankara'nın Hitit, Frig, Galat, Bizans dönemlerinde önemli bir merkez olmasını sağlamıştır. Roma döneminin yıkıntılarından görkemli bir kale inşa eden Bizanslılar, Ankara'yı Araplar ve Selçuklulara karşı savunmuşlardır. Ayrıca kentin askeri ve ticaret yolarının üzerinde bulunması da değerini artırmıştır. Bizans dönemi ve sonrasında Ankara'nın sürekli işgal edilip el değiştirmesi kentin stratejik bir nokta olduğunu göstermektedir.

XVII. yüzyılda Ankara'yı ziyaret eden büyük gezgin Evliya Çelebi ise Ankara'yı ve Ankaralıları şöyle anlatmaktadır: "*Türkler de Engürü, Ankırı, Enkırı, Aydınkırı, Unkuru, Enguru derler. Daha nice çeşit isimle söylenir bir kaledir. Ama Padişah Defterhanesinde ismi Ankara'dır. Bir katmerli beyaz gül yaprağı gibi kat kat sur, fethedilmesi zor, hendekli bir hisardır ki hakkında şairler şehrengîzlerinde övmüşlerdir. Ra'eynâ kalete'ddünyâ cemi'an velâkin mâ ra'eynâ misle hazâ (Dünya kalesinin tamamını gördük, fakat böyle bir şey görmedik.) diye tarihçilerce övülmüştür. Velhasıl bu iç kale; bina, güzellik, mühendislik fennince seyre değer bir yerdir. Bu hisarın doğu tarafındaki yukarı hisardan, kayalar içinden Hıdırlık deresine inilir. Suyolları vardır. Kalede sarnıçları, buğday ambarları var. Hepsi yüz yetmiş çeşmesi vardır. Üç bin su kuyusu vardır. Yetmiş altı mihrabtır. Cenap Ahmed Paşa Camii, Hacı Bayramı* Veli tekkesinde üç yüzün üzerinde Allah âşıkı ve arifler vardır. Medreselerinden Mustafa Paşa medresesi, Taşköprülüzade medresesi, Seyfeddin medresesi ve Kethüda medresesi meşhurlarıdır. Üç adet hadis okulu vardır. Yüz seksen adet çocuk mektebi vardır. Hamamlarından Kale altı hamamı, Sunguroğlu hamamı, Cenap Ahmed Paşa hamamı meşhurlarıdır. İki yüz kadar da saray hamamları vardır. Altı bin kadar mamur evleri vardır. Saraylarından Paşa sarayı, Molla sarayı, Kederzade sarayı, Ahmed Paşa sarayı meşhurdur. Süslü bir bedesteni var. Dört tane zincirli kapısı vardır. Çarşılarının çoğu yüksek yerde kurulmuştur. Uzun çarşısı, Sipahi pazarı, Kalealtı pazarı, gayet kalabalık pazarlarındandır. Sultan çarşısı, mahalleleri temiz olup, beyaz taş ile kaldırım döşelidir. Ayan ve eşrafı, bilginleri, iyi kişileri, şeyhleri, maarif erbabı, şairleri çok fazladır. Anadolu toprağından olup, Türk vilayetlerinden sayılır. Engürü'deki Hazreti *Mevlana tekkesi, Cenap Ahmed Paşa tarafından yaptırılmış bir mevlevihanedir. Üç tarafı, gül, gülistan ve irem bağıdır. Bu şehir halkının zenginleri samur ferace, orta hallileri çuka ve kontoş ferace giyerler. Sanat erbabı beyaz bez ferace, bilginleri baştanbaşa sof ferace giyerler. Burası sof yeridir. Kadınları garenk sof ferace giyip gayet edeblice gezerler. Beşinci iklimde olup, havası mutedil ve halkının çehreleri kırmızıdır. Dilberleri cihanı süsleyen, herkesçe övülen güzellerdir. Ve ayanı, eşrafı, vezirleri, âlimleri, sâlihleri, şeyhleri ve seyyidleri, maarif ehli safalı yaran dost şairleri hadsiz hesapsızdır. Gerçi Anadolu toprağında Etrâk vilâyetlerinden sayılır.*"

Evliya Çelebi'nin bu methine mazhar olan Ankara şehri ve halkı zaman zaman yangın, sel ve çekirge istilası gibi felaketlerle karşılaşmış olmasına karşın, hep vakur ifadesini korumuştur. I. Dünya Savaşı'ndan yenik çıkan Osmanlı Devleti dara düşünce de bağrından çıkan evlatlarına Ankara sahip çıkmış, Samsun'dan başlayan bütün Anadolu'yu dolaşarak kendine ulaşan kurtuluş ateşini kucaklayarak ona ev sahipliği yapmıştır. Bu sahiplenme ise ona yeniden eski değerini kazandırarak Türkiye Cumhuriyeti'nin başkenti unvanını almıştır.

Ankaralılar XVI. yüzyıldan itibaren Ankara ve çevresinde yetişen ve tarihi çağlardan beri bilinen ve üretilen Ankara keçisinin ürünü olan sofu büyük bir ticari meta olarak değerlendirmeyi bilmiştir. Ankara'da yaşayan gayrimüslim vatandaşlarca Hollanda'ya doğrudan yapılan ihracat ile Ankara, önemli bir ticaret merkezi olmuş; bu özelliği 19. yüzyılın sonlarına kadar sürdürmüştür. Ankara'yı ziyaret eden yabancı seyyahların yapıtlarında Ankara'nın ticaret hayatı ve sofun getirdiği zenginlik ifade edilmektedir.

Ankara üzerine yazılan ne kadar çok yazı ve kitap varsa da bir o kadar da yazılmayan tarihi bilgiler ve hatıralar bulunmaktadır. Bu yayınla Ankara üzerine bilinmeyen birçok bilgiyi kazandıracak, bilinenleri hafızalara getirecek ve ona eski değerini verenlere şükranlarını sunacaktır. Bu dergiyi okuyanlar; sadece Ankara'nın gezilecek, görülecek yerleri hakkında değil aynı zamanda antik döneminden Ahi Cumhuriyeti'ne, Selçuklu ve Osmanlı Ankara'sından Cumhuriyet Ankara'sına başkentimizin tarihi ve bunun yanı sıra, Ankara'nın müzeleri, köşkleri, milli parkları, anıt ağaçları, endemik bitkileri, camileri, hanları, hamamları vb pek çok konuda çok önemli bilgiler edinilecektir. Ankara üzerine daha nice ürünler verilmesi umuduyla.

"YOĞUN DUĞAR"

ANKARA KENTİNİ ÇEVRELEYEN XVII. YÜZYIL OSMANLI SURU

A. Vedat OYGÜR
Jeoloji Mühendisi

Ankara'nın 18. yüzyılın başına tarihlenen ve en önemli resimlerinden biri sayılan "Ankara Manzarası" tablosunda belirgin olarak resmedilmiş olan bir sur kenti en dıştan çevreler. Bu yazı, az sayıda araştırmacı tarafından çok genel olarak ele alınan ve Ankara Tarihi'nde önemli bir dönemi belirten bu dış surun geçtiği yerleri yaklaşık olarak tahmin edebilmek ve o devirdeki kentin çevresiyle ilişki kurmasını sağlayan, birçoğunu bugün de kullandığımız, yolların çıktığı surun kapılarını tanıtabilmek amacıyla hazırlandı.

OSMANLI DIŞ SURU

Bazı araştırmacılar, İç Kale içerisindeki *Akkale*'yi de bir sur gibi kabul ederek kenti kuşatan surların sayısını dört olarak benimsemektedirler. Akkale bir sur değil de iç kalenin kapısı yanındaki Şark Kulesi/Zindan Kule gibi bir burç yapısı olduğundan bu görüş yerinde değildir.

O devirde Ankara halkının "*Yoğun Duğar*" dediği *(Turan, 1992, s. 56)* kenti kuşatan üçüncü basamak surlar, Anadolu'yu bütünüyle etkisi altına alan Celâli İsyanları sırasında, Ahilik geleneğini hatırlayan Ankara halkı tarafından 1606-7 yıllarında *(Ergenç, 1980, s. 87)*, Kadı Vildanzâde Mevlâna Ahmed Efendi önderliğinde 12 kapılı olarak yapılmıştır *(Aydın ve diğ., 2005, s. 172). Ergenç (1980, s. 87, Dip Not 12)*, bu surun yapımına 1604-6 yılları arasında başlanmış olması gerektiğini yazmıştır. Ankara Şer'îyye Sicillerinde belirtildiğine göre, Vildanzâde'den önceki Ankara Kadısı Çelebi Mehmed Efendi zamanında (1601-4) kenti korumak için çevresine hendekler kazdırılmış olduğu ve bu devirde kesinlikle kenti çevreleyen bir sur bulunmadığından *(Ergenç, 1980, s. 87, Dip Not 12) Turan'ın (1992, s. 56)* bu surun yapımına Selçuklular döneminde başlandığını ileri sürmesi temelsiz kalmaktadır. Bu önleme karşın Celalî Karakaş Ahmet'in kenti basarak Samanpazarı[1] ve Hamamönü semtlerini yakması üzerine Ankara Şer'iyye Sicillerinde bulunan 26 Şubat 1607 tarihli bir fermanda Ankara Kadısı, *"eşkıya korkusundan halkın kendi malları ile sur inşa ettiğinden"* 1605-6 yılı vergilerini ödeyemez duruma gelmiş iken salınan yeni vergilerden dolayı perişan olduklarını bildirmektedir *(Ergenç, 1980, s. 87, Dip Not 12)*. Bu durumda, o tarihte Ankara'da Anadolu Beylerbeyi olan Cenabî Ahmed Paşa tarafından yaptırılmış olduğunu ileri sürmek de yersizdir.

Seyahatnamelerde Osmanlı Suru

Avusturya-Macaristan İmparatoru Franz Ferdinand'ın Kanuni Sultan Süleyman'a gönderdiği elçi Baron Ghislen de Busbecq 1555 yılında Ankara'ya geldiğinde heyetinde bulunan Hans Dernschwam seyahatnamesinde *"aşağı kentin çevresinde bir sur duvarı bulunmadığını"* yazmış *(Eyice, 1972, s.70)* ve çizdiği Ankara krokisinde göstermemiştir *(Eyice, 1972, Resim 1)*.

[1] Osmanlı döneminde, şimdiki Ulucanlar ile Anafartalar caddeleri kavşağındaki Saman Pazarı'nda çevre köylerden kağnılarla getirilen saman satılırdı.

Turan (1992, s. 56), 1608 yılında Ankara'yı ziyaret eden bir Polonyalı elçinin verdiği bilgilere göre *"surun artık tamamlanmış olduğunu"* belirtmektedir. 1618 ya da 1619'da Ankara'ya gelmiş olan Polonyalı Simeon ise Ankara'nın *"dış, orta ve iç"* olarak *(Erdoğan, 2008, s. 63) "üç kat sur ile çevrili bir ticaret kenti"* olduğunu *(Eyice, 1972, s. 71)* yazmıştır.

Şekil 1. Tournefort'un Ankara gravürü;
Kaynak: Eyice, 1972, Resim 2.

Şekil 2. Lucas'ın Ankara gravürü;
Kaynak: Eyice, 1972, Resim 3.

Fransız gezginler Piton de Tournefort 1701 ve Paul Lucas 1705 yılında ziyaret ettikleri Ankara'nın o tarihteki durumunu betimledikleri gravürlerinde bu dış suru çok net olarak çizmişlerdir *(Şek. 1 ve 2)*. Lucas, bu kapılardan yedi tanesinin[2] büyük ve güzel olduğunu fakat diğerlerinin ancak bir insanın geçebileceği menfez boyutunda olduğunu belirtmiştir *(Eyice, 1972, s. 76)*.

[2] Bu yedi tane kapı, Osmanlı Suru'nun kuzey ucundan itibaren saat yönünün tersinde olmak üzere, sırasıyla, şunlardır (Eyice, 1972, Levha XL): Çankırı, İstanbul, Eset, İzmir, Namazgâh, Erzurum ve Kayseri Kapısı.

1648 yılında Ankara'ya gelen Evliya Çelebi ise, surdan hiç söz etmezken, olasılıkla kendisi sadece onları gördüğü için, kentin dört kapısı olduğunu belirtmiştir *(Eyice, 1972, s. 73)*.

Şekil 3. "Ankara Manzarası" tablosu;
Kaynak: Eyice, 1972, Resim 62.

Hollandalı ressam Vanmour'a ait olduğu düşünülen 18 inci yüzyılın başındaki "Ankara Manzarası" tablosunda *(Şek. 3)*, kalenin iki kat surunun dışına taşmış olan kenti çevreleyen üçüncü bir sur, bu duvar boyunca dizilmiş dörtgen burçları, bunların bazısından çıkmış olan ve Ankara'yı diğer kentlere bağlayan yollarıyla belirgin olarak görülmektedir.

Yayınlarda Osmanlı Suru

Günümüzde en küçük bir izi bile kalmamış olan bu sur[3], Osmanlı ordusunda danışmanlık yapan Prusyalı Yüzbaşı Baron Fischer von Vincke'nin 1838

Şekil 4. Vincke'nin Ankara planı (basitleştirilmiş);
Kaynak: Eyice, 1972, Resim 60.

[3] Mamboury (2014, s. 88), 1934'te yazdığı Ankara Gezi Rehberi kitabında "Milli Eğitim Bakanlığı Kütüphanesi, eski bir Ankara sakini olan Talat Bey'in ölmeden önce ovadaki Osmanlı Suru hakkında yazdığı, çoğunlukla kesin olmayan bilgiler içeren 7272 nolu bir el yazmasına sahiptir" bilgisini vermektedir.

yılında yaptığı Ankara planında *(Şek. 4 ve 5)* bütün ayrıntısıyla görülebilmektedir *(Eyice, 1972, Resim 60 ve 61; Aydın ve diğ., 2005, Harita 36, 37 ve 38)*.

1860 yılından itibaren kent bu surun dışına taşmaya başlamış *(Erdoğan, 2008, s. 64)* ve kentin büyümesine bağlı olarak imar çalışmaları nedeniyle bu dış sur, Cumhuriyet'in ilk yıllarına kadar, yavaş yavaş yok olmuştur. Alman arkeologlar C. Humann ve O. Puchstein, Augustus Tapınağı'nı incelemek için 1882 yazında geldiklerinde dış surun parça parça yıktırılmakta olduğunu ve elde edilen arsa ve taşların da imar işlerinde kullanıldığını yazmışlardır *(Eyice, 1972, s. 87)*.

Suru en ayrıntılı olarak, kapıları ve geçtiği yerlerle birlikte Ernest Mamboury, 1934 yılında yayımlanan "Ankara Guide Touristique" kitabının "Ova'daki Osmanlı Suru" başlıklı bölümünde ayrıntıya girmeden anlatmış ve Çankırıkapı'da bu surun kalmış olan parçasının fotoğrafına da yer vermiştir *(Mamboury, 2014, s. 84)*.

Prof. Dr. Semavi Eyice, Hollandalı ressam Vanmour'a ait olduğu düşünülen "Ankara Manzarası" tablosunu anlattığı makalesinde, kenti kuşatan dış sura da yer vermiş ve surun, tabloda görülen burçlarını tanıtarak buralardan çıkan yolları betimlemiştir *(Eyice, 1972, sf. 97-100)*.

Dr. Özer Ergenç, Osmanlı Araştırmaları Dergisi'nde 1980'de yayımlanan "XVII. Yüzyılın Başlarında Ankara'nın Yerleşim Durumu Üzerine Bazı Bilgiler" makalesinde surun tarihini ayrıntılı olarak anlatmıştır *(Ergenç, 1980, s. 87)*. Ankaralılar Vakfı ve ODTÜ tarafından 1981 yılında düzenlenen seminerin 2000'de yayımlanan kitabındaki "XVI. Yüzyıl Ankarası" makalesindeyse surun tarihi hakkında kısa bir bilgi vermiş ve bazı kapılar ile yollara değinmiştir *(Ergenç, 2000, s. 50)*.

Dr. Rifat Özdemir, 1986 yılında yayımlanan "XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Ankara" kitabında sur hakkında genel bilgi vermiş *(Özdemir, 1986, sf. 43)* ve 1785-1840 döneminde kentte yerleşim durumunu gösteren krokide *(Ek 17/a)* suru çizmiştir.

Şerafettin Turan, TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi'nin 1992'de yayımladığı "Ankara Konuşmaları" kitabındaki "Osmanlı Dönemi Ankara'sı" makalesinde, sur hakkında genel bilgi vererek geçtiği yerleri çok kabaca tanımlamıştır *(Turan, 1992, s. 56)*.

2005 yılında yayımlanan "Küçük Asya'nın Bin Yüzü: Ankara" kitabında Suavi Aydın ve arkadaşları, "Osmanlı Çağı" bölümündeki "Büyük Kaçgun'da Direnen Ankara" alt bölümünde Osmanlı Suru'nun sadece yapılma nedenini anlatmışlar *(Aydın ve diğ., 2005, s. 172)* fakat başka bir bilgiye yer vermemişlerdir.

Ankara Büyükşehir Beledyesi tarafından yayımlanan sekiz ciltlik Ankara Tarihi ve Kültürü Dizisi'nin ikincisi olan "Osmanlı'da Ankara" kitabında Abdülkerim Erdoğan "Yoğun Duvar (Şehir Suru)" bölümünde surun tarihçesini ve kapılarını anlatmıştır *(Erdoğan, 2008, s. 63)*.

Erman Tamur, Ankara Tablosu hakkında Eyice'nin eksik bıraktıklarını tamamlamak üzere Kebikeç dergisinde 2008'de yayımladığı *"Amsterdam'da Bir Ankara Resmi"* makalesinde Osmanlı Suru'ndan çok kısaca söz ettikten sonra tabloda görülen belli başlı yapılara numaralar vererek yaptığı çizelgede İstanbul, Namazgâh ve Erzurum kapılarını birer cümleyle tanımlamıştır *(Tamur, 2008, sf. 392-394)*.

OSMANLI SURUNUN KAPILARI

Osmanlı Suru'nun geçtiği yeri ve kapılarının yaklaşık konumunu günümüz Ankara'sına göre kestirebilmek

Şekil 5. Vincke Planı. Adlandırmalar Eyice'ye (1972, Resim 60) göre yapılmış ve parantez içindeki adlar Oygür tarafından eklenmiştir. Kaynak: Eyice, 1972, Resim 60 ve 61.

için Vincke Planı *(Eyice, 1972, Resim 60 ve 61)* esas alınarak, 1785-1840 döneminde kentte yerleşim durumunu gösteren kroki, mahallelerin listesi ve önemli yapıların listesi *(Özdemir, 1986, Ek 17/a, b ve c)* ile 1924 Ankara Haritası'nı *(Aydın ve diğ., 2005, Harita 46)* birlikte incelemek gerekmektedir. Osmanlı Suru'nun yerini tahmin edebilmek için önce kuzeydeki Çankırı Kapısı'ndan başlayarak kapıların günümüzdeki yerlerini kestirebilmek doğru olacaktır.

Çankırı Kapısı

Çankırı Kapısı, Vincke Planı'nda *(Şek. 5), "Harabe"* olarak adlandırılmış olan Roma Hamamı'nın bulunduğu tepe ile *Hacı Bayram Tepesi* topoğrafyasının günümüzde Etlik (Bentderesi) Caddesi'nin altında kalmış olan Hatip Çayı'na doğru indiği tepe arasındaki boynun başladığı yerde görülmektedir. 1924 Ankara Haritası'nda da var olan aynı topoğrafik konumda, Çankırı Kapısı'nın bulunduğu düşünülen yerin hemen doğusunda Osmaniye Cami işaretlenmiştir *(Şek. 6)*. Günümüzde de var olan Osmaniye Camisi'nin güneyinde bulunan Anafartalar Polis Karakolu'ndan kuzeybatı yönünde Çankırıkapı Sokak ilerlemektedir *(Şek. 7)*. Osmanlı döneminde adını Çankırı Kapısı'na gitmesinden aldığı sanılan Çankırıkapı Sokak, Roma Hamamı önünden ve büyük olasılıkla surun bulunduğu yerden geçen Çankırı Caddesi ile Osmaniye Camisi'nin hemen batısında kesişir. Ankara kitabında da Çankırı Kapısı için Çankırıkapı Sokak karşısında bulunan YIBA Çarşısı'nın bulunduğu yer tanımlanır *(Akpolat ve Eser, 2004, s. 85)*. Bu konuma göre, Çankırı Kapısı bu kesişme noktasının yakınlarında bir yerdeydi *(Şek. 7)*.

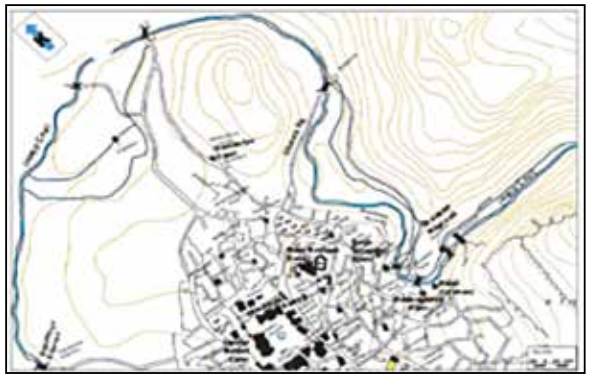

Şekil 6. 1924 Ankara Haritası'nda Çankırı Kapısı dolayı. İsimler okunur kılmak için yenilenmiş ve parantez içindekiler yazar tarafından eklenmiştir. Kaynak: Aydın ve diğ., 2005, Harita 46.

Şekil 7. Günümüzde Çankırı Kapısı dolayı. Kaynak: Altlık, Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin Başkent Kent Rehberi'nden (https://gis.ankara.bel.tr/BaskentKentRehberi/) indirilmiş ve metinde geçen yapılar üzerine yazar tarafından işlenmiştir.

Bahçeler Kapısı

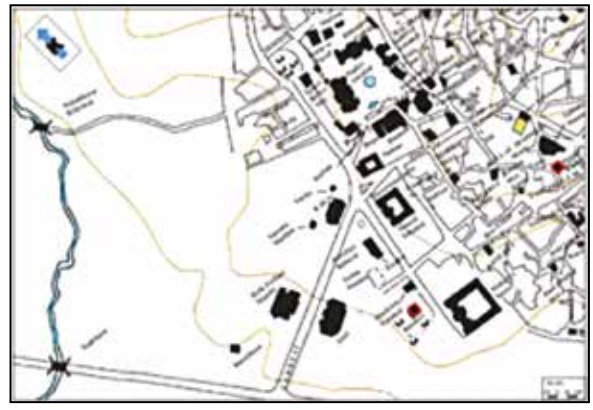

Şekil 8. 1924 Ankara Haritası'nda Bahçeler, İstanbul ve Eset kapıları yakınındaki yapıların yeri. Kaynak: Aydın ve diğ., 2005, Harita 46

Mamboury (2014, s. 88), Osmanlı Suru'nun kapılarını anlatırken Çankırı Kapısı'ndan sonra İstanbul Kapısı'na doğru ilk kapının Bahçeler Kapısı olduğunu belirtmiştir. Vincke Planı'nda, Paşa Sarayı'nın hemen batısındaki İğneci Cami'nin arkasındaki bu kapıdan *(Şek. 4 ve 5)* çıkan bir yolun Hatip Çayı üzerinde bulunan ve 1924 haritasında *(Şek. 8) Aydın ve diğerleri (2005, Harita 46)* tarafından Soğukkuyu

Köprüsü olarak işaretlenmiş bir köprüye doğru gittiği görülmektedir. Günümüzde Paşa Sarayı'nın yerinde Ankara Valilik binası ve İğneci (Belkıs) Camisi'nin yerinde de eski Maliye Bakanlığı (günümüzde Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi) binası vardır. ABB Başkent Kent Rehberi haritasında, eski Maliye Bakanlığı binasının batısındaki bu sokağın adının Soğukkuyu olduğu görülür *(Şek. 9)*. Olasılıkla bu sokak, Soğukkuyu Köprüsü'ne doğru indiği zamandan kalmış ve adını da ondan almış olabilir. Bu durumda, bu yörede Osmanlı Suru'nun Çankırı Caddesi'ne yakın gittiğini bildiğimizden Bahçeler Kapısı da bu sokağın başladığı yere yakın bir konumda olmalıydı.

Şekil 9. Günümüzde Bahçeler, İstanbul ve Eset kapıları yakınındaki yapıların yeri. Kaynak: Altlık, Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin Başkent Kent Rehberi'nden (https://gis.ankara.bel.tr/BaskentKentRehberi/) indirilmiş ve metinde geçen yapılar üzerine yazar tarafından işlenmiştir.

İstanbul Kapısı

Vincke Planı'nda, İstanbul Kapısı'nın bir tepe üzerinde ve Zincirli Cami yanından gelen yolun, günümüzdeki Anafartalar Caddesi devamında olduğu görülmektedir *(Şek. 5)*. Bu konuma göre, İstanbul Kapısı, Ulus Meydanı'nın Birinci Meclis'e yakın bir yerindeydi. Hiç olmazsa 1934 yılında, Osmanlı Suru'ndan kalan parçaları görmüş olan *Mamboury (2014, s. 86)*, İstanbul Kapısı'nın *"Halk Partisi'nin eski Kulübü'nün* (bugünkü Birinci Meclis) *karşısındaki Millet Meydanı'nın olduğu yerin hizasında mezarlığın ortasında"* bulunduğunu yazmıştır. Aynı eserde, 142 ve 143'üncü sayfalar arasında verdiği Ankara Şehir Planı'nda Millet Meydanı'nın bugünkü Ulus Meydanı olduğu görülmektedir. *Erdoğan (2008a, s. 64)* bu mezarlığı, bugünkü Birinci Meclis binasının bulunduğu yerdeki Kızılbey Mezarlığı olarak belirtmiştir. 1924 Ankara Haritası'nda *(Günel ve Kılcı, 2015, Şekil 7)*, Birinci Meclis binasının kuzeyinde ve Millet Meydanı'nın batısında bu mezarlık görülmektedir. Günümüzde, burada, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi'nin Yabancı Diller Yüksek Okulu binaları bulunmaktadır *(Şek. 9)*. Aynı şekil üzerinde, mezarlığın arasından giden eski bir yol Hatip Çayı üzerindeki Taşköprü'*ye* doğru uzanmaktadır. Vincke Planı'nda *(Şek. 5)* Eset Kapısı'ndan çıkan yolun ikiye ayrılmasıyla kuzeybatıya yönelen yol Taşköprü'ye ve İstanbul Kapısı'ndan çıkan da yine ikiye ayrılarak birisi batıya Taşköprü'ye ve diğeri de kuzeybatıya Soğukkuyu Köprüsü'ne gitmektedir *(Aydın ve diğ., 2005, Harita 46)*.

Bu bilgilere göre, İstanbul Kapısı'nın, olasılıkla, Birinci Meclis binasının hemen kuzeybatı tarafında ve belki de Çankırı Caddesi ile Ulus Meydanı'na varmadan günümüzdeki Birinci Meclis ile meydanın köşesindeki Koç Şirketi'nin ilk iş yerinin bulunduğu iş hanının arasından giden küçük çıkmaz yolun bitimindeki eski Ulus Askeri İnzibat Bölge olan şimdiyse Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi'nin Yabancı Diller Yüksek Okulu'nun bulunduğu yerin güneyinde olduğu düşünülebilir *(Şek. 9)*.

Eset Kapısı

Vincke Planı'nda *(Eyice, 1972, Resim 61)*, İstanbul Kapısı ile Namazgâh Kapısı arasında iki adet isimsiz kapı vardır *(Şek. 5)*. *Eyice (1972)*, Vincke Planı'nın Türkçesini verdiği Resim 60'ta İstanbul Kapısı'ndan sonraki ilk kapıyı Eset Kapısı olarak adlandırmıştır *(Şek. 4)*. Ankara Manzarası tablosundaki küçük kervanın bir köprüye doğru gittiği yolun çıktığı, Eyice'nin metinde *(1972, s. 99)* İzmir Kapısı olarak adlandırdığı kapı da olasılıkla bu Eset Kapısı'dır. Vincke Planı'nda Eset Kapısı'nın, Han (Suluhan) ve Cami (İbadullah) yanından batıya doğru giden yolun üzerinde olduğu görülür. Bu yol, Kızılbey Külliyesi'nin kuzeyinden geçerek kuzeybatıya döner ve Kanlıgöl kalıntısına (günümüzdeki Gençlik Parkı; *Kazancı ve diğ., 2018, s. 98)* varmadan kapıya ulaşır. Eset Kapısı yine Vincke Planı'nda, Haseki Camisi'nin yanındaki Tahtakale Meydanı'ndan

batıya doğru inen yol üzerindedir. 1929 yangınında yok olan Tahtakale Mahallesi ve Haseki Camisi yerine günümüzdeki Ulus Hali inşa edilmiştir. Kapıya giden yol da günümüzdeki Kızılbey Sokak olabilir. *Mamboury (2014, s. 88)* kapının yerini *"Büyük Millet Meclisi* (bugünkü İkinci Meclis) *binasının arkasındaydı"* biçiminde tanımlamıştır. Buna göre, Eset Kapısı, günümüzde Cumhuriyet Müzesi olan 2. TBMM binasının alt kısmında, Ulus Meydanı'ndan Gençlik Parkı'na doğru inen Cumhuriyet Caddesi üzerinde olabilir *(Şek. 9)*.

Yukarıda da açıklandığı gibi, bu kapının İzmir Kapısı ya da İstanbul Kapısı olması olası değildir. Eyice bu kapıdan çıkan yolun gittiği köprüyü de Akköprü olarak adlandırmıştır *(Eyice, 1972, s. 99-100)*. Ardından, köprünün, kente daha yakın ve daha küçük olan başka bir köprü olabileceğini de belirtmiştir. *Tamur (2008, s. 391)* ise, tablodaki birçok yapıyı gerçeğine benzer ayrıntıda veren ressamın yedi gözlü Akköprü'yü daha basit üç gözlü bir köprü olarak yansıtmayacağından hareket ederek bunun Akköprü değil de Bent Deresi üzerindeki Soğukkuyu Köprüsü ve kapının da İstanbul Kapısı olduğunu ileri sürmüştür. Bu kapı Eset Kapısı olarak kabul edildiğinde, bu köprü de Hatip Çayı'nı geçen Taşköprü olmaktadır *(Aydın ve diğ., 2005, Harita 46)*. Soğukkuyu Köprüsü, yukarıda anlatıldığı gibi, İstanbul Kapısı'ndan sonraki Bahçeler Kapısı'ndan çıkan yol üzerindedir *(Şek. 8)*. Vincke Planı'nda Akköprü'nün çok daha ileride, Çubuk Çayı ve Hatip Çayı ile İncesu Deresi birleşiminde olduğu görülmektedir *(Günel ve Kılcı, 2015, Şekil 15; Aydın ve diğ., 2005, Harita 45)*.

Kapının "Eset" adı Osmanlıca'da "aslan" anlamına gelmektedir. Bu kapıya çok yakın bir yerdeki Gençlik Parkı kapısı girişinin iki yanında bulunan, günümüzden tam 60 yıl önce var olduğunu çok iyi anımsadığım, aslan heykelleri acaba bu kapıdan mı buraya getirilmişlerdi?

İzmir Kapısı

Eyice, İstanbul Kapısı'ndan güneye doğru inerken Namazgâh Kapısı'na varmadan isimsiz ikinci kapıyı Vincke Planı'nın Türkçeleştirilmiş basit çiziminı verdiği Resim 60'ta *(Şek. 4)* İzmir Kapısı olarak adlandırmıştır. Şu hâlde Eyice'nin bu kendi adlandırmasına göre, Ankara Manzarası tablosunda, Namazgâh Kapısı'nın sol tarafındaki önce yolsuz bir burç ve ondan sonra da üzerindeki bir küçük kervanın bir köprüye doğru ilerlediği yolun çıktığı kapının *(Şek. 3)* yine *Eyice'nin (1972, s. 99)* metinde belirtmiş olduğu İzmir Kapısı olması olasılığı yoktur. Hacı Bayram yöresindeki yapıların konumuna göre, bu kapının, *Tamur'un (2008, s. 394)* belirttiği gibi İstanbul Kapısı olması da olası değildir. Akla en yakın gelen durum, Vincke Planı'ndaki *(Şek. 4 ve 5)* sıralamaya uyarak, Namazgâh Kapısı'nın yanındaki yolu görülmeyen burcun İzmir Kapısı olmasıdır.

Özdemir (1986, Ek 17/a), krokisinde bu kapıyı "İzmir (Araba Pazarı) Kapısı" ve metindeyse *(s. 39)* "Araba (Kağnı) Pazarı" olarak belirtmiştir. Araba (Kağnı) Pazarı'nın, bir sonraki alt bölümde açıklandığı gibi, Namazgâh Kapısı yakınında olması nedeniyle bu kapının Araba (Kağnı) Pazarı Kapısı olarak adlandırılması uygun değildir.

Vincke Planı'nda bu kapının doğusunda bir isimsiz cami ve onun da güneyinde bir başka isimsiz cami daha vardır *(Şek. 5)*. Kurşunlu Cami'nin kuzeybatısında yer alan bu ikinci caminin 1924 haritasındaki konuma göre Leblebici Camisi (günümüzde Leblebicioğlu Camisi) olduğu anlaşılmaktadır *(Şek. 10)*. 1924 Ankara Haritası'nda *(Aydın ve diğ., 2005, Harita 46)* bu iki caminin konumuna göre, Leblebici Camisi'nin kuzeyinde ve İzmir Kapısı'nın doğusundaki cami de Eynebey (Öğle) Hamamı'nın kuzeybatı tarafında bitişiğindeki bugün olmayan Öğle Camisi (Hatuniye Mescidi) olmalıdır *(Şek. 10)*. 1924 Haritası'nda Öğle Camisi, yanlışlıkla, gerçek yeri Anafartalar Caddesi ve Çıkrıkçılar Yokuşu'nun birleştiği köşe olan Yeğenbey Camisi olarak adlandırılmıştır. Vincke Planı'nda *(Şek. 4 ve 5)*, Öğle Cami'nin doğusunda işaretlenmiş olan Ayan Köşkü bugün bulunmadığından ve yeri de bilinmediğinden bir işaret noktası olarak kullanılamaz. Kurşunlu ve Leblebici camilerin konumuna göre, Kurşunlu Cami'nin yanından giden yol bugünkü Anafartalar Caddesi ve Leblebici Camisi'nin yanındaki de Denizciler Caddesi olabilir *(Şek. 5)*. Bu durumu ve Sulu Han'ı dikkate aldığımızda, Ayan Köşkü'nü geçtikten sonra iki yolun birleşiminin ilerisindeki isimsiz cami de bugünkü konuma göre Yeğenbey Camisi (Aziz Klement Kilisesi) olur.

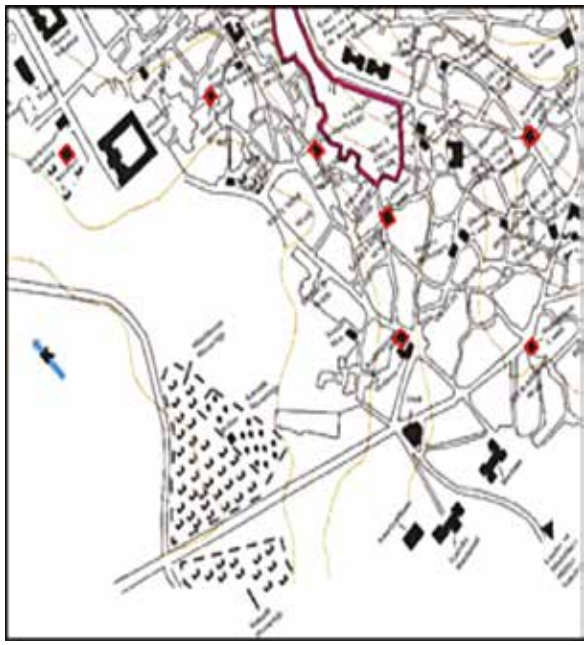

Şekil 10. 1924 Ankara Haritası'nda İzmir ve Namazgâh kapıları yakınındaki yapıların yeri. Kaynak: Aydın ve diğ., 2005, Harita 46.

Mamboury (2014, s. 88), İzmir Kapısı'nın, günümüzdeki Atatürk Bulvarı ile İstiklâl Caddesi'nin kesiştiği köşede bulunan *"Osmanlı Bankası'nın* (günümüzde Garanti Bankası) *yakınında"* olduğunu yazmıştır. *Erdoğan (2008a, s. 64)* da *"Kızıl Yokuş tabir ettiğimiz yerde bulunan İzmirkapısı"* tanımlamasıyla kapının, Osmanlı devrinde Kızıl Yokuş denilen günümüzdeki Atatürk Bulvarı'nın Hergele (bugün Opera) Meydanı'ndan[4] Ulus'a doğru çıktığı yerde bulunduğunu belirtmiştir. Hergele Meydanı denilen alan Osmanlı'nın son zamanına kadar çayırlık ve Rum mezarlığı, ilerisindeki Gençlik Parkı eski Kanlı Göl'ün *(Kazancı ve diğ., 2018, s. 98)* kalıntısı olan bataklık olduğundan surun bu kesimde Hergele Meydanı düzlüğünün doğu kenarından geçtiği düşünülebilir. Bu bilgilere göre, günümüzde İzmir Kapısı, Eynebey Hamamı batısında ve Hergele Meydanı alanının doğu kenarını izleyen Adnan Saygun Caddesi'nin başlangıcında bir yerde olabilir *(Şek. 11)*.

[4] Ankaralı büyük baş hayvan sürülerine hergele dermiş *(Erdoğdu, 2002)*. Osmanlı döneminde, kent daha bu düzlüğe kadar inmemiş iken Ankara'lı hayvanlarını buraya indirir ve çobana teslim edermiş, çevredeki otlaklarda yayıldıktan sonra da akşam burada teslim alırmış. Bu yüzden meydana Hergele Meydanı denmiş.

Şekil 11. Osmanlı Suru'ndaki Eset, İzmir ve Namazgâh kapılarının günümüzdeki kararlama yeri. Kaynak: Altlık, Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin Başkent Kent Rehberi'nden (https://gis.ankara.bel.tr/BaskentKentRehberi/) indirilmiş ve metinde geçen yapılar üzerine yazar tarafından işlenmiştir.

Namazgâh Kapısı

Ankara Manzarası tablosunun tam ortasındaki sur kapısından çıkıp o dönemin Ankara'sı için belirgin bir işaret taşıyan bir tepenin yanından kıvrılarak geçen ve kalabalık bir deve kervanının üzerinde yol aldığı bir köprüye giden yol görülmektedir *(Şek. 3)*. Tepenin üzerindeki belirgin namazgâh yapısından burasının, günümüzdeki Etnoğrafya Müzesinin bulunduğu Namazgâh Tepesi olduğu anlaşılmaktadır *(Eyice, 1972, s. 100)*. O halde bu yolun çıktığı kapı da Namazgâh Kapısı olmalıdır.

Vincke Planı'nda, Namazgâh Kapısı'nın kuzeydoğusunda, kapıdan çıkan yolun gittiği isimsiz bir cami görülmekte ve bu caminin Leblebici Camisi olduğu yukarıda açıklanmıştır *(Şek. 10)*. Namazgâh Kapısı (Kağnı/Araba Pazarı Kapısı), tablodaki konumuna ve Vincke Planı'na göre, bugünkü Numune Hastanesi'nin yakınlarında olabilir. Kapının yeri

Özdemir (1986, s. 39) tarafından *"bugün, Denizciler Caddesi'nin girişinde"* biçiminde tanımlanmakta ve *Mamboury (2014, s. 88)* de *"bu kapı doğrudan Namazgâh Camii'ne açılmakta"* dedikten sonra bu caminin, *"bugünkü Halkevi'nin*[5] *yerinde tamamen açık alanda inşa edilmiş"* olduğunu yazmaktadır. Günümüzde, Denizciler Caddesi ile Yenice Sokak kesişiminde bulunan Kağnıcıoğlu (Ganiağa) Cami, Osmanlı devrinde Kağnı Pazarı/Araba Pazarı[6] Camisi olarak anılıyordu *(Özdemir, 1986, s. 57; Erdoğan, 2008, s. 204)* ve 1924 Haritası'nda bu cami işaretlenmiştir. Caminin önündeki, iki yolun kesişiminde bulunan küçük meydan da Kağnı/Araba Pazarı olmalıdır. Bu tanımlamalara göre, Namazgâh Kapısı, günümüzdeki Talât Paşa Bulvarı ile Denizciler Caddesi'nin birleştiği yerde olmalıydı *(Şek. 11)*.

Namazgâh Kapısı, Evliya Çelebi'de "*Araba Pazarı Kapısı*" olarak adlandırılmakta *(Aydın ve diğ., 2005, s. 172)*; *Özdemir (1986, s. 24)*, XVII. Yüzyılın başlarında büyük kapıların arasında *"Araba Bazarı Kapısı"* adının geçtiğini ve Namazgâh Kapısı'nı *Eyice'ye (1972)* dayanarak belirtmekte; *Erdoğan (2008a, s. 64)* ise Namazgâh Kapısı'ndan *Kağnı Pazarı* mahallesine gidildiğini yazmaktadır.

Tabloda, kapının önünde, yolun iki tarafında beyaz lekeler halindeki mezarlıklar görülmektedir. Bunlar, 1924 Ankara Haritası'na *(Aydın ve diğ., 2005, Harita 46)* göre, Namazgâh Tepesi'nin solundaki Katolik ve sağındaki Yahudi mezarlığıdır *(Şek. 10)*. *Eyice'ye (1972, s. 106)* göre, tablodaki Namazgâh Kapısı'ndan çıkan yolu kesen dere İncesu Deresi'dir *(Şek. 3)*. Kapıdan çıkan kervanın üzerinde bulunduğu, Eyice'nin tanımlayamadığı, Cumhuriyet'in ilk zamanlarında da var olan köprüyse, olasılıkla, Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi (DTCF) ile Radyoevi önlerinden bir yerden günümüzde üzeri örtülmüş olan İncesu Deresi'ni geçmektedir. Bu köprü, Vincke Planı'nda da görülmektedir *(Şek. 5)*. Köprüye varmadan kervanın arkasında kalmış olan yapı Vincke'nin planında Laz Kadın Türbesi olarak işaretlenmiştir *(Eyice, 1972, Resim 60 ve 61) (Şek. 5)*. Namazgâh Tepesi ile bu türbe arasında çizilmiş olan küçük yapıysa Vincke'nin planında Sıcak Su Kaynağı olarak işaretlenmiştir *(Eyice, 1972, Resim 60 ve 61)*. Vincke, bu kaynağın, İncesu Deresi yatağına yakın bir yerde, bugünkü DTCF önünde, olduğunu belirtmiştir *(Kazancı ve diğ., 2018, s. 107)*.

Erzurum Kapısı

Vincke Planı'nda, günümüzde Talat Paşa Bulvarı'ndan Hacettepe'ye inen yokuşun (Adnan Saygun Caddesi) başında, hastane arazisinin başladığı köşedeki, günümüzde artık bulunmayan, Mukaddem Cami'nin yanındaki yolun Namazgâh Kapısı'ndan sonraki ilk küçük kapıya doğru gittiği görülmektedir *(Şek. 5)*. 1924 Haritası'nda *(Şek. 12)*, caminin batı kenarındaki bu yol Hastane'nin (bugünkü Numune Hastanesi) güneyindeki büyük bir boşluğa açılmaktadır. Aynı yerde, Namazgâh Kapısı'nın bulunduğu kavşaktan gelerek Hastane batısından geçen bir yolun gittiği yön *"Liseler ve Müdafaa-i Milliye Vekâleti"* olarak belirtilmiştir. Müdafaa-i Milliye Vekâleti'nin (Millî Savunma Bakanlığı) Kurtuluş Savaşı sırasında, haritada "Liseler" olarak belirtilen Osmanlı devrinde açılmış olan Taş Mektep (Ankara İdadisi) binasında olduğu ve bu binanın yerindeyse günümüzde Yüksek İhtisas Hastanesi'nin bulunduğu bilinmektedir (Erdoğan, 2008, s. 79). Numune Hastanesi batısından geçerek Yüksek İhtisas Hastanesi'nin bulunduğu yöne doğru giden bu yol günümüzdeki Türkocağı Sokağı olmalıdır. 1924 haritasında, günümüzdeki gibi kuzey-güney yönünde dümdüz değil de Taş Mektebe (şimdiki Yüksek İhtisas Hastanesi) doğru kıvrılmaktadır. Bu durumda, ilk küçük kapı, günümüzde Kızılay Sokak'tan sapan Numune ve İbni Sina hastaneleri arasındaki acil giriş yolunun ortalarında bir yerde, olasılıkla Numune'nin güneydoğu köşesine yakın olabilir *(Şek. 13)*.

Vincke Planı'ndaki topoğrafyaya göre, bu küçük kapıdan sonra Erzurum Kapısı'na doğru giden surun, iki küçük (günümüzde, soldaki AÜ Tıp Fakültesi'nin ve sağdakiyse Hacettepe Hastaneleri'nin bulunduğu) tepe arasına sokulmuş İncesu Deresi düzlüğünün ucundan kırılarak iyice güneydoğuya döndüğü görülmektedir. Günümüzde bu kırılma noktası, AÜ Tıp Fakültesi ile Hacettepe Çocuk Hastanesi arasındaki düzlükte Adnan Saygun Caddesi yokuşunun başladığı, yani soldan gelen Kızılay Sokak ile sağdaki Gevher Nesibe Caddesi'nin yokuş üzerinde kesiştiği yere yakın olmalıdır.

[5] Halkevi binası günümüzde Devlet Resim ve Heykel Müzesi olarak kullanılmakta olup Etnoğrafya Müzesi'nin bitişiğindedir. Her iki yapı da Mimar Arif Hikmet Koyunoğlu tarafından 1930 yılında inşa edilmiştir.

[6] Kağnı Pazarı ve Araba Pazarı adları birbirlerinin yerine kullanılmaktadır *(Ergenç, 1980, s. 94; Özdemir, 1986, s. 39)*. Osmanlı döneminde, buradaki düzlükte kurulan pazar Ankaralının kışlık odununun kağnılarla getirilip satıldığı yerdir.

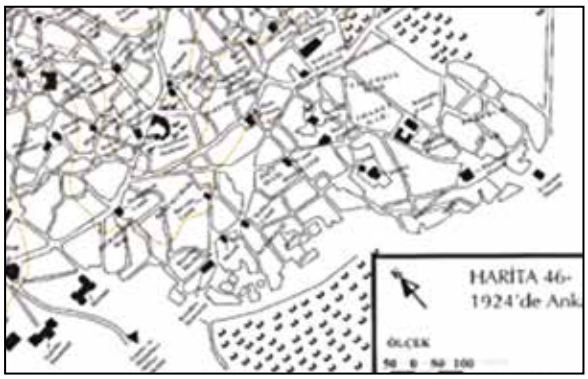

Şekil 12. 1924 Ankara Haritası'nda Erzurum Kapısı yakınındaki yapıların yeri. Gureba Hastanesi, günümüzdeki Türk Ocağı Sk doğusunda Numune Hst arazisinde 1895 yılında inşa edilmiş olup doğusundaki Hastane ise bugünkü Nümune'nin ana binasıdır. Kaynak: Aydın ve diğ., 2005, Harita 46.

Şekil 13. Osmanlı Suru'ndaki Namazgâh, Erzurum, Aynalı ve Kayseri kapıları ile aralardaki küçük kapıların günümüzdeki kararlama yeri. Kaynak: Altlık, Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin Başkent Kent Rehberi'nden (https://gis.ankara.bel.tr/BaskentKentRehberi/) indirilmiş ve metinde geçen yapılar üzerine yazar tarafından işlenmiştir.

Vincke Planı'nda ardından, İmaret (Karacabey) Cami'nin güneybatısındaki büyük mezarlığın batı ucundaki İncesu Deresi yatağının küçük girintisinde bulunan ikinci küçük kapı gelmektedir *(Şek. 5)*. Bu küçük dere yatağı, günümüzde, Hacettepe Çocuk Hastanesi ile İç Hastalıkları Bölümü binaları arasındaki yolun güney ucunda ve kapı da Plan'daki konumuna göre yolun üst kısmında olabilir *(Şek. 13)*. Karacabey'in güneybatısındaki mezarlık, 1924 Haritası'nda da vardır *(Şek. 12)*. Vincke Planı'ndaki topoğrafik yapıya göre bu mezarlık bir tepenin üzerinde olduğundan günümüzde, Hacettepe Hastanesi yerleşim alanı ortasından geçen Gevher Nesibe Caddesi'nin güneyinde bulunan açık otopark haline getirilmiş olan Hacet Tepesi'nin üzerinde olmalıdır.

Ankara Tablosu'ndaysa Eyice, Namazgâh Kapı yolunun sağındaki yolun kenarında bulunan çeşmenin ünlü Erzurum Çeşmesi'ni andırması nedeniyle bu yolun çıktığı kapıyı Erzurum Kapısı olarak yorumlamıştır *(Eyice, 1972, s. 100)*. Olasılıkla ressam bu ayrıntıya önem verdiğinden Erzurum Kapısı ile Çeşmesi'nin tablodaki kent betimlemesinde görülemeyecek bir konumda olmasına karşın abartarak resmetmiştir.

Vincke Planı'nda, bu yöredeki tek işaret noktası Karacabey Camisi'dir. Caminin kuzey tarafında iki cami ve en yukarıda da Hamam yazısıyla işaretlenmiş Karacabey Hamamı görülmektedir. İlk cami Taceddin Camisi ve ikincisi de Hacı Musa Camisi olmalıdır. Karacabey Camisi'nin yanından iki yol kuzeye doğru, hamam yönünde çıkmakta ve günümüzdekine yakın görünümdeki bu konum 1924 Haritası'nda da izlenmektedir. Bu yollardan camiye yakın olan Sarıkadın (doğrusu Sarı Kadı) Sokak ve diğeri de Erzurum Sokak'tır. Erzurum Sokak doğusundaki mahalle de o devirde Erzurum Mahallesi'dir. Bu iki yol, Erzurum Kapısı'na yaklaştıkları yerde birleştikten sonra Erzurum Kapısı'na varır. 1924 Haritası'nda, Sarıkadın Sokak batı kenarındaki Hacettepe Mescidi'nden az uzaktaki günümüzde bulunmayan Erzurum Mescidi'nden sonra yerleşim sona ermektedir. Bu durumda Erzurum Kapısı, günümüzde, bu iki sokağın Dumlupınar Caddesi'ne açıldıkları yerin daha güneyinde, belki Geçim Sokak baş tarafında bir yerde olabilir *(Şek. 13)*.

Aynalı Kapı

Buradan kuzey-kuzeydoğu yönünde giden sur, Karacabey Hamamı önünden gelen yolun hamamın doğu tarafındaki ikinci mezarlığa girdiği yerde Aynalı Kapı'ya gelir *(Mamboury, 2014, s. 88) (Şek. 5)*. Hamamın önünden giden yol bugünküne uygun bir biçimde Talat Paşa Bulvarı ve 1924 Haritası'nda

görülen, Erzurum Mescidi'nin olduğu yerden çıkıp bu mezarlığa doğru giden yol da sanki günümüzdeki Dumlupınar Caddesi gibidir *(Şek. 13)*. Şu hâlde Aynalı Kapı, bu iki caddenin birleşimine yakın bir yerde olabilir.

Kayseri Kapısı

Bu kapıdan sonra sur yine kuzey-kuzeydoğu yönünde ilerleyerek Ulucanlar'daki Yeni Cami (Cenabî Ahmet Paşa Camisi) yakınındaki *Kayseri Kapısı*'na varır *(Şek. 5)*. 1924 Ankara Haritası'na göre *(Şek. 14)*, caminin hemen kuzeyinde, bugünkü Ulucanlar Ankara Eğitim ve Araştırma Hastanesi binalarının bulunduğu yerde Ankara Mevlevihanesi vardır *(Günel ve Kılcı, 2015, Şekil 19)*. Mevlevihane'nin batısından gelerek önündeki meydandan doğuya devam eden sokak bir boşluğa açılmakta ve ardında mezarlık bulunmaktadır. Kayseri Kapısı, olasılıkla, burada bir yerdeydi. *Mamboury (2014, s. 88)* de bugün olmayan Kayseri Sokak'ın bu kapıya çıktığını yazmıştır. Günümüzde Kayseri Kapısı, Ulucanlar Ankara Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nin doğusundaki Ulucanlar Sosyal Güvenlik Merkezi'nin bulunduğu bir yerde olmalıydı *(Şek. 13)*.

Şekil 14. 1924 Ankara Haritası'nda Kayseri Kapısı yakınındaki yapıların yeri. Kaynak: Aydın ve diğ., 2005, Harita 46.

Kayseri Kapısı'ndan bir açık kıvrımla hafifçe kuzey-kuzeybatıya dönen sur, Hatip Çayı'na birleşen küçük bir derenin oluşturduğu düzlüğün başlangıcındaki ve Direkli Cami'nin (Vincke Planı'nda Dereli Cami olarak görülür) kuzeydoğusundaki küçük bir kapıya gelir *(Şek. 5)*. Vincke Planı'nda surun dışında ve doğusundaki tepeyi kaplayan mezarlık 1924 haritasında da görülmektedir *(Şek. 14)*. Günümüzdeki Ulucanlar kavşağından kuzey yönünde Bentderesi Caddesi'ne doğru çıkan Gazeteci Kemal Aşık Caddesi o devirdeki kent ile mezarlık arasından, yanı surun olduğu yerden geçiyor gibidir. Direkli Cami'den kuzeydoğu yönünde giden fakat Gazeteci Kemal Aşık Caddesi'ne varamadan 15-20 m geride sona eren Altıntaş Sokak'ın bu kör ucu yukarıdaki küçük kapıyı gösteriyor izlenimini vermektedir *(Şek. 13)*.

Vincke Planı'nda, Direkli Cami'nin kuzey tarafında iki isimsiz cami görülür ki ilki, tam kuzeydeki Kayabaşı ve kuzeybatıda, uzaktaki de Molla Büyük Camisi'dir *(Şek. 14)*. Kayabaşı Camisi'nin doğu tarafında ve bu küçük kapının önündeki dere düzlüğünün Hatip Çayı'na vardığı yerin doğu kenarında, Vincke Planı'nda adı yazılmamış olan Baruthane vardır *(Mamboury, 2014, s. 88;* burada "cephanelik" olarak geçer*)*. Planda Hatip Çayı üzerinde görülen ve Baruthane'nin ilerisindeki köprü, konumu bakımından günümüzde, çay hâlâ Bentderesi Caddesi altında olduğuna göre, Ulucanlar'dan gelen Gazeteci Kemal Aşık Caddesi ile Bentderesi Caddesi birleşiminde olmalıydı.

SURUN GÜNÜMÜZDEKİ YERİ

Kenti çevreleyen XVII nci yüzyıl Osmanlı Suru'na ait belirli noktaların, yaklaşık olarak, tanımlanmasıyla surun günümüzdeki konumu yaklaşık olarak kestirilebilir *(Şek. 15)*.

Şekil 15. Osmanlı Suru'nun ve kapıların günümüzdeki kararlama yeri. Kaynak: Altlık Google Haritalar'dan indirilmiş ve üzerine yazar tarafından işlenmiştir.

Vincke Planı'nda *(Şek. 5)*, Çankırı Kapısı'ndan sonra surun Roma Hamamı kalıntısı önünden, kent tarafından geçerek devam ettiği görülür. Bu kapıdan sonra bugünkü Çankırı Caddesi'nin batısı boyunca gelerek Soğukkuyu Sokak başındaki Bahçeler Kapısı'na *(Şek. 9)* ulaşır. Oradan, Ulus Meydanı'ndaki Eski Meclis binasının kuzeybatısındaki İstanbul Kapısı'na *(Şek. 9)* gelir. İkinci Meclis binasının alt tarafındaki Eset Kapısı'ndan *(Şek. 9)* çıkıp güneydoğuya doğru döner *(Mamboury, 2014, s. 88)*. Buradan Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü'nün bulunduğu Vakıflar binasının önünden İstiklâl Caddesi boyunca *(Turan, 1992, s. 56)* gelip Hergele (bugün Opera) Meydanı'ndaki Adnan Saygun Caddesi başlangıcındaki İzmir Kapısı'na *(Şek. 11)* ulaşır.

Sur, meydanın doğu kenarını izleyerek 2018 yılında açılmış olan Melike Hatun (Osmanlı) Camisi'nin arkasından ve yine meydanın kenarından Yenice Camisi'nin önünden geçerek Denizciler Caddesi ile Talat Paşa Bulvarı kesişimindeki Namazgâh Kapısı'na *(Şek. 11)* doğru gelmiş olabilir. 1924 haritasında *(Şek.10)*, Yenice Mescidi'nden sonra yerleşim yeri olmayıp biraz ileride, olasılıkla surun dışında olması gereken, mezarlıklar başlamaktadır.

Sur, Namazgâh Kapısı'ndan sonra, 1924 Haritası'nda buralarda kent yerleşimi bulunmadığına göre, gidiş doğrultusuna uygun olarak Nümune Hastanesi'nin doğusundan geçebilir *(Şek. 13)*. Vincke Planı'nda sur, buradan sonra, topoğrafyaya göre, iki küçük tepe arasına sokulmuş İncesu Deresi düzlüğünün ucundan geçmektedir. Günümüzde bu nokta, Ankara Tıp Fakültesi ile Hacettepe Çocuk Hastanesi arasındaki düzlükte Adnan Saygun Caddesi yokuşunun başladığı yerde, olasılıkla Hacettepe Hastanesi içerisinden geçen Gevher Nesibe Caddesi'nin başladığı yerin biraz aşağısında olmalıdır *(Şek. 13)*.

Buradan Hacettepe Çocuk Hastanesi yanındaki iç yolun Gevher Nesibe Caddesi yakınındaki bir yerinde bulunan küçük kapıya gelir *(Şek. 13)*. Hem Vincke Planı'nda hem 1924 haritasında bulunan Karacabey'in güneybatısındaki mezarlık, Vincke Planı'ndaki topoğrafik yapıya göre bir tepenin üzerinde olduğundan günümüzde, Hacettepe Hastanesi yerleşim alanı ortasından geçen Gevher Nesibe Caddesi'nin güneyinde bulunan açık otopark haline getirilmiş olan Hacet Tepesi'nin üzerinde olmalıdır *(Şek. 13)*. *Konyalı (1943, s. 19)*, Karacabey Camisi'nin çevresinde bu mezarlığın bulunduğunu yazmaktadır. Sur, mezarlığın ortasındaki tepe zirvesinden geçmekte ve mezarlığın ucundan doğuya dönerek Erzurum Kapısı'na gelmektedir *(Şek. 5)*. Vincke Planı'nda Erzurum Kapısı, günümüzdeki Sarıkadın ve Erzurum sokakların birleşiminin epeyce altında bulunduğu görülür. Bu duruma göre, Erzurum Kapısı günümüzde, Sarıkadın ve Erzurum sokakların Dumlupınar Caddesi'ne açıldıkları yerin daha güneyinde, belki Geçim Sokak baş tarafında bir yerde olabilir *(Şek. 13)*.

Buradan kuzey-kuzeydoğu yönünde giden sur, Karacabey Hamamı önünden gelen Talat Paşa Bulvarı ile Dumlupınar Caddesi kesişimindeki Aynalı Kapı'ya gelir *(Şek. 13)*.

Bu kapıdan sonra sur yine kuzey yönünde, olasılıkla günümüzdeki Kestane Caddesi boyunca ilerleyerek Ulucanlar'daki Yeni Cami (Cenabî Ahmet Paşa Camisi) karşısındaki Ulucanlar Ankara Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nin doğu bloku olan, Ulucanlar Kavşağı'ndan kuzeye doğru giderek Bentderesi Caddesi'ne birleşen Gazeteci Kemal Aşık Caddesi ile doğusundaki Şafak Sokak arasında yer alan Ulucanlar Sosyal Güvenlik Merkezi civarındaki Kayseri Kapısı'na varır *(Şek. 13)*.

Vincke Planı'nda *(Şek. 5)*, Kayseri Kapısı'ndan bir açık kıvrımla hafifçe kuzeybatıya dönen sur, Hatip Çayı'na birleşen küçük bir derenin oluşturduğu düzlüğün başlangıcındaki ve Direkli Cami'nin (planda Dereli Cami olarak görülür) kuzeydoğusundaki küçük bir kapıya gelir. Bu küçük dere, doğudaki Şafak Sokak kenarındaki şimdi müze olan Ulucanlar Cezaevi'nin üzerinde olduğu bir küçük tepe ve batıdaki Direkli ve Kayabaşı camilerinin eteklerinde bulunduğu bir başka küçük tepenin arasından *(Şek. 13)* akmış gibidir. Bu eski dere düzlüğünde şimdi, olasılıkla, Gazeteci Kemal Aşık Caddesi aynı yönde gitmektedir.

Osmanlı Suru, Vincke Planı'nda, Direkli Cami yakınındaki bu küçük kapıdan sonra derenin düzlüğüne inmeden yerleşim yerinin dibinden giderek Kayabaşı Camisi'nin hemen doğusundan geçer ve batıya döner *(Şek. 5)*. Bu izlediği rota, günümüzde, Gazeteci Kemal Aşık Caddesi'nin batı kenarı gibidir *(Şek. 15)*. 1924 haritasında, Kayabaşı Camisi ile doğusundaki Şükriye Mahallesi arasında bir boşluk

vardır ve Kayabaşı Camisi yakın kuzeyinde mahallenin bittiği yer ile Molla Büyük Camisi hattının kuzeyinde de yerleşim yoktur *(Şek. 14)*. Bu yerleşim hattı, surun geçtiği yeri gösteriyor olabilir. Batıya dönen sur Molla Büyük Camisi önündeki kayalık yamacın kuzeyinde kalır *(Şek. 5)*. Caminin kuzey ve batısını kuşatan sarp kayalıkta surun izi kaybolur *"fakat surun, kalenin güneydoğudaki en yüksek burcu olan Doğu Kalesi'ne (Şark Kalesi) bağlandığı tahmin edilmektedir" (Mamboury, 2014, s. 88)*.

Vincke Planı'nda, Hatip Çayı (bugün Bentderesi Caddesi) güney kenarındaki, bugün Kaledibi Otopark başlangıcında bulunan Kale surlarının son burcundan başlayıp, günümüzde olmayan Roma Bendi'nin üzerinden karşıdaki Hıdırlık Tepesi'nin solundaki küçük tepe olan (günümüzde Hıdırlık Tepesi'ne oturmuş olan Yenidoğan Mahallesi'nin batısındaki Atıfbey Mahallesi) sarp kayalığın üzerine çıktıktan sonra tam batıya dönerek Tabakhane Camisi karşısındaki kayalıkta kesilir *(Şek. 15)*. Kayalığın altında yeniden başlayıp, o devirde Şeyh İzzeddin Camisi'nin hemen güneydoğusundaki Ördekler Köprüsü'nün (bugün, olasılıkla, Bent Deresi Caddesi'nden Kevgirli Sokak girişi) oradan çayın (bugün caddenin) batı kenarına geçer. *Mamboury (2014, s. 86)* de günümüzde Bentderesi Caddesi altında kalmış olan Hatip Çayı kenarındaki Ankara Kalesi'nin son burcu ile karşıdaki kayalık arasında gerilmiş olan bentten sonra Osmanlı Suru'nun Hıdırlık'ın eteğini dolaşıp Ördekler Köprüsü karşısından bu tarafa geçtiğini yazar.

Osmanlı Suru, buradan sonra Hatip Çayı'nın kent tarafındaki kenarını izleyerek Ulucak Sokak sonundaki dar geçide varır. *Mamboury (2014, s. 86)*, surun bu noktada *"Ulucak Yolu'nun geçişini sağlayan iki küçük kuleye ulaştığını"* yazar. Bu yol 1924 Haritası'nda da görülmekte olup *(Şek. 6)* günümüzde de Ulucak Sokak adıyla *(Şek. 7)* bilinmekte ve olasılıkla bu küçük kapı yakınında sona eren çıkmaz bir yol biçimindedir. Geçidin kulesinden sonra kuzeybatıya döner ve Osmaniye Camisi ile Mahallesi'nin kuzeyindeki tepenin *(Mamboury'de "Dar Tepe", 2014, s. 86)* zirvesine varınca, bu kesim olasılıkla günümüzdeki Tepe Sokak'ın *(Şek. 7)* iki ucunun arasındaki bitim noktası, tepenin yamacını batıya doğru izleyerek günümüzde YIBA Çarşısı'nın karşısındaki Çankırıkapı Sokak başındaki Çankırı Kapısı'na varır.

Ankara tarihinde önemli bir devreyi gösteren bu surun, bugünkü Dışkapı Kavşağı'nın güneybatısına denk düşen yerde bulunan Bentderesi Caddesi ile Uzunyol Sokak arasındaki (belki Mamboury'nin fotoğraflamış olduğu) bir kısmı çok küçük de olsa anıt olarak saklanabilirdi.

Yararlanılan Kaynaklar

Akpolat, M. S. Ve Eser, E. (ed.), 2004, Ankara-Başkentin Tarihi, Arkeolojisi ve Mimarisi, Ankara Enstitüsü Vakfı Yayınları, 352 sf.

Aydın, S., Emiroğlu, K., Türkoğlu, Ö. ve Özsoy, E. D., 2005, *Küçük Asya'nın Bin Yüzü: Ankara,* Dost Kitabevi Yayınları, 670 sf.

Erdoğan, A., 2008, *Osmanlıda Ankara,* Ankara Büyükşehir Belediyesi, Ankara Tarihi ve Kültürü Dizisi 2, 320 sf.

Erdoğdu; Ş., 2002, *Ankara'nın Tarihî Semt İsimleri ve Öyküleri*, Kültür Bakanlığı Yayınl., No 2292.

Ergenç, Ö., 1980, XVII. Yüzyılın Başlarında Ankara'nın Yerleşim Durumu Üzerine Bazı Bilgiler, Osmanlı Araştırmaları Dergisi, I, sf. 85-108.

Ergenç, Ö., 2000, *XVI. Yüzyıl Ankarası,* Tarih İçinde Ankara, Eylül 1981 Seminer Bildirileri, ODTÜ ve Ankaralılar Vakfı, Ayşıl Tükel Yavuz (derleyen), sf. 49-58.

Eyice, S., 1972, *Ankara'nın Eski Bir Resmi,* Atatürk Konferansları (Cilt IV), Türk Tarih Kurumu (ayrı baskı), sf. 61-123.

Günel, G. ve Kılcı, A., 2015, *Ankara Şehri 1924 Haritası: Eski Bir Haritada Ankara'yı Tanımak*, Ankara Araştırmaları Dergisi, 3(1), 78-104.

Kazancı, N., Aytun, A. ve Günok, E., 2018, *Kanlıgöl ve Ankara'nın Kent Kimliğini Oluşturabilecek Yerbilimsel Özellikler,* Ankara Araştırmaları Dergisi, 6(1), 97-109.

Konyalı, İ. H., 1943, *Karacabey Mamuresi,* İstanbul Nümune Matbaası, 176 sf.

Mamboury, E., 2014, *Ankara Gezi Rehberi,* İçişleri Bakanlığı ve Ankara Valiliği tarafından 1934 yılında basılan *Ankara Guide Touristique* kitabının tıpkı basımı. Ankara Üniv. Yayınları No 412, 322 sf.

Özdemir, R., 1986, *XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Ankara (1785-1840),* Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Kültür Eserleri Dizisi 59, 329 sf.

Tamur, E., 2008, *Amsterdam'da Bir Ankara Resmi*, Kebikeç, Sayı 25, sf. 385-409.

Turan, Ş., 1992, *Osmanlı Dönemi Ankarası,* Ankara Konuşmaları, TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi Yayınları, sf. 53-61.

ANKARA İÇ KALE DOKUSU ONARILIYOR

Prof. Dr. Mehmet TUNÇER
Çankaya Üniversitesi Şehir ve Bölge
Planlama Bölümü

Geçtiğimiz günlerde, Ankara Büyükşehir Belediyesi, Kültür ve Tabiat Varlıkları Daire Başkanlığı, Ankara Kalesi İç Kale'de 91 binanın onarılması amacıyla "İçkale 1. Etap Sokak Sağlıklaştırma Projesi"ni uygulamaya başladı. Bu uygulamalar bildiğim kadarıyla son 40-50 yıldır, hatta Cumhuriyet'in başından bu yana İç Kale'de yapılacak en kapsamlı onarım çalışmaları olacaktır.

Bu yazının amacı Ankara Kaleiçi'nde haziran 2020'de başlayan çalışmaları değerlendirmek, Ankara Kaleiçi'ne yönelik "Koruma Amaçlı Planlama Çalışmaları" nı özetlemek, Kültür Bakanlığı ve belediyelerin yaptığı çalışmalardan ve özellikle Dış Kale'de bazı restorasyon ve cephe düzenleme uygulamalarından örnekler vermektir.

".....Son 20 yıldır hemen her seçim döneminden sonra, ve öncesinde, Ulus ile ilgili, sayısını hatırlayamadığım kadar çok gazete, magazin haberi okudum, kestim, biriktirdim.. "Ulus Ayağa Kalkacak", "Tarih Canlanıyor", "Kale'deki Eski Ankara Evleri Onarılıyor", "Ulus'un Çehresi Değişiyor", "Samanpazarı Meydanı Yerinde Yeller Esecek", "Başkente Yeni Eğlence Merkezi (Kale)" vb.....Doğal olarak 1980'lerin başında, henüz yeni mezun bir plancı olarak Ankara Belediyesi'nde çalışırken, haberleri daha heyecanlı okur, Kaleiçi, Hacıbayram, Suluhan ve Ulus için yaptığımız çalışmaların basındaki yansımalarını heyecanla takip ederdik.. Bunlardan bazılarına görüş verdiğimiz halde, yazılan yalan yanlış haberlere de kızar, üzülürdük.." (Tunçer, M., 2007)

Binlerce yıllık geçmişe sahip Ankara Kalesi 'nin tarihsel, arkeolojik ve kültürel değerlerini bünyesinde barındırdığı bilinmektedir. Bu kesimlerinin planlı ve programlı bir uygulama ile korunması ve geliştirilmesi, vakit geçirmeden onarılması gerekmektedir. Bu gereklilik Atatürk Cumhuriyeti'nin Başkenti olan Ankara'da yaratılan çağdaş ve modern kent olgusunu bütünleyecek olan kültürel mirasın geleceğe bir bütün olarak aktarılması amacına yöneliktir.

Ancyra, Enkür, Angora ve nihayet 20 yy.da Ankara Şehri binlerce yıllık bir kültürel sürekliliğin ve uygarlıkların bir karışımı, bir sentezi olmalıdır. Geçmiş kültür değerlerinden, şehir dokusundan mimarlık ürünlerinden, arkeolojik değerlerden, sanat eserlerinden esinlenerek, yararlanarak, onları koruyup geliştirerek daha ileri, daha çağdaş ve daha yaşanabilir bir çevre, bir şehir ve bir kültür oluşturulabilir.

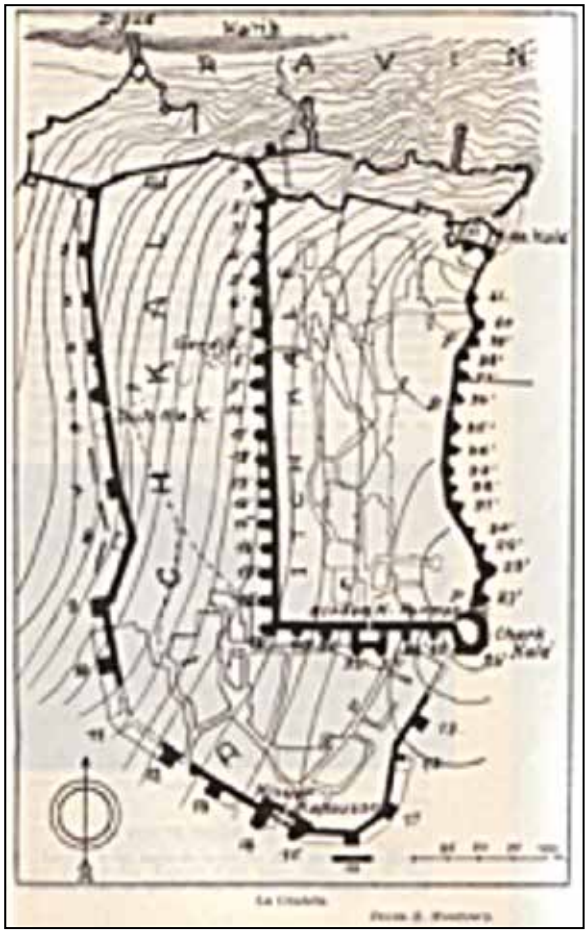

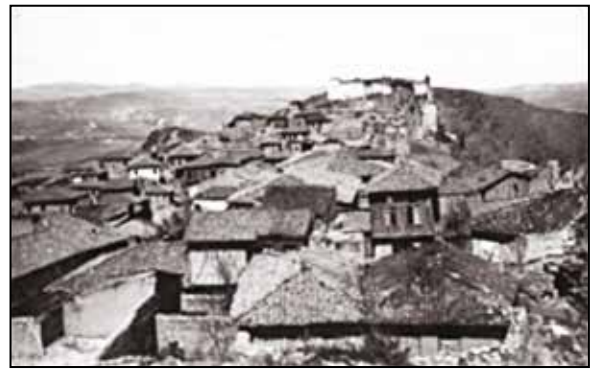

Bu kadar yazıp çiziyoruz bir arpa boyu yol gidemiyoruz. Keçiören'deki Estergon Kale'si yapımına harcanan paranın bir kısmı ile Ulus ve Kale ele alınıp çağdaş bir tarihi kent merkezi ve dokusu haline sokulabilirdi.. Çok yazık!.." M. Tunçer 2007

Ulus'u 1932 Hermann Jansen Planı'ndan beri **"Protokol Alanı"** olarak ilan ederek **"KORUMA"** altına alan belediye, şimdi acaba ne yapsak da ondan kurtulsak diye plan ve projeler üretmeye başladı.. Koruma altına alındığı günden bu yana Koruma Amaçlı çalışmalar yapılamadığı, ya da yetersiz yapıldığı için korunamayan, giderek yok olan kültür varlıklarımız, tarihsel değerlerimiz zaman içinde parça parça yok olmuştu..

"Kaleiçi Tarihi Kentsel Sit Alanı", Jansen planından bu yana **"Protokol Alanı"** sınırlaması ile ticari merkezin baskısından uzakta olması ve herhangi bir planlama ile şuyulandırma (parsel birleştirme) yapılmamış bulunması nedeniyle bütünüyle korunmaya aday kent parçası olarak görülmektedir.

ANKARA KALESİ SURLARI VE DOKUSU (ERNEST MAMBOURY)

"Kale bir harabe yığını olarak istifade veya büyük masrafalar ihtiyar ile gelecek nesiller için muhafaza edilecek, gerek kültürel ve gerekse siyasi olsun milli hayatın merkezine temel teşkil edecektir. / Böyle bir inşaatla Türkiye mevcut asarı hasebiyle

(Roma'da Kapitol, Pergamon'daki Kasır vs. gibi) herkesçe taktir edilen memleketler meydanında girecektir. Kalenin burçlarından her biri bir Türk şehri tarafında inşa edilip, o şehrin ismi ile tesmiye edilmesi tarzı ile bunların imarı da varidi hatırdır. / Ankara şehri için başka bir merkez intihap etmek mümkün değildir." Hermann Jansen, 1937.

Ancak, 1970'lere kadar yapılan koruma daha çok yasaklayıcı, engelleyici, ve pasif bir koruma olduğundan, Kaleiçi konutları da, bugün bakımsız, yoğun kullanımlı, eklenti ve bölünmelerle fiziki durumu kötü, mimari ve estetik değerleri yok olma yoluna girmiş yapılardır. Halbuki, Kaleiçi' ndeki yapı stoğu da, sürdürülebilir bir kalkınma için turizm, ticaret, kültür, konut, vb. kullanımları üstlenerek geliştirilebilecektir.

1972 yılında Ankara'da koruma amaçlı bir planlama yapılması gereği üzerinde durularak tek yapı ölçeğinde alınan tescil kararıyla Kaleiçi'nde 14 yapı tescil edilmiştir. Koruma-Geliştirme bölgesine temel olacak çalışmalar, 1979 yılında ODTÜ Mimarlık Fakültesi, Restorasyon Bölümü "Ankara Kalesi Koruma Geliştirme Projesi: Tespit, Değerlendirme, Ön Kararlar" adlı kapsamlı araştırma 1987 yılında "Kale Proje Yarışması Şartnamesi" olarak yayınlanmıştır (Tunçer, M., 2000).

Ankara Kaleiçi'nde Korumaya Yönelik Planlama Çalışmaları

Ankara Kalesi Koruma Geliştirme Projesi' nin **"Tespit ve Değerlendirme ve Ön Kararlar"** etabında, Kaleiçi' ne yönelik koruma, sağlıklaştırma ve geliştirme kararlarının verilebilmesi için gerekli fiziki ve sosyo-ekonomik yapıya ilişkin bilgiler derlenmiş ve değerlendirilmiştir.

Bu çalışmada, koruma, sağlıklaştırma ve geliştirme kararlarının verilebilmesi için gerekli fiziki ve sosyo-ekonomik yapıya ilişkin bilgiler derlenmiş ve değerlendirilmiştir. Ayrıca, bu değerlendirme ışığında, mevcut planlama koruma araç ve olanakları çerçevesinde, uygulamaya dönük Koruma - Planlama Politikası seçenekleri ortaya konmuş, örgütlenme modelleri önerilmiştir. Aynı zamanda, fotogrametrik ve fotografik tespit ve belgeleme çalışması yapılmış, iç ve dış tespitlerle yapıların fiziki ve mimari özellikleri saptanmıştır.

"Yeni şehircilikte yeni şehir kısımlarının kurulmasını eski kısmın yayılışından tamamen ayrılmak lazımdır. Hatta nazari olarak Eski Şehir üzerinde haddi zatında bir cam levhası kapamalıdır. Bu suretle kolaylıkla bütün gidişat takip edilerek şehri fenalıklardan korumak kabil olur. Eski şehre mümkün olduğu kadar fazla el sürmemek gerektir. Yeni kısmın imarının tekamül ve terakkisinden sonra eski kısma münasip bir şekilde dikkatle bağlamak kabil olur. Yeni ihtiyaçlara göre uydurulur. Bizim vazifemiz onun hususiyetini istikbal için saklamaktır. Bunda da, ufak tefek mevcut hataları nazarı itibara almayarak, bir Eski Şehre ait nizamname tanzimi ile muvaffak olunur." Hermann Jansen 1937

ANKARA KALESİ GENEL GÖRÜNÜMÜ
(Kaynak: Ankara BŞB, Kültür ve Tabiat Varlıkları Dairesi)

1981 yılında, Başkent Ankara' nın tarihi kent dokusunun korunması çabalarına bir başlangıç olarak küçük bir bölgede uygulamaya geçilmesinin özendirici bir örnek oluşturacağı düşünülmüş, Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü tarafından Dış Kale, Kale Kapısı, Devdiran ve Doyran Sokak' taki konutların cephelerinin çevreye uyumlu bir hale getirilmesi, onarım ve cephe düzenlemesi yapılması amacıyla bir proje hazırlanmıştır (Tunçer, M., 2000).

KALEKAPISI SOKAK DÜZENLEME PROJESİ (KÜLTÜR BAKANLIĞI-1981)

Ancak, bu proje sergilenerek halkın ilgi ve katılımı sağlandığı halde ne yazık ki uygulanma olanağı bulunamamıştır.

Kaleiçi araştırma raporunda; *".....çevrenin düzenlenmesi sonucunda ev sahiplerinin yapıların bakım ve onarımı yönünde bir güdü kazanmaları ve giderek daha yukarı gelir gruplarından bazı kişilerin Kale'de ev satın alarak bunları restore etmeleri olanaksız değildir."* şeklinde bir yorum da bulunmaktadır. Nitekim, Kale Proje Yarışması sonucunda bu yönde bir gelişim süreci yavaş olsa da oluşmuştur.

1985- 2000 arasındaki uygulamaların tümüne bakıldığında bu tür bir yaklaşımın egemen olduğu görülmektedir. ODTÜ Çalışması "Saptama ve Belgeleme" ye yönelik bir çalışma olarak kalmış, Kültür Bakanlığı bu çalışmayı değerlendirerek "Koruma Amaçlı" bir plan geliştirememiştir.

Projenin bu aşamasında; mülkiyet araştırması yapılmış, saptama ve belgeleme (tesbit ve tescil) çalışmaları yenilenmiştir. Ankara Kalesi' nin çevre ile olan ulaşım ve fonksiyonel bağlantılarının belirlenmesi üzerinde durulmuştur.

Ulus ve Kaleiçi Koruma Planlama Yarışmaları

1980'lerin başında; Tarihi Kent Dokusu'nun 150 hektarlık bir kesimi Gayr-i Menkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun aldığı bir kararla ***"Kentsel, Tarihsel, Doğal ve Arkeolojik Sit Alanı"*** ilan edilmişti..

20 yıl olmuş, Ankara Büyükşehir Belediyesinde çalışırken açtığımız iki yarışma sonucunda (1986-87'ler) **"Ulus Tarihi Kent Merkezi Koruma Islah İmar Planı"** hazırlanmış, **"Kaleiçi Koruma Planı"** ise yıllar geçmesine rağmen tamamlanamamıştı..

1987 Yılında Kültür ve Turizm Bakanlığı, Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü ile Altındağ Belediyesi, Büyük Şehir Belediyesi' nin de katkılarıyla, "Ankara Kalesi' nin çağdaş şehircilik, ulaşım, peyzaj ve restorasyon ilkeleri açısından günümüz ve geleceğin gereksinimlerini karşılayacak biçimde şekillenmesini sağlayacak tasarımları elde etmek" amacıyla, **"Ankara Kalesi Koruma Geliştirme (İmar Planı) Projesi"** yarışmasını açmıştır

ANKARA KALESİ KORUMA GELİŞTİRME İMAR PLANI PROJE YARIŞMASI (1987) VE

ULUS TARİHİ KENT MERKEZİ ÇEVRE DÜZENLEME YARIŞMASI ŞARTNAMESİ (1986)

Buyarışmanın amacı; *".....Ankara Kalesi ve çevresinin bugün içerdiği tarihi ve kültürel değerleriyle, geleneksel dokusuyla, turistik çekiciliğiyle korunması ve geliştirilmesidir. Bu amaca ulaşmak için; Kaleiçi'nde teknik ve sosyal altyapının düzenlenmesi, kent bütünüyle doğru bir bağlantı kurulması, yapıların sağlıklaştırılması, bakım ve onarımları ile boş alanların çevreye uyumlu olarak değerlendirilmesi gibi hem fiziki hem de sosyal, kültürel, ekonomik düzenlemelerin bir bütün içinde ele alınması..."* olarak belirlenmiştir.

Yarışma; konusunda şehircilik, mimarlık ve restorasyon disiplinlerinin bu daldaki bilgi birikimi, beceri ve duyarlılığını bütünleştirmeyi ve türünün ilk örneği olması bakımından meslek çevrelerinde büyük ilgi çekmeyi başarmıştır. 118 şartnamenin satın alınmış ve 40 projenin teslim edilmiş olması, yarışmanın ilgi çektiğinin bir göstergesidir.

AKMAN Proje ltd. hazırlanan 1/5000 ve 1/1000 ölçekli **"Ankara Kalesi Koruma ve Geliştirme Projesi",** Ankara Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından koşullu olarak onaylanmıştır. Ancak, çeşitli nedenlerle bu proje de uygulanma olanağı bulamamıştır.

TAÇ Vakfı'nın Onarımları

Bu çalışmalar devam ederken; Ankara Belediyesi tarafından Belediye Başkanı Mehmet Barlas

zamanında (1973) çevreye "örnek bir onarım göstermek" amacıyla satın alınan yapılara el atılmıştır. Bu yapılar her toplantıda Kültür Bakanlığı ile belediye arasında önemli bir gündem maddesini oluşturmuştur. 11 yıldır içinde yaşayanlar boşaltılarak boş ve bakımsız durumda bırakılan, Kaleiçi Doyran Sokak 5, 7 ve 9 kapı numaralı eski Ankara evleri, sonuçta, **"Türkiye Anıt-Çevre ve Turizm Değerlerini Koruma Vakfı" (T.A.Ç.)** ile 21.3.1984 tarihinde imzalanan bir protokol uyarınca onarım ve işletmesi yapılmak üzere adı geçen vakfa devredilmiştir.

KALEİÇİ KALEKAPISI SOKAKTAKİ T.A.Ç VAKFINA DEVREDİLEN 3 EVİN ONARIM ÖNCESİ DURUMU

20 KASIM 1985 TARİHLİ ULUS GAZETESİ'NDE "KALEDEKİ EVLER MÜZE OLUYOR" HABERİ ve TAÇ VAKFININ ONARDIĞI 3 YAPI RESTORE EDİLMEDEN ÖNCE ve RESTORASYON ESNASINDA YAPILARIN DURUMU (1984-1987)

Restorasyon çalışmaları sonucunda bu evlerin, **"Eski Ankara Evi"** niteliğinde lokanta, pastahane ve hediyelik eşya satış (bakırcı, kilimci, vb.) birimleri halinde düzenlenmesi planlanmıştır. Bir dönem bu yapılar prestij lokantası olarak hizmet vermiş, son yıllarda yeniden onarımdan geçirilerek bir vakfa devredilmiştir.

Kalekapısı' ndan girişte sol tarafta yer alan bu yapılara prestij niteliği taşıyan bir kullanımın verilmesi ve zaman zaman turistlerin, politikacıların, sanatçıların ve Ankara halkının Kale' ye olan ilgilerini çekmek bakımından önemli bir gelişme sayılmalıdır.

1995'lerde durum böyleydi ve ondan sonra ağırlıklı olarak Dış Kale'de bazı bireysel girişimlerin (Zenger Paşa Konağı, Hatipoğlu Konağı, Kınacızade Konağı, Soroptomistler Derneği Yapısı, Doyran Sokakta bazı cephe onarımları, Kınacızade Konağı vb) dışında Kaleiçinde kapsamlı bir çalışma yapılmadı ne yazık ki İçkale kendi kaderine terkedildi..

Ankara Kalesi Çalışmaları Yürütme Kurulu

Ankara Kent Konseyi ve Konseyin en önemli bileşenlerinden Ankara Kalesi Meclisi ve Yürütme Kurulu, Ankara'nın tarihi dokusunun nitelikli etkinliklerle tanıtılması ve kente ilişkin farkındalığın arttırılması için konaklama, turizm, kültür ve sanat etkinliklerine yoğunlaşıyor.

".....Ankara Kent Konseyi, Ankara Kalesi ve çevresini geliştirmek, sorunlara çözüm üretmek için ilgili sivil toplum kuruluşları ve Kale esnafı ile bir araya geldi. Toplantı, Altındağ Belediye Başkanı Asım Balcı, Ankara Ticaret Odası Yönetim Kurulu Başkanı Gürsel Baran ve Ankara Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreter Yardımcısı Kemal Çokakoğlu'nun katılımıyla Kale bölgesindeki bir antikacıda gerçekleşti.

Ankara Kalesi Derneği Başkanı Şevket Bülend Yahnici moderatörlüğünde, Kale bölgesindeki aydınlatma eksikliği, otopark sorunu, güvenlik önlemlerinin azlığı, Kale'ye ulaşım zorluğu ve birçok sorun daha Ankara Kent Konseyi koordinasyonunda yapılan toplantı ile ele alındı. Ankara için ortak akılla hareket eden bir iş birliği ağı kurmanın öneminden bahsedildi…"

Ankara Kent Konseyi *"Ankara Kalesi ve Çevresinin Kültür Turizmine Kazandırılması Projesi"* için

esnaftan iş adamına, akademisyenden belediye başkanlarına kadar tüm kesimleri bir araya getirmiştir. Ankara Kale'sinin kalkınması başta olmak üzere kale esnafının sorunları ve çözüm önerileri, turistleri hem Ankara'ya hem Ankara Kalesi'ne çekebilmek için nelerin yapılabileceğine ilişkin tüm fikirler tartışılmaktadır.

Ankara Büyükşehir Belediyesi "İç Kale 1 Ve 2. Etaplar Sokak Sağlıklaştırma Projesi" (2020)

Kültür Ve Tabiat Varlıkları Daire Başkanlığı, Kaleiçi'nde Güvenliği Sağlamaya Yönelik korkuluk montajı ve ışıklandırma projesinin ardından **"İçkale 1. Etap Sokak Sağlıklaştırma Projesi"** kapsamında tarihi evlerin bulunduğu sokakların restorasyonu için aslına uygun bir proje hazırladı.

Ankara Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Tabiat Varlıkları Daire Başkanlığı, Ankara Kalesi İçhisar mevkiindeki 91 binanın turizme kazandırılması için "İçkale 1. Etap Sokak Sağlıklaştırma Projesi"ni hayata geçirecek. Bu uygulamalar Cumhuriyet'in başından bu yana İç Kale'de en kapsamlı onarım çalışmaları olacaktır (Haziran 2020).

İhalesi gerçekleştirilen birinci etap restorasyon çalışmalarına kısa süre içinde başlanması planlanırken kalenin tarihi dokusu muhafaza edilecek.

İçhisar mevkiinde bulunan bina ve yapılarda restorasyon çalışmalarına ağırlık vereceklerini söyleyen ve Ankara Kalesi'nin iki bin yıllık bir geçmişi olduğuna dikkat çeken Kültür ve Tabiat Varlıkları Daire Başkanı Bekir Ödemiş, "sokak sağlıklaştırma" projesine ilişkin şu detayları paylaştı:

"Geçmişten bizlere kalan tarihi, kültürel ve mimarı bir yapı olan Ankara Kalesi'ni korumak ve gelecek nesillere aktarmak hepimizin görevi. İç kale kısmında çalışmalarımızı üç etaba ayırdık. Şu an birinci etabın ihalesini yaptık. 91 binanın restorasyon çalışmaları çok kısa zaman içerisinde başlayacak. Temel amacımız tarih ve özgün mimari varlıkları ortadan kaldırmak değil, özgün yapısına sadık kalarak yapıları korumak ve yaşatmak. Ankara Kalesi için aydınlatma projemiz de kuruldan geçti ve ihale çalışmaları tamamlanmak üzere. Büyükşehir Belediye Başkanımız Sayın Mansur Yavaş'ın bu konudaki hassasiyetini Beypazarı'ndan dolayı herkes biliyor. Bu anlayışla başlayacağımız restorasyon çalışmalarında Ankara'nın turizm potansiyeline de katkı sağlaması için ciddi çaba sarf ediyoruz."

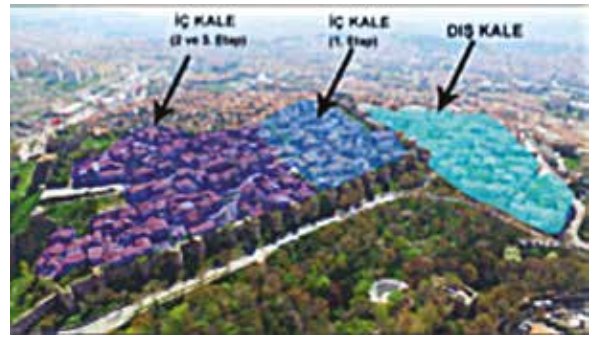

ANKARA KALESİ (İÇ KALE) 1 VE 2. ETAPLAR SOKAK SAĞLIKLAŞTIRMA PROJESİ (Kaynak: Ankara BŞB, Kültür ve Tabiat Varlıkları Dairesi)

Dış Kale bölgesinde **57 adedi tescilli** olmak üzere **91 yapı** sokak sağlıklaştırması ile restore edilmiştir. İç kale 1 etap bölgesinde sokak sağlıklaştırma projeleri koruma bölge kurulunca onaylanmıştır. Bu kapsamda **37 tanesi tescilli** olmak üzere 58 parseldeki **73 yapı** restore edilecektir.

İç kale 2 etap bölgesinde sokak sağlıklaştırma kapsamında ele alınarak 34 adet parsel; 29 **tescilli** 44 tescilsiz; toplam **73 yapı** restore edilmek üzere çalışmalar yürütülmektedir.

ÖNERİLER

Koruma, tek yapı, çevre, şehir ve bütünü ölçeğinde geliştirme ve yenilemeyi de içermektedir. Sürdürülebilir koruma düşüncesi çerçevesinde kültürel değerlerin korunması yanında, tarihsel çevrelerin bir konut dokusu, konut stoku olduğu düşünülmeli ve koruma yanında ıslah/ rehabilitasyon çabaları da etkin olmalıdır.

Koruma, geliştirme ve yenileme çabaları, planlı, programlı ve parasal kaynaklara bağlı, etaplama ve örgütlenme ile birlikte gerçekleştirilebilirse bilimsel ve daha başarılı olabilir. Bu nedenle, günümüze kadar yapılan planlama çalışmalarına örgütsel ve parasal boyut katılmalı ve öncelikler saptanarak etaplama halinde uygulama yapılmalıdır.

"Ankara Kaleiçi Koruma Amaçlı İmar Planı", Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Tabiat Varlıkları Dairesi, Altındağ Belediyesi ve Ankara Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu işbirliği ile biran evvel hazırlanmalıdır.

Kaleiçi'nin korunmasına yönelik bir planın ve ilgili projelerinin onanması da büyük önem taşımaktadır. Nedenleri ne olursa olsun bu konudaki her türlü gelişme tarihsel çevrenin giderek daha çok tahribine neden olmaktadır. Varolan araştırmalar ve dökümantasyon derlenerek gelecek için daha detaylı çalışmalara temel olarak değerlendirilmelidir.

Umarım Kaleiçi, gerçekten korunmuş ve onarılmış elde kalan son özgün Eski Ankara dokusu olarak geleceğe aktarılacaktır. Hacı Bayram çevresindeki gibi yapay, betonlaşmış bir çevre (yeni-tarihi eserler) oluşturulmamasını diliyorum.

KAYNAKLAR

Altındağ Belediyesi, Kültür Bakanlığı, 1987, "ANKARA KALESİ KORUMA GELİŞTİRME YARIŞMASI", YARIŞMA ŞARTNAMESİ.

Ankara Büyük Şehir Belediyesi İmar Dairesi Başkanlığı, 1986, "ULUS TARİHİ KENT MERKEZİ ÇEVRE DÜZENLEME YARIŞMASI", YARIŞMA ŞARTNAMESİ.

MAMBOURY, E., 1933, "ANKARA Guide Touristique" (Ankara Gezi Rehberi).

JANSEN, H., 1937, Ankara İmar Planı Raporu.

TUNÇER, M., 2000, *"Tarihsel Çevre Koruma Politikaları : Ankara"*, Kültür Bakanlığı Yayınları 2520, Aralık 2000, Kültür Eserleri Dizisi : 281.

TUNÇER, M., 2015, *"Yıkmayın Anafartalar Çarşısını, Ulus İşhanı'nı, Ankara Hali'ni.. Yıkamazsınız Ulus'u*!.. (4)", Ankara Magazine Dergisi, Çevresi'ni Arayan Ankara, Alter Yay.

TUNÇER, M., 2015, *"Ulus Yine, Yeni, Yeniden "Ayağa Kalkacak!"*, Çevresini Arayan Ankara, Alter Yay.

https://www.kulturservisi.com/p/tarihi-ankara-kalesinin-sokaklari-yenilenecek/ (Erişim 21.06.2020)

http://ankarakentkonseyi.org.tr/2019/07/27/kent-konseyi-sehrin-ortak-aklini-harekete-gecirmeye-basladi/

AHİLİK VE ANKARA

Murat KOCAKÖK
Basın Danışmanı

Ahiliğin, sosyo-ekonomik, ahlaki ve kültürel yönleri ile geçmişten geleceğe ışık tutan, medeniyetimizin inşasında önemli bir unsur olduğunu belirten Ankara Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği (ANKESOB) Başkanı Mehmet Yiğiner, Ahilerin, oluşturulan mesleki örgütlenme sistemi içerisinde helal kazancı, alın terini, dayanışmayı, kul hakkını, ticarette ahlâkı ve kanaatkârlığı esas aldığını kaydetti.

Ahiliğin günümüz temsilcisi esnaf ve sanatkarların Ankara'daki üst meslek kuruluşu Ankara Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği (ANKESOB) Başkanı Mehmet Yiğiner ile Başkent Ankara dergisi için "Ahilik ve Ankara" üzerine güzel bir söyleşi gerçekleştirdik. Yaptığımız söyleşinin detaylarını Yiğiner'in anlatımıyla şöyle derledik:

AHİLİK NEDİR?

Adını kurucusu Ahi Evran-ı Veli hazretlerinden alan Ahilik, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde yaygın olan bir meslek örgütlenmesidir. Bir sivil örgütlenme modeli olan ve Anadolu'nun Türkleşmesine ve Müslümanlaşmasına büyük katkı sağlayan Ahilik, ekonomik, toplumsal ve kültürel fonksiyonları ile dönemin sosyal yaşamına damgasını vurmuştur. Ahilik günümüzde halen esnaf ve sanatkarlarımıza ilham kaynağı ve yol gösterici olmaya devam etmektedir.

Ahiliğin kelime anlamı Arapça kardeşim, Türkçede ise cömert, eli açık ve yiğit manasına gelmektedir. Ahilik ticarette, sanatta ve meslekte güzel ahlakı, doğruluğu, dürüstlüğü, helal kazancı ve dayanışmayı ilke edinmiş, Türk esnaf ve sanatkârının örgütlenme biçimidir. Ahiliğin kurucusu Ahi Evran-ı Veli'dir. Türkler Anadolu'yu mesken edindiğinde, göçebe hayattan şehir hayatına geçtiğinde o dönemlerde Anadolu'daki ticaret, sanat ve meslek alanları Bizanslıların ve Rumların elinde idi. Tabii bizler de müslüman Türkler olarak gayrimüslimlerin elindeki bu ticarete ve sanata ortak olmak istedik. Kendi insanlarımıza, Anadolu'da yaşayan insanlara meslek ve ticaret öğretip, yerleşik hayata geçmemiz gerekiyordu. Bunu da 13. yy başında Ahi Evran-ı Veli hazretleri gerçekleştirdi.

Devlet, tek başına kılıçla, tüfekle, ordulardan oluşmuyor. Bunun bir de ticari, ekonomik boyutu var. İnsanların ihtiyaçlarını karşılamak gerekiyor. Sosyal bir varlık olan insanın her birinin ayrı ayrı ihtiyaçları var. Burada ticaret, sanat ve meslek erbabı olmak çok önemli idi. Tabii o dönemde sadece Ahi Evran-ı Veli hazretleri yoktu. Hacı Bayram-ı Veli hazretleri, Hacı Bektaş-ı Veli, Yunus Emre de o dönemde Anadolu'ya yayılmış ve Osmanlının kuruluşunda öncü olmuşlardır.

Ahi Evran-ı Veli hazretleri Anadolu'da tekke ve zaviyeler açarak, orada Türklere, özellikle Türk gençlerine ve sanatkârlarına eğitim vermiş ve onlara ticareti öğretmiştir. Ahi örgütlenmesinde kadınların da ayrı bir yeri bulunmaktaydı. Özellikle genç kızlarımızın, kadınlarımızın da eğitimine o dönemlerde önem verilmiş. Ahi Evran-ı Veli hazretlerinin eşi Fatma Bacı dünyada ilk kadın örgütlenmesini kuran kişidir. Bacıyan-ı Rum örgütlenmesi, Türk-Müslüman kızlarımızın ve kadınlarımızın dokuma, sofra düzmesi ve el işçiliği öğrenmesini sağlamış. Ayrıca buralarda kadınlarımıza ve kızlarımıza önemli nasihatler verilmiştir.

Fatma Bacı; "İşine, eşine, aşına sahip ol" demiş. Ahi Evran-ı Veli hazretleri de aynı şekilde erlere; "Eline, diline, beline sahip ol" demiştir. Güzel ahlak, helal kazanç Ahiliğin vazgeçilmez prensipleridir. Ahi Evran'ı Veli hazretlerinin nasihatlerine baktığımız zaman hep doğruluğu, dürüstlüğü, güzel ahlakı vurgulamıştır. Helal kazanç olmazsa olmazıdır Ahilerin. "Harama bakma, haram yeme, haram içme, doğru, sabırlı, dayanıklı ol. Yalan söyleme. Büyüklerinden önce söze başlama. Kimseyi kandırma, kanaatkâr ol, yanlış ölçme, eksik tartma. Güçlü ve üstün durumda iken affetmesini, hiddetli iken yumuşak davranmasını bil. Sen muhtaçken bile başkanlarına yardım edecek kadar cömert ol" demiştir Ahi Evran'ı Veli hazretleri.

Ahilik teşkilatı kurulurken; güzel ahlâk, dayanışma ve doğruluk, dürüstlük vazgeçilmez unsurlar olmuştur. Burada, kalite yönetimi ve piyasa ekonomisi de çok önemli. Ürünlerin standartları, üretim maliyetleri, kalitesi ve sayısı, bütün bunlar belirlenmiştir. Çok üretim olduğu zaman mal değersizleşir. Az üretimde ise karaborsaya düşer. Bugün merdiven altı üreticiler; belli bir mal üzerinden doların ve euronun yükselmesini fırsat bilerek 3 liralık malı 5, 7 liraya satıyorlar. O dönemde Ahi Ocakları tarafından tüm bunların hepsinin tedbiri alınmıştır.

Pabucun dama atılması

Ahilik teşkilatının birçok özelliği var. Mesela esnafın yeni iş kurması için orta sandığı kurulmuş. Finansman desteğini faizsiz olarak buradan sağlamışlar. Ayıplı mal üretmeye kimse cesaret edememiş. Ayıplı mal üretenlerin pabucunu dama atmış, dükkânını ceza olarak kapatmıştır. Baktığınız zaman özellikle Ahilerin hem Selçuklu döneminde hem de Osmanlı döneminde ve aynen günümüzde de memleketin çimentosu olduğu, memleketin birleştirici unsuru olduğu gözlenmektedir.

Osmanlı İmparatorluğu, Ahi kültürü ve ahlakıyla, Ahilik ilkelerini benimsediği süreçte yükselmiş ve gelişmiştir. Ahilik, her insanın bir iş ve meslek sahibi olmasını amaçlamıştır. Bu ilke işsizliğin yok

edilişi ile eşdeğer ve kurum olarak işsizliğe bakış açısını göstermektedir. Anadolu'muzda okulların tatil edildiği yaz dönemlerinde ailelerin çocuklarını bir zanaatkâr yanına çırak olarak vermeye devam etmesi, geçmişten günümüze ahiliğin yansımasıdır. Bu açıdan geçmişte benimsenen bu ilke, günümüzün en büyük sorunu olan işsizliğin önlenmesine nasıl bir neşter vurulması gerektiğini de gözler önüne sermektedir.

Ahi birlikleri özellikle büyük şehirlerde teşkilâtlanmışlardı. Her birliğin, eğitim ve kültürel aktivite imkânlarına da sahip bir sosyal tesis özelliği taşıyan zaviyesi vardı.

AHİLİK GELENEĞİNDE ANKARA'NIN YERİ VE ÖNEMİ

Anadolu Selçuklu Devleti'nin dağılma döneminden sonra Ahilerin siyasi alanda ne denli etkili olduklarını gösteren en iyi örnek; başkentimiz Ankara'dır. Orta Anadolu'da Ahi örgütlerinin en güçlü olanlarından birini kuran Nasirüddin Ahi Mahmut Evran'dır. Ahi Evran'ın 12. yy. ortalarında Kırşehir'de geliştirdiği ve önce deri işçilerini örgütlediği Ahilik, ilimizde de hızla yayılmıştır. Ankara çevresi hayvancılığa çok elverişli olduğundan dericilik, şehrin sosyo-ekonomik hayatında çok önemli yer tutmuştur.

Derici esnafı, ilimizde topluca "Debbağlar" mahallesinde (günümüzdeki Bentderesi semtinde) oturmuşlardır. Dere boyunca da onların işyerleri ve atölyeleri bulunmaktadır. Tiftik ipliği ve tiftik kumaşı (sof kumaşı) üretimi Ankara'nın tarihini ve ekonomisini önemli ölçüde etkilemiştir.

Aslanhane (Ahi Şerafettin) Camii, 700 yılı aşkın bir süredir ayakta...

Ahi örgütünün kendi mal varlığı arasında zaviyeler ve çok çeşitli vakıf eserleri hanlar, hamamlar, imarethaneler, camiler ve tarlalar bulunmaktadır. Ankara Ahilerinden Ahi Şerafettin'in babası Ahi Hüsameddin ile amcası Ahi Hasaneddin tarafından 1289-1290 yılları arasında yapımı tarihlendirilen Aslanhane (Ahi Şerafettin) Camii, konumu, büyüklüğü ve mimari özellikleri açısından uzun süre "Cuma camii" olarak kullanılmıştır. Ankara'nın en önemli tarihi yapılarından biri olma özelliğini taşıyan, Ahiler döneminde 13. yüzyılda yapılmış Aslanhane Camii, 700 yılı aşkın bir süredir dimdik ayakta kalmıştır. Kalenin güneyindeki Hisar kapısının hemen dışındaki düzlüğün de "pazar yeri" olarak kullanıldığını düşünürsek, daha sonraki yıllarda bu pazar yeri çevresinde yapılan hanlarla birlikte ilimizde ticaret gelişmiştir.

Şehrin Orta Çağ surlarının dışına çıkan ilk öğesi olan "pazar yeri" çevresinde yer alan Aslanhane Camii, çeşme (Ahi Şerafettin çeşmesi) ve hanlar, 16. yüzyıldan başlayarak Ankara'nın askeri önemi olan "sınır şehri" fonksiyonunu değiştirip, "ticaret şehri" fonksiyonunu kazanmasının kesin ispatıdır.

Ahilerin Ankara ve çevresindeki hâkimiyetleri fazla uzun ömürlü olmamıştır. Ancak Beylikler dönemi Anadolu'sunun pek çok şehrinde olduğu gibi, Ahiler döneminde ilimiz ve çevresinde ilim, kültür ve imar faaliyetleri açısından oldukça hareketli bir ortamın hâkim olduğunu söylemek mümkündür. Bölgemizde Ahi teşkilatına mensup bir kısım ilim ve fikir adamları, medreseler, zaviyeler, mescitler vb müesseseler kurarak, ilim, kültür ve din alanlarındaki misyonlarını ifa etmişlerdir.

Ankara ve çevresindeki Ahiler, Ahi Hacı Murad Mahallesi, Ahi Tura Mahallesi, Ahi Yakub Mahallesi gibi ismini Ahilerden alan mahalleler kurmuşlardır. Beypazarı ve Kalecik ilçelerimizde ismini Ahilerden alan yerleşim birimleri bulunmaktadır.

AHİLİKTE ŞED KUŞANMA

Ahilik teşkilatının temel yapı taşlarını çıraklar, kalfalar ve ustalar oluştururdu. Ahilikte en çok önemsenen tören Şed Kuşanma törenidir. Ahiler, meslekte bir üst derece için, çıraklıktan kalfalığa geçip de kalfalıktan ustalığa geçeceklere Şed (Peştamal) Kuşanma merasimi düzenlerler.

Ustasının rızasını alarak Şed kuşanan bir sanatkar, usta olarak işyeri açma hakkını elde eder; başka bir deyişle kalfa, Şed merasimiyle birlikte Usta ve Ahi olurdu. Şed kuşanma merasimleri Ahilerin mesleğe, meslek adabına, insana, sanata, ilme, zanaata, ustalığa, ticaret ve sanat ahlakına verdikleri değere işaret etmesi bakımından üzerinde durulması gereken bir meslek geleneğiydi.

Ahi geleneğinde Şed kuşanmadan dükkân açılamazdı, dükkân açabilmek için çıraklık ve kalfalık süreçlerinin tamamlanarak ustalığa adım atılması

ve ardından Şed Kuşanma merasimlerinin yapılması zorunluydu.

ANKARA AHİLER CUMHURİYETİ

Ankara'nın ayrı bir özelliği daha vardır. Selçuklu'nun Moğol istilasından sonra yıprandığı ve yıkılmak üzere olduğu dönemde Ankara'da bir otorite boşluğu oluşmuştur. Burada ilk cumhuriyeti Ahiler kurmuştur. Ankara Ahiler Cumhuriyeti'nin, kayıtlarda 1290-1354 yılları arasında varlığını koruduğu anlaşılmaktadır. Ahiler, Türkler Osmanlı İmparatorluğunu kurarken de beraber hareket etmiştir. Ahi Cumhuriyeti daha sonra da Osmanlı'ya tabi olmuştur.

Tarihi kaynakları araştırdığımızda aslında Atatürk'ün Ankara'yı başkent seçip, cumhuriyeti burada ilan edişini ve Cumhuriyet ilkelerinin nedenlerini; "Ankara Ahileri" adı ile tarihe geçen ve Ankara'da 60 yıldan fazla hüküm süren "Ahi Cumhuriyeti" ilkelerinde aramak gerekir.

AHİ / SEYMEN ALAYLARI

Seymen Alayı, Oğuz töresi olup, "Kızılcagün" denilen devletin en sıkıntı yaşadığı çok özel günlerde kurulur. Anadolu'nun Türkleşmesi ve İslamlaşması sürecinde çok önemli görev üstlenen Ahiler, sadece mesleki, dini, ahlaki, ticari bir örgütlenme olarak kalmamış, ihtiyaç halinde bir nevi asker işlevi görecek şekilde savunma görevini de üstlenmiştir. Bu dönemde Ahilik teşkilatının askeri kanadı olarak "Ahi Alayları" diğer adıyla "Yiğit Alayları" kurulmuştur. Ankara'da bugün de yaşayan Seymenlik geleneğinin biçimlenmesinde etkin olan, sivillerden oluşan ve gönüllü bir kurum Seymen Alayları, zorunlu durumlarda savunma amaçlı hazır kuvvet olarak görevde bulunmuştur. Ahilik örgütlenmesinin, Seymenliğin bugünkü halini almasında önemli rolü olmuştur.

27 ARALIK RUHU VE MİLLİ BİRLİĞİN SEMBOLÜ BAŞKENT ANKARA

Ankara halkı, 27 Aralık 1919 günü Atatürk'ü ve temsil heyeti üyelerini büyük coşkuyla karşıladı. Gazi Mustafa Kemal Atatürk, 27 Aralık 1919 tarihinde saat 14:00'te Dikmen sırtlarından Ankara'ya geldi. 27 Aralık 1919 günü, 20 bin nüfuslu Ankara'da 40 bin kişi Atatürk'ü karşılamak üzere Dikmen sırtlarında hazır bulundu. Bu durum, milletimizin, bağımsızlığı uğruna canını seve seve feda etmeye hazır olduğunun bir göstergesidir. 27 Aralık 1919, Kurtuluş Savaşı'nın önemli bir adımı, Cumhuriyete giden yolun başlangıcı olmuştur.

Vatan için ölmeye geldik diyerek Atatürk'ü selamladılar...

Ankaralıların "Kızılcagün" olarak adlandırdığı bu tarihi günde, Ankara'nın köylerinden, kasabalarından gelen binlerce atlı ve yayadan oluşan Ankara Efesi, Ankara Yiğidi olarak bilinen Seymenlerden oluşan Seymen Alayı ile genç yaşlı her yaştan Ankara halkı, Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ü Dikmen sırtlarında sevgi seliyle karşılamış, bağrına basmıştır. Bu muhteşem karşılama karşısında Ulu Önder'in; "Merhaba Efeler! Niye zahmet ettiniz, neden geldiniz?" sorusuna, Seymenler hep bir ağızdan; "Paşam seni görmeye geldik, bu vatan uğruna ölmeye, millet yolunda kanımızı akıtmaya geldik…" diye cevap verir. Bu cevap karşısında duygulanan Atatürk, kendisini ve beraberindeki temsil heyetini büyük bir coşkuyla karşılayan Seymenlere ve Ankara halkına teşekkür eder. Dikmen sırtlarındaki Seymen alayının ve halkın coşkusu Atatürk'e çok büyük bir moral ve güç vermiştir.

Atatürk'ün Ankara'ya gelişi, ulusal bağımsızlık hareketinin büyük destek görmesi ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu açısından oldukça önem taşır. TBMM'nin açılması ve düzenli ordunun kurulması gibi birçok önemli gelişme ve olaylar, milli mücadelenin karargahı konumundaki, o günlerde bir nevi başkentlik görevi üstlenmiş Ankara'da gerçekleşmiştir.

Ankaralılar, milli mücadele döneminde verdikleri olağanüstü destekle Atatürk'ün belleğinde ve gönlünde çok özel bir yer edinmiştir. Ankara'yı başkent ilan ederek, Ankaralıları onurlandıran Atatürk, verdiği değeri; "Ankara'nın ve Ankaralıların benim gönlümde bambaşka bir yeri vardır" sözleriyle ifade etmiştir.

13 Ekim 1923'de başkent olan Ankara, milletiyle devletimizin varlığının sembolü, millî birliğimizin bölünmez bütünlüğünün simgesidir.

DÖRT KİŞİ ÖMÜR BOYU O PARKTA YAŞAYACAK

Muharrem SARIKAYA, Gazeteci

Dört kişi parkta çektirmişiz,
Ben, Orhan, Oktay, bir de Şinasi...
Anlaşılan sonbahar
Kimimiz paltolu, kimimiz ceketli
Yapraksız arkamızdaki ağaçlar...
Babası daha ölmemiş Oktay'ın,
Ben bıyıksızım,
Orhan, Süleyman Efendi'yi tanımamış.

Orhan Veli Kanık, Oktay Rifat, Melih Cevdet Anday, Şinasi Boray

Ama ben hiç böyle mahzun olmadım;
Ölümü hatırlatan ne var bu resimde?
Oysa hayattayız hepimiz.

Melih Cevdet Anday

İSTER bir edebiyat akımı, ister teknoloji, isterseniz para olsun…

İnsanoğlu üzerine yerleştiği ilk günden bu yana, yenilikleri üreten toprak oldu.

İlk yerleşim tarihine ilişkin en önemli veri de Milattan Önce (MÖ) 400'ü işaretler.

Lucius Flavius Arrianus, İskender'in Seferini ve savaşlarını anlatan, **"Aleksandrou Anabasis"** adlı eserinde, ilk kez Ankara adını verir.

M.Ö. 334'e tarihler ve İskender'in **Paphlagonia** elçisini Ankyra'da bir kış beklettiğini anlatır.

Yani Galatlar'ın Anadolu'ya geçmelerinden 55 yıl önce Ankyra adından söz eder…

Bu da onun Friglerin, yani ilk çengelli iğneden, paraya kadar birçok şeyi ilk yaratanların merkezi olduğunu gösterir…

Ardından Galat, Hitit, Bizans'ın en önemli kenti olur.

Kurtuluş Savaşı'ndaki rolüyle de 1923'te Türkiye Cumhuriyeti'nin Başkent'i haline dönüşür…

BİR DE ŞİNASİ…

Başta da belirttiğim gibi hep yeniliklerin toprağı oldu…

Tıpkı edebiyatta da olduğu gibi…

"Garip Akımı" öncüsü **Melih Cevdet Anday, Orhan Veli Kanık** ve **Oktay Rıfat Horozcu**'nun da memleketidir Ankara…

Önce bir müjde vereyim; bugünlerde Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı **Mansur Yavaş**, onlarla ilgili önemli bir hazırlık sürdürüyor.

Garip akımının öncüsü üç ismin, arkadaşları Şinasi Baray ile Yenişehir'de çektirdikleri fotoğrafın heykelini yaptırıp ölümsüzleştirmek için kolları sıvamış bulunuyor.

Melih Cevdet Anday, "Akan Zaman, Duran Zaman" kitabında arkadaşlarıyla çektirdiği o görüntü üzerine yazdığı şiirine **"Fotoğraf"** adını verdi...

İçlerinde edebiyatçı olmayan tek isim ise Şinasi Baray, liseden arkadaşlarıydı…

Her ne kadar **Melih Cevdet Anday** bir sınıf küçük olsa da Ankara sokaklarını birlikte arşınlayıp dolaşan dört kafadar...

Bu denli yakın olmalarına karşın, **Melih Cevdet Anday** neden **Baray** için, **"Bir de Şinasi…"** der?

Aktarıldığına göre Şinasi Baray, edebiyatçı olmadığı için kendinden farklı söz edilmesinden hoşlanmazmış.

Anday da bu özelliğini bildiği için yazdığı kitabı kendisine hediye ederken, espri yapıp takılmak için, **"Bir de Şinasi'ye"** diye imzalarmış…

ÜÇ NALIN KURULUŞU

Çok yakın arkadaş oldukları için okul sonrası birlikte iş yapmaya da karar vermişler.

Savaştan yeni çıkılan, lokantaların, tavernaların kentin merkezi Ulus'ta ardı sıra açıldığı dönemde meyhane işini girmeye karar vermişler.

Şinasi Baray, meyhaneyi Ulus Hal'inin karşısındaki, daha sonra Gima binası yapılan alanın sırtındaki Atatürk Orman Çiftliği Süt Ürünleri Satış Mağazası'nın arkasında kalan Konak Sokak'ta açmalarını önerir.

Burada Şinasi Baray'ın üzerinde evlerinin de bulunduğu anneannesinin fırını da vardır.

Tam karşısında, yine kendilerine ait kullanılmayan bir de ahırı.

Şinasi Baray merkezi yer olması nedeniyle mekanın iş yapacağını söyler, fikri veren **Orhan Veli Kanık** da hararetle destekler.

Hatta bir gün lokantanın yerleşim planını yapmak için gittikleri ahıra **Baray**'ın anneannesi tesadüf eseri gelir.

Meyhane fikrine sıcak bakmadığı her halinden anlaşılan anneanne torununun aklına bu fikri koyduğunu düşündüğü, sırtını direğe dayamış **Orhan Veli**'ye bakar ve tepkisini sert üslupla şöyle koyar:

"Biz o direğe merkep bağlardık…"

Orhan Veli bunu yakın çevresine kahkaha atarak anlatır.

Lokanta da 19 Mayıs 1946'da açılır…

Açılışı da o dönemin önemli gazetelerinden Ulus'ta çizen ünlü karikatürist, **Ratip Tahir Burak** tarafından fotoğraflı ilanla duyurur.

Lokantanın üzerinde duran Üç Nal ismine atıf yapar ve bugün RTÜK Üyesi **Okan Konuralp**'de bulunan karton kapaklı anı defterine **"İş dördüncü nalla bir ata kaldı, bir de meydana…"** diye yazar.

Bir de karikatür çizer.

Lokantanın müdavimleri arasında **Yahya Kemal, Münir Nurettin, Cahide Sonku, Şevket Rado, Esat Mahmut, Nizamettin Nazif** yer alır, anı defterini imzalar.

ORHAN VELİ'NİN VEDASI

Belediye o tarihte Gima binası ile Hal arasına meydan projesi başlatır.

Orhan Veli, neredeyse her gün gittiği Üç Nal Restoran'ına son kez 10 Kasım 1950'de uğrar…

Kazı çalışması yapılan bölgede Belediye'nin açtığı çukura düşer, başını çarpar.

"Sarhoştu düştü" iddiaları gündeme getirilir.

Ancak Şinasi Baray'ın eşi **Melek** Hanım, **Okan Konuralp** ile röportajında, **"Orhan (Veli Kanık) o akşam bizim evdeydi ve içkili değildi, iki gün de hiç içmediğini yakın arkadaşları söyledi"** der…

Orhan Veli, ertesi gün ulaştığı İstanbul'da baş ağrısı ve mide bulantısı ile karşılaşır.

14 Kasım 1950 günü kusma ve baş dönmesiyle gittiği Cerrahpaşa'da hayatını kaybeder.

Gima binasının yapıldığı sırada, çevresindeki ahşap binalar da fırın ile birlikte yıkılır.

Ankara üzerine araştırmaları ile bilinen Şemsi Belli, yıkılış tarihini 1970'in başları diye belirtir.

Bazı verilerde ise bu tarih 1960 yıllarının başı diye aktarılır; Konak Sokak'ın da Gima binası ile yok olduğu görülür.

FOTOĞRAFIN HİKAYESİ

Fotoğrafın çekildiği dönemin ve şiirin de önemli bir anısı vardır…

Ankara Lisesi'nden arkadaşları olan ve okul zamanı çıkardıkları **"Sesimiz…"** dergisinde de yazıları yayınlanan Şinasi Baray'ın sevgilisi Cebeci'de oturur.

Orhan Veli gibi o da Gazi Oymağında izcilik yapar.

Dört kafadarın ceplerinde Şinasi Baray'ın sevgilisinin yaşadığı Cebeci'ye götürecek paraları olmadığı için Hacı Bayram Camii'ne gider ve sanki ölen kişinin yakınları gibi cenaze arabasına doluşup Asri Mezarlığın bulunduğu Cebeci'ye doğru yola çıkar.

Cenaze defninin yapıldığı sürede **Baray'**ın sevgilisi ile buluşması sağlanır, sonrasında da aynı yolla Hacı Bayram'a dönerler.

Bu fotoğraf da öyle bir **"sevgili görme eylemi"** sonunda çekilir…

Ancak bu kez cenaze arabası Hacı Bayram'a dönmez, merhumun ailesinin bulunduğu Yenişehir'e gelir.

Anday'ın, **"Ama ben hiç böyle mahsun olmadım/ Ölümü hatırlatan ne var bu resimde?/ Oysa hayattayız hepimiz…"** dizesindeki ölüm, Cebeci Asri Mezarlığı'na gidip gelmelerine atıftır…

Fotoğrafın çekildiği güne ilişkin öngörü 1950 sonu olarak tarihlenir.

Buna neden **Melih Cevdet Anday**'ın **Orhan Veli** için **"Süleyman'ı tanımamış"** cümlesidir.

Yani, **"Nasırdan çok çekti Süleyman Efendi"** şiirinin bulunduğu **"Kitabe-i Seng-i Mezar"** eserini **Orhan Veli**'nin henüz yazmadığını belirtir.

Buradan yola çıkarak, 1950'li yılların sonu olduğuna işaret edilir.

Oktay Rıfat da resmin, Zafer Anıtı'nın hemen yanındaki, eski Danıştay binasının önündeki parkta çekildiğinden söz eder.

Resimdeki yaşlarına bakıldığında, Yenişehir'in imarının yapıldığı döneme denk düştüğü de anlaşılır.

Fotoğrafta en dikkatimi çekenin ne olduğunu sorarsanız, giyimlerinin mükemmelliği ve dostluklarının yüzlerindeki neşeye yansıması derim…

Şimdi o parkta yeniden bir araya gelecekleri gülen yüzlü günlerini bekliyorlar…

Dergimiz, Ankara'nın İlçelerine Ulaşıyor

Ankara Kulübü Derneği Genel Başkan Danışmanı Murat Kubat, Dergimizi Ankara'nın taşra ilçelerine yaptığı ziyaretlerle Muhtarlara, Derneklere ve Esnaf ve Sanatkarlar Odaları ile Ziraat Odalarına ulaştırdı.

"ANKARA ANKARA GÜZEL ANKARA"
KÜLTÜR MİRASI VE DEĞERLENDİRİLME SORUNLARI

Prof. Dr. Zühal ÖZCAN
Çankaya Üniversitesi E. Öğretim Üyesi

1. Giriş ve Kısa Tarihçe

Ankara Marşı'nın ilk iki dizesi Ankara şehri ile turizm arasındaki ilişkinin bir özeti gibi görünmektedir. Görülesi bir kent ama daha çok "bahtı kara"ların deva aramaya / bulmaya geldikleri bir yer gibi duruyor. Bir yandan da Başkent Ankara'nın bir umut odağı olduğunun açık ifadesi.

Ankara tarihine bakıldığında kentin Hititler Dönemi'nde kurulduğuna dair görüşler vardır. Her ne kadar kesin tarihi bilinmese de Kale'nin bir garnizon olarak kullanılmak amacıyla inşa edilmiş olduğu bilgisine ulaşılabilir. Kale'yi M.Ö.8.yy.da Friglerin de kullanmış olduğu bugün bir kısmı kentin içinde kalmış olan Friglere ait tümülüslerle de doğrulanabilir. Lidler, Persler, Büyük İskender ve ordusu, Galatlar, Bergama kralları ve Romalılar kentin tarihindeki yerlerini almışlardır (Buluç,1994). "**Ankyra**" isminin Friglerce verilmiş olması ihtimali yüksek olmakla birlikte, Kelt /Galat boyu Tectosagların amblemleri olan gemi çapasının (anchor) ismin kökleri ile bir bağı olduğu yönünde görüşler de vardır. Bu döneme ait Galat atlarını betimleyen pişmiş toprak figürinler, Ulus Merkezi'nde yer alan Roma Yolu kazısı sırasında oldukça iyi durumda bulunmuşlardır. Romalılar kenti 189- 395 arasında yönetmiş olmakla birlikte, bölge, Roma Galatyası olarak adlandırılmıştır. 395-684 arasında Doğu Roma İmparatorluğu'nun payında kalan "**Ancyra**", 684'ten başlayarak Bizans İmparatorluğu ile Arab akıncıları arasında, hatta Halife Harun Reşid zamanında (786-809) bile birkaç kez el değiştirmiştir. 1073'te Selçuklu, 1243'te İlhanlı istilası gündeme gelmiştir. Politik istikrar ancak Ahi dervişleri eliyle 1341'de kurulabilir. Sof üretimi ve dokumasına dayalı bir ticaret kenti kuran Ahiler, "**Engürü**" kentini 1354'te Osmanlılara teslim ederler (Kılıçbay, 1994). Özetle, 1923'ten beri Türkiye Cumhuriyeti'nin başkenti olan "**Ankara**", tarihinde iki kez görkemli yapılarla bezenmiş bir yerleşim olmuştur; Roma İmparatorluk Dönemi sırasında Galatya eyaletinin ve Türkiye Cumhuriyeti'nin başkenti.

2. Tarihten Günümüze Ulaşanlar

Ankara kenti içinde bugün varlığını sürdüren taşınmaz eserler dönemlere göre dizilerek betimlenebilir. Başlıca dönemleri Roma, Selçuklu, Ahiler, Osmanlı ve Türkiye Cumhuriyeti şeklinde sıralamak mümkündür.

2.1 Roma Dönemi Eserleri

Roma Döneminden günümüze ulaşabilen başlıca yapılar, Roma Galatyası Döneminde (M.Ö.25) yapılmış olan Augustus Tapınağı (ki, Frig Döneminde Bereket Tanrıçası Kybele ve Ay Tanrısı Men adına yapılan tapınakların burada olduğu bilinmektedir.), Caracalla Hamamı (M.S. 3. yy.) ve Palaestra, Tiyatro (M.S.2. yy. {?}), Roma Yolu / Cardo Maximus (Geç Roma –Erken Bizans Dönemi'nde kullanımda olduğu biliniyor.) ve Julianus Sütunu (M.S. 4.yy.) olarak sayılabilir. Kentin nekropolüne ait buluntulara da Maltepe semti civarında rastlanmıştır (Şekil 1, 2).

Şekil 1 Caracalla Hamamı

Şekil 3 Alaeddin Cami

Şekil 2 Augustus Tapınağı

Şekil 4 Sabuni Mescidi

(kaynak: www.google.com.tr /search Ankara Roma Hamamı ve Ankara Augustus Tapınağı, erişim tarihi: 02.10.2017)

(kaynak: www.google.com.tr /search Alaeddin Cami ve Karanlık Mescit, erişim tarihi: 02.10.2017)

2.2 Türkler ve Ankara

Selçuklu, Ahiler ve Osmanlı Dönemlerine ait başlıca eserler de şu şekilde sıralanabilir:

Selçuklu Dönemi'ne ait en eski cami İç Kale'de bulunan Alâeddin Cami'dir (1198). Ahiler Dönemi eserleri isimleriyle kolaylıkla ayırt edilebilir; Ahi Elvan Cami (1382), Ahi Şerafeddin / Aslanhane Cami (1290) vb. 14. Yüzyıla ait Aslanhane cami gibi ağaç ayaklı bir diğer güzel eser de Sabunî / Karanlık Mesciddir (14.yy. sonu) (Şekil 3,4).

Bir çırpıda hatırlanabilecek Osmanlı Dönemine ait başlıca eserler üç grupta özetlenebilir:

- Camiler: Hacı bayram Cami (1427), Karacabey Cami (1440), Cenabi Ahmet Paşa Cami (1566), Zincirli Cami (1687).
- Ticari İşlevli Hanlar: Kurşunlu Han (1421), Mahmud Paşa Bedesteni (1464-1471), Zafran Han (1512), Çengel Han (1552), Pilavoğlu Han (16-17.yy.), Suluhan / Hasan Paşa Hanı (1685), Pirinç Han (Ankara'da ahşap iskelet yapım sisteminde inşa edilmiş ilk han 18.yy.), Çukur Han (18.yy.) (Tunçer,2001).
- Hamamlar: Karacabey Hamamı (1444), Eynebey Hamamı (1502), Şengül Hamamı

(15.yy ikinci yarısı)

Roma ve Bizans Dönemine ait konut alanları ile ilgili açık bir bilgiye rastlanmamaktadır. İslam kenti Engürü'nün konut alanlarının yukarıda sayılan anıt yapıların çevresinde olduğu, günümüzde de varlıklarını sürdürmeleri nedeniyle kesin olarak bilinmektedir. Bu bağlamda Antik Dönem Ancyra'sı konutlarının da anıt yapılarını çevrelemiş olması çıkarsamasını yapmak yanlış olmayacaktır.

3. Ankara'nın Kültürel Mirası.

Günümüz Ankara'sının taşınmaz kültür varlıklarının arkeolojik ve kentsel nitelikli olanlar şeklinde iki grupta toplanabilecekleri görülmektedir. Kentsel taşınmaz kültür varlıklarını da çeşitli kategorilere ayırmak mümkündür. Örneğin anıt nitelikli olanlar (Aslanhane Camisi gibi), sivil mimarlık örnekleri (19.yy sonu, 20.yy başı Osmanlı konut mimarisi gibi), (Şekil 5,6).

Şekil 5, 6 Ankara, Sivil Mimarlık Örneği Konutlar

Kronolojik olarak da bir dizilim yapılabilir; Osmanlı ve Cumhuriyet Dönemi eserleri gibi.

3.1.Selçuklu ve Osmanlı Eserleri

Genel olarak Hacı Bayram Cami ve çevresi ile Kale İçi ile kalenin güney ve kısmen doğu yamaçlarına yayılan bölgelerde yoğun olarak izlenmektedir. Osmanlı ve Erken Cumhuriyet Dönemi konut alanları Hacettepe Hastanesi'nin bulunduğu alandan başlayarak batıda Yahudi mahallesiyle bir bütün oluştururken, günümüzde bu ilişkinin kopmuş olduğu gözlemlenmektedir. Ulus kent merkezi ile Yahudi Mahallesi ve Kale arasındaki bölgede kalan tarihi ticaret merkezi Cumhuriyet Döneminin önemli yapılarıyla da zenginleşmiştir. Gazi ve Latife İlkokulu, ilk Adliye ve Belediye Binaları ve Erken Cumhuriyet Dönemi konutlarını/ apartmanlarını içerir. Kısaca, Hacı Bayram Cami ile Kale iki odak noktası olarak ele alınırsa, neredeyse tüm Ulus semti korunması ve öne çıkarılması gereken zengin bir mimari miras alanıdır. Başkent Ankara'nın 1900-1960 arası fiziki gelişimini ve değişimini sadece bu bölgeyi inceleyerek saptamak mümkündür.

3.2 Cumhuriyet Dönemi Eserleri

Kentsel taşınmaz kültür varlıklarının ikinci büyük grubunu Cumhuriyet Dönemi yapıları oluşturur. Bu grup da kendi içinde bazı akademisyenlerin ifade ettiği gibi 1. Ulusal Mimarlık /Erken Cumhuriyet Dönemi (~1923-1929), yabancı mimarların ürün verdikleri dönem /

Modernist Dönem (~1929-1939) ve 2. Ulusal Mimarlık Dönemi (~ 1940-1955) olarak ayrıştırılabilir (Aslanoğlu 2001, Sözen 1984, Yavuz 1981). Erken Cumhuriyet Dönemi yapıları Ulus Merkez'den başlayarak, bugünkü Opera bölgesine kadar aralıklarla yerleşmişlerdir. En dikkat çekici olanlar, II. TBMM, Ankara Palas, İş Bankası ilk Genel Müdürlük binası, Ziraat Bankası Genel Müdürlüğü, Osmanlı Bankası, günümüzde Kültür Bakanlığı olarak kullanılan Hariciye Vekâleti, bugün Devlet Güzel Sanatlar Galerisi olan Türk Ocağı / Halk Evi. Bu seri Etnografya Müzesi ile sonlanmaktadır. Bugün yerinde Merkez Bankası'nın yeni yapılarının bulunduğu bölge, dönemin en ünlü otellerinden biri olan Belvü Palas'ın ve bir süre Anadolu Ajansı olarak kullanılmış olan bir dizi konutunda bulunduğu alandır (Şekil 7).

Şekil 7 Belvü Palas ve az katlı konutlardan oluşan çevresi

(kaynak: https://www.google.com.tr Belvü Palas ile ilgili görseller, erişim tarihi 5.10.2017)

Bu diziden günümüze ulaşabilen ve başlangıçta konut olarak da kullanılan Evkaf apartmanına nadide mücevher ilgisi göstersek yeridir.

Ulusal Mimarlık Döneminin kübik formlu, sade ve temiz çizgileri ile öne çıkan Modern yapıları Ulus merkezden Bakanlıklara kadar oluşan anıt nitelikli bir dizi yapıdan oluşur. Merkez Bankası, Emlak ve Eytam Bankası, Radyo Evi, TBMM ve Genel Kurmay dâhil tüm Bakanlıklar Semtine adını veren bu yapılar arasında Renda ve Bayar Köşkü gibi konut yapıları da yer almaktadır. Dönemin konutları gerek yerleşim şeması gerekse geleneksel sivil mimari örneklerimizin çok olumlu bir 20. yüzyıl yorumu olarak önem taşıyan Saraçoğlu mahallesi ile özetlenebilir (Şekil 8,9)

Şekil 8 ve 9 Saraçoğlu Mahallesi konutları

Bugün 20. Yüzyılın ilk yarısında ürün vermiş olan ünlü mimarlarının eserlerinden oluşan Weissehoff mahallesi Stuttgart kentinin gözbebeğidir. Kenti ziyaret eden herkesin öncelikle yönlendirildiği bölgedir(Şekil 10,11).

Şekil 10 ve 11 Almanya Stuttgart-Weissenhof Mahallesi

Turistik potansiyeli inanılmaz olan Saraçoğlu mahallesinin ortadan kaldırılmasındaki ısrarı anlamaya imkân yok. Günümüzde sadece üç adet örneği kalmış Bahçelievler semti ile nasılsa gözden kaçmış İsrail Evleri mahallesini saymazsak dönemin konutları adına söyleyecek çok sözümüz bulunmamaktadır.

2. Ulusal Mimarlık Dönemi eserleri arasında bir özel grubu da Sümerbank Genel Müdürlüğü, Eski Sayıştay Binası, yıkılan İller Bankası Genel Müdürlük binası, Ankara Garı binası ve yanındaki Göl Gazinosu ile Hacettepe Hastanesi'nin güneyinde yer alan Hıfzı Sıhha Enstitüsü ile Cebeci Devlet Konservatuarı oluşturmaktadır. Dünyada örneği az bulunan ve bugün özel bir ilgi ve beğeni konusu olarak ABD'de "Deco- Revival" adıyla canlandırılmaya çalışılan "Art Deco" üsluptan izler taşıyan yapılardır (Şekil 12,13, 14).

Şekil 12 Sümerbank Genel Müdürlük binası

Şekil 13 Gar Gazinosu

Şekil 14 Hıfzı Sıhha Enstitüsü

(kaynak: www.goethe.de/ins/tr/ank/prj/urs/trindex.htm, erişim tarihi 5.10.2017)

Değil yıkmak, bu yapıların öne çıkarılarak sunulması aranan turizm girdilerinden biri olabilir. Avrupa'da sadece Bükreş ve yoğunluklu olarak Köstence'de koruma altına alınan yapılar bu gruptadır.

1960-2000 arası başlı başına bir ayrı çalışmanın konusudur. 2863 sayılı Yasa birkaç kez değişikliğe ve eklere maruz kalmışsa da eserleri "19.yüzyıl"a hapsettiği için bu zaman dilimine ait eser nitelikli yapıların yasal koruma şemsiyesi altına alınması çok güçtür. İmar ve İskân Bakanlığı yapısında olduğu gibi bu türden yapıları hiçbir şemsiye koruyamıyor. Ankara'yı başkent olarak algılatan Cumhuriyet Dönemi yapılarını tamamen göz ardı edip toplumda genel olarak "tarihi eser" diye kabul gören arkeolojik alan ve varlıkların durumu incelendiğinde onların da "kültürel miras" olarak algılanmadıkları görülmektedir.

4. Arkeolojik Kültür Mirasının Trajik Durumu

Roma / Caracalla Hamamı ve Palaestra Ankara'nın halen en iyi korunan arkeolojik sit alanıdır. Uzun yıllar batı yönünde hiçbir koruma önlemi olmayan alan, kentlilerin ilgisini çekmeyen, kentin kuzeyinde yaşayanların neredeyse her gün önünden geçtiği, etrafı sarılmış ve koruma altında olan bir sit alanıdır. Ancak, hiçbir zaman bir arkeopark niteliği kazanamamıştır.

Hacı Bayram Camisi'nin üzerinde bulunduğu tepecik bir höyüktür. Dünyanın en hoşgörülü dini yaklaşımlarından birine ev sahipliği yapan, bir pagan inancın (ki, daha sonra klise olarak da kullanılmıştır) son semavi dinle buluştuğu bir noktadır. Kybele ve Men Tapınaklarının bulunduğu bu alanın binlerce yıldır inanca hizmet ettiği anlaşılmaktayken, bu höyük "kazısı yapılmış, eserler çıkarılıp müzeye taşınmıştır" gerekçesiyle ve her nasılsa bir tescil kararı da bulunmadığı için, arkeolojik alan bütünlüğü hiçe sayılarak defalarca tasarım ve imar değişikliklerine uğramıştır. Büyük olasılıkla Men Tapınağı'ndan kalan son duvar parçaları yıkılarak yepyeni bir duvar örülmüştür (Şekil 15). Kazısı yapılmış bile olsa tarihi bilgilerin saklanması gerektiği için dünyanın her yerinde höyükler, tümülüsler yerinde korunurken, Hacı Bayram Höyüğünde çok katlı yapılar inşa edilmiştir. Hafriyatları da güçlü iş makinalarıyla gerçekleştirilerek! (Şekil 16, 17)

Şekil 15 Men Tapınağı'nın yeni duvarı !

Şekil 16 Hacı Bayram Höyüğünde hafriyat

Şekil 17 Çok katlı yeni yapı

Şekil 18 Çevre Düzenleme Uygulaması sonunda nem problemi yaratacak su yüzeyi
(kaynak: https://yandex.com.tr/search/?text=augustustemple&hacibayram, erişim tarihi: 02.08.2017)

Birinci derecede korunması gerekli eser olan Hacı Bayram Cami, Türbesi ve Augustus Tapınağı çevre düzenlemesi kapsamında yapıların önünde yapılan havuzlar da eserlere zarar verecek bir nem kaynağıdır (Şekil 18).

Ayakkabıcılar esnafına ait Hisar Caddesi üzerinde bir arsada yapılan hafriyat sırasında ortaya çıkan antik tiyatro, bulunduğu tarih olan 1982'de kent tarihindeki yeri ve önemi açısından heyecan yaratmıştı. Kazı sonrasında heykeller, heykel parçaları, cavea, paradoslar, orkestra ve skenenin temelleri ortaya çıkarılmıştır. Ne var ki restorasyon adına yapılan tamamlama girişimleri uluslararası restorasyon ilkelerine aykırı olarak gerçekleştirilmeye çalışılmış, alana yabancı olan bu yaklaşım daha fazla zarar vermeden durmuştur. Ancak, alan korumasız bir biçimde kaderine terk edilmiş ve evsizlere, madde kullanıcılarına mekân olmuştur (Şekil 19, 20).

Şekil 19, 20 Restorasyon sonrasında Tiyatro

Şekil 21 Tiyatronun son kullanım durumundan detay

Cardo Maximus Ulus Merkezi'nde yine bir imar uygulaması sırasında ortaya çıkarılmıştır. Tamamının 200m. civarında olduğu, bir kısmının Hükumet Meydanı altında ve Valilik Binası'nın arkasında devam ettiği bilinmektedir. Zaman zaman yapılan alt yapı onarımları sırasında kalıntıları gözlemlenebilmektedir. Roma Yolu'nun ortaya çıkarılan bölümün bir kısmı da Zincirli Cami önündeki caddenin altındadır. Diğer yönünde ise Geç Roma- Erken Bizans Dönemine ait dükkânların temellerine ve in-situ durumda "opus sectile"lere / yer kaplamalarına ulaşılmıştır (Şekil 22,23). Parselin daha önce yapılan bir sinema yapısının inşası sırasında boşaltılmış olan bölümünde yeni yapılaşmaya, Roma Yolu'nun ve dükkân temellerinin şeffaf bir örtü altında sergilenmesi, bir arkeoparka dönüşmesi kaydı ile izin verilmiştir. İnşaatın tamamlanması sonucunda Roma Yolu'nun iki ucunun koruma gerekçesi ile beton perdelerle kapatıldığı, dükkânların ise yeni alışveriş merkezinin taş kaplamalı platosu altında kaldığı görülmektedir (Şekil 24). Yüzyıllardan beri ve halen de öyle olan bir ulaşım ve ticaret aksı böylece anlamsız bir çukur haline dönüşmüştür.

Şekil 22 Cardo Maximux ve Erken Bizans Dönemi dükkânlar

Şekil 23 Dükkânların in-situ durumda bulunan döşeme kaplamaları

Şekil 24 Roma Yolu'nun son hali

Nekropol alanına gelince; Gazi Üniversitesi Mühendislik ve Mimarlık Fakülteleri'nin bahçesindeki yapılaşma sırasında bulunan izlerin halen beton altında olduğu ümit edilmektedir.

5. Değerlendirme ve Öneriler

Başkent Ankara'nın kültür mirasının korunması ve turizm bağlamında değerlendirilmesi için neler yapılabilir sorusuna verilebilecek bazı cevapları şöylece sıralayabiliriz:

- Kentin içinde olası arkeolojik kalıntıların bulunma yerleri bir sır değildir. Beklenmedik durumlar sıkı ve kapsamlı bir ön çalışma yapılarak daha en başından önlenmelidir.
- Ankara'nın arkeoloji master planı ile tarihi dönemlerini gösteren modellerinin yapılmasına ihtiyaç vardır. Kamuya açık bir alanda sergilenecek böylesi modellerin ilgi odağı haline geleceği kesindir.
- Çağdaş yerleşimlerin altındaki olası arkeolojik

alanların korunmasını sağlamak üzere, koruma amaçlı imar planları ve diğer master ve gelişme planlarının Kültür ve Turizm Bakanlığı denetiminde ve Koruma Kurulları'nın ve Sivil Toplum Kuruluşlarının görüşleri doğrultusunda hazırlanarak yürütülmesi gereklidir.

- Yasal olmayan iş yerlerinin kapatılması, birinci derece arkeolojik sitlere yapılaşmanın ve hiçbir ticari aktivitenin girmemesinin sağlanması gereklidir.
- Ankara'da Kentsel Sit Alanları Arkeolojik Sit Alanları'yla iç içedir. Birlikte planlanmaları, birbirlerini destekleyecek kararlar ile korunmaları zorunludur. Bu yaklaşım kültürel miras alanlarını kentin ilgi odağı haline getirir. (Kamuoyu 15. Yüzyıl Eynebey Hamamı'nın soğukluk bölümünün bir antik dönem yapısının parçası olduğundan ne kadar haberdardır?)
- Geleneksel konut mimarisinin bulunduğu bölgelerin sadece turizm sektörü vasıtasıyla ayakta kalamayacağı gerçeğinden hareketle, bu bölgeler için gelişim seçenekleri üretilmelidir.
- Kentin sahibi olan yerel yönetimlerin bilimsel ve teknik açıdan çok iyi donanımlı olmaları, bilimsel ilkelerden ayrılmamaları bir zorunluluktur. Bu yönde kalıcı kararlar alınmalı ve uygulanmalıdır.
- Bir kentsel ve arkeolojik sit kentin önemli bir değeridir. Bunlar kent kültürü, kent bilinci, kent kimliği oluşturmak için büyük bir şanstır. Her sabah içinden geçerken görülen, korunmuş geleneksel özellikler taşıyan bir sokak, toplumsal aidiyet duygusu, o yere bağlılık duygusu verir. Bir arkeolojik kazı alanı, kentlilerin hayatlarını paylaştığı bir «Arkeopark»a dönüştüğünde kentin ve kentlilerin gururu olur.
- Çeşitli meslekleri ilgilendiren böylesi bir şans konuyla ilgili profesyoneller arasında uzlaşılar ve ortak kararlar getirir.
- Böylesi yaklaşımlar kent konuları hakkında mesleki ilişkileri canlandıran ulusal ve uluslararası yarışmaların ve uygulamaların yapılmasını yüreklendirir. Toplum açısından «kentli olma» fikrini anlamaya ve canlı tutmaya yardımcı olur.
- Her şeyden önemlisi yaşayan kentliler adına insanlık mirasının korunmasını ve gelecek nesillere kıymetli bir bilgi kaynağı olarak aktarılabilmesini sağlar.

Önerileri daha da uzatabilmek mümkündür ancak, "kültür mirası"nın ülke ve dünya tarihi için neden önemli olduğunu kavrayabilecek bilgi ve anlayış düzeyine sahip yeni nesiller gelinceye kadar yerlerinde ve ayakta kalmalarının sağlanması yeterli olacaktır.

6. Kaynakça

ASLANOĞLU, İ. (2001). *Erken Cumhuriyet Dönemi Mimarlığı*, Ankara: ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları.

BULUÇ, S. (1994). İlk Çağda Ankara. *Ankara Ankara* içinde, (s.21-32)Istanbul: Yapı Kredi Yayınları.

KILIÇBAY, M.A. (1994).Sof Şehri Ankara. *Ankara Ankara* içinde, (s.65-72)Istanbul: Yapı Kredi Yayınları.

SÖZEN, M. (1984). *Cumhuriyet Dönemi Türk Mimarlığı*, Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

TUNÇER, M. (2001). *Ankara Şehri Merkez Gelişimi 14-20.YY*, Ankara Kültür Bakanlığı Yayınları.

YAVUZ, Y. (1981). *Mimar Kemalettin ve Birinci Ulusal Mimarlık Dönemi*, Ankara: Mimarlık Fakültesi Basım İşliği.

URL 1 www.google.com.tr /search Ankara Roma Hamamı ve Ankara Augustus Tapınağı, erişim tarihi: 2.10.2017)

URL 2 https://www.google.com.tr Belvü Palas ile ilgili görseller, erişim tarihi 5.10.2017)

URL 3 www.goethe.de/ins/tr/ank/prj/urs/trindex.htm, Theodor Jost Refik Saydam Hıfzı Sıhha Enstitüsü, erişim tarihi 5.10.2017

URL 4 https://yandex.com.tr/search/?text=augustustemple&hacibayram, erişim tarihi: 2.08.2017

Kaynakları belirtilmemiş olan bütün resimler Zühal Özcan ve Mehmet Tunçer'in kişisel arşivinden alınmıştır.

SEYMEN KÜLTÜRÜNDEN PAVYON KÜLTÜRÜNE ANKARA TÜRKÜLERİ

Mehmet Ali GÜRSOY
Müzik Eğitimcisi

BÜYÜK FOTOĞRAF

Ankara halk müziğinin dünden bugüne ne durumda olduğunu incelerken Ankara'nın tek başına soyutlanarak düşünülmesi doğru bir bakış açısı oluşturmayacaktır. Bu anlamda Ankara halk müziğinde yaşanan arabeskleşmeyi, 1950'li yılların ortalarından itibaren Türkiye coğrafyasının tümünde, aynı oranda olmasa bile etkilerini gösteren, yaşamın temel değerlerinde görülen arabeskleşmenin bir kesiti olarak değerlendirmek daha doğru olur.

1950'li yılların ortalarında başlayan bu arabeskleşme olgusu temel olarak; iş ve aş bulmak, daha iyi yaşam koşullarına ulaşabilmek amacıyla köyünden, yurdundan kopan insanların başta İstanbul olmak üzere büyük kentlere göç etmeleri ve büyük umutlarla geldikleri bu kentlerde düşündükleri gibi bir yaşam standardı bulamamaları, geri dönüşün de pek mümkün olmamasıyla içine düştükleri umutsuzluklar ve çözümsüzlükler ile devam ettirilen yaşamlarından kaynaklanmakta ve bu yaşamlardan beslenmektedir. Yaşamın temel unsurlarında görülen bu

karmaşık duyguların kültürel boyutuna baktığımızda ise kent kültürüyle köy kültürü arasında sıkışıp kalan insanların, kültürel anlamda da çözümünü bulamadıkları bir karmaşanın ortasında kalmaları sonucu "arabesk" olgusu ile tanıştıkları görülür. Bir yandan İstanbul merkezli gelişen kaset-plak piyasasının ticari kaygılarla insanların duygularına yönelik saldırıları, diğer yandan bu saldırıyı gönüllü bir kabullenme ile karşılayan insan topluluklarının davranışları ve bu unsurlar arasındaki etkileşim birlikte düşünülmelidir. Bu etkileşimle birlikte, günlük yaşamdan örnekleyerek söylersek, sabahtan akşama kadar sırtında yük taşıyan, sırtındaki yükün ağırlığını, kulağına gelen "bir teselli ver" nidalarıyla yok sayıp mutlu olabilen, soğukta, sıcakta akşama kadar direksiyon başında oradan oraya savrulurken "bana kaderimin bir oyunu mu bu?" sorusuyla kendini avutan emekçiler söz konusu gidişatın maddi temellerini oluşturmuşlardır.

Bu süreçte, kamu hizmeti üreten kuruluşların Anadolu halkının kültürünü korumak için aldığı ya da almadığı önlemlere bakılacak olursa, adı ve büyük bir örgütü olan ama politikası olmayan Kültür Bakanlığı'nın, bürokrasinin bir gereği olarak görev yapmış ve yapmaya da devam etmekte olduğu, mevzuata göre tarafsız bir kamu tüzel kişiliğine sahip Türkiye'nin tek kamu yayın kuruluşu olması gereken TRT'nin ise halk kültürünün yansımaları olan müzik, dans ve seyirlik oyunlarını, bünyesinde oluşturulan ve adı denetim ile anılan sansür kurullarında bu halk kültürü ögelerine devlet politikası doğrultusunda şekil vermek adına içeriklerini boşaltarak halka sunmaya çalıştığı görülür. Halk elbette kendi kültüründen, yaşamından damıtılarak ortaya çıkan ürünlerinin bu şekilde kendisine geri dönmesini kabullenmemiş, sınırlı ve kısıtlı maddi olanaklarını piyasaya çıkan kaset ve plaklara yönelterek bir anlamda bu politikalara (politikasızlık politikasına) karşı tepkisini ortaya koymuştur. Fakat belirtilmelidir ki, bu tepki doğal bir refleksin yansımasıdır, hiçbir zaman bilinçli ve örgütlü bir karşı koyuş olmamıştır. Bilinçli ve örgütlü girişimler de politik olduğu gerekçesiyle sindirilmiş ve yok edilmiştir.

Tarihsel süreç içinde toplumsal yaşamın ortaya koyduğu kültürel öğelere, konumuz açısından ise halk müziğine devlet politikası gereği denetim adı altında yapılan müdahalenin ya da daha anlaşılır haliyle "sansür"ün ulaştığı noktanın ve bu müdahalenin boyutlarının incelenmesi de arabeskleşme olgusunun ortaya çıkışı ve bir süreç olarak işleyişi bakımından önemlidir. Söz ağırlıklı olarak yaşamımıza giren geleneksel müziğimiz halkın günlük yaşamını birebir aktarır. Bu aktarım sırasında bir insanın birçok olumlu-olumsuz duygusu, çeşitli yön ve halleri ile ortaya çıkar. Elbette bütün bunları olduğu gibi bugüne aktarmak gerekmez, bazı toplumsal değer yargıları gözetilir ancak böylesi bir özen, "bu söz buraya uymaz" diye onun yerine başka bir sözü koymak hakkını da hiçbir kuruma veya kişiye vermez. Toplumun değer yargıları gözetilirken, toplumsal hoşgörünün de varlığı göz önünde bulundurulmalı ve bu hoşgörünün bugün yaşanan bazı çatışmaların ve hazımsızlıkların ortadan kalkmasına yardımcı olabileceği öngörüsüne de sahip olunması gerekir. Özellikle etnik ve inanç temelli konulardaki tutum yok sayıcı ve yasakçı bir hal almış, böylesi bir tutum ise bugün geldiğimiz noktada çok daha büyük bir önem kazanmıştır.

Bütün bunların sonucunda, halkın ekonomik olarak da hiçbir zaman belli standartlara ulaşamadığı ülkemizde insanların, kendinden bir şeyler bulabildiği ne varsa peşinden gitmesi gibi doğal bir davranış yadsınmamalıdır.

1970'li yılların ortalarından itibaren bu konularda, özellikle de arabesk konusunda, yazdığımız yazılarda ve katıldığımız toplantılarda arabeskin olumsuzluklarını, kötü olduğunu dile getirmemiz ama asıl çözümleri ve doğru tahlilleri ortaya koyamamamız veya koymamamız, hepimizin hatasıdır. Olumsuzlukları sadece devlet politikasına yükleyemeyiz.

SEYMEN KÜLTÜRÜ VE ANKARA MÜZİĞİ

Kökleri Orta Asya Oğuz Türkleri'ne uzanan ve Anadolu'da 14. Yüzyılda kurulan Ahiler Devleti'nde yeniden şekillenen seymen kültürü, özünde mertlik, cömertlik, bilgelik ve sosyal terbiyeyi içerir. Bu köklü temellerle Osmanlı'dan bu yana geçen süreç içinde Ulusal Kurtuluş Savaşı'nın başlangıcında Atatürk'ün 27 Aralık 1919 tarihinde Ankara'ya gelişi ile birlikte Anadolu'nun halihazırdaki neredeyse tüm kurumlarında ve sivil inisiyatiflerinde olduğu gibi seymenlik geleneğinde de yeniden bir toparlanma süreci yaşanmıştır. Seymenlik geleneği, genç cumhuriyetin tüm kazanımlarını ve nimetlerini kültürel potasına

koyarak Türkiye Cumhuriyeti'nin başkentine yakışır bir şekil almayı başarmış, girişilen topyekün kalkınma ve gelişme hamlelerinin içinde yer almış ve cumhuriyete ev sahipliği yapmıştır.

1950'li yıllarda hiç şüphesiz ve tartışmasız "iş, aş ve daha iyi yaşam koşullarına ulaşmak için" başlayan ve yayılan büyük kentlere göç dalgası bir kırılma noktası olmuştur. Bu dalga ile on yıllardır kendi kültürünü kendi koşullarında yaşayan ve koruyan Anadolu insanı, büyük kente gelmesi ve değişen sosyo-ekonomik koşulların da etkisiyle ne kendi kültürünü yaşayabilmiş ve yaşatabilmiş ne de yaşamak durumunda olduğu kentin kültürü içinde yer alabilmiştir. Sonuç olarak arada kalmışlığın verdiği şaşkınlık, karmaşa ve umduğunu bulamamaktan kaynaklanan hayal kırıklığı ile yaşanan kültür erozyonu, daha açık biçimiyle kültür karmaşası, yüzyıllardır süregelen seymenlik geleneğine darbe vurmuştur.

ANKARA HALK MÜZİĞİNİN TEMEL ÖZELLİKLERİ

Anadolu'nun bütün yörelerinde olduğu gibi Ankara yöresinde yaşayan insanlar da sevinçlerini, coşkularını, kederlerini, ağıtlarını velhasıl yaşamlarının acı tatlı tüm anılarını türkülere yansıtmışlar ve bir oya gibi ezgilere işlemişlerdir. Hal böyle olunca da, Ankara türkülerinin, bugün yansıtıldığı gibi, her an oynamaya müsait ve belli bir ritmik kalıp içinde hiç aksamadan saatlerce insanların hareket halinde olmasını gerektiren birer olgu olmadığı da gün gibi ortadadır. Daha önce dile getirdiğimiz gibi, coşkulu ve mutlu anların yanı sıra acıların, kederlerin, yaslı günlerin, sevdiklerini kaybetmenin üzüntüsüyle yakılan ağıtların ve bilcümle insan-ı kamil olmanın gereklerini ve dahası seymen kültürünün temelinde yer alan mertlik, cömertlik, bilgelik ve sosyal terbiyeyi içeren türkülerin çokça olduğunu görebiliyoruz.

Ankara Halk Müziğinin Ezgisel Yapısı

Ankara halk müziğinin ezgisel yapısına baktığımızda Anadolu'nun tümünde yaygın olan Hüseyni başta olmak üzere Hicaz, Kürdi, Saba, Segah ve Rast gibi makamsal dizilere ve bunların bazı yörelerdeki özel isimlendirilmeleri ile oluşan ayaklara rastlarız. Tüketiminin daha kolay olması nedeniyle Hüseyni, Kürdi ve Hicaz makamsal dizilerinin çokluğu dikkat çeker. Bu durumun yanı sıra kendine özgü özelliklere sahip türküler de Ankara halk müziğinde önemli bir yere sahiptir. Kendine özgü akort sistemi ile bağlamada çalınan, sınırları Ankara'yı da aşan, makamsal karşılığı olarak da Segah ile örtüşen "Misket" ve "Derbeder Kalenderi Ayağı"ndan (Saba makamı) özel bir örnek olarak karşımıza çıkan "Asalet Bir Altın İdi Pul Oldu" türküleri bu anlamda verilebilecek örneklerdendir.

Ankara Halk Müziğinin Ritmik Yapısı

Ankara halk müziğini ritmik yapısıyla incelemek, günümüzde gelinen, daha doğrusu istenmeden gelinmiş olan yozlaşma sürecinin anlaşılmasında önem arz etmektedir. Anadolu halk müziğinde çokça görülen 2 ve 4 zamanlı basit usullerin yanı sıra yine Anadolu müziğinin en belirgin ritmik özelliğini oluşturan 5, 7, 9, 11, 13 ve 15 zamanlı aksak usullerin de Ankara halk müziğinde geniş ölçüde yer aldığı görülür. Ankara türkülerinin geneline baktığımız zaman toplam sayının (yaklaşık 150 türkü) üçte birinin böylesi aksak usullerden oluştuğunu görüyoruz.

Bu aksak türkülerin içinde bazıları var ki Türk Müziği Konservatuvarlarında örnek olarak rahatlıkla incelenebilir/incelenmelidir.

Örnek olarak;

Genç Osman'dan alınan ve merhum Nida Tüfekçi tarafından derlenip notası yazılarak repertuvara kazandırılan "Ah Öleyim Vah Öleyim" adlı türkü, içinde 9/8'lik, 11/8'lik, 12/8'lik, 13/8'lik aksak usulleri barındırır ve bunların sürekli değişimi ile bambaşka bir güzelliğe bürünür ama pek rağbet görmez çünkü çalanı ve söyleyeni uğraştırır, zordur.

Yine Genç Osman'dan alınan, Muzaffer Sarısözen tarafından derlenip Behçet Bostan tarafından notalanarak repertuvara kazandırılan "Silindi Mi Maşrapamın Galayı" isimli türkü 7/8'lik, 9/8'lik ve 18/8'lik aksak usullerin değişerek yer aldığı ve son dizelerinde de

"Ziybek misin ziybek donu giyecek
Gatil misin datlı cana gıyacak
Cahil misin el sözüne uyacak"

diyerek insan-ı kamil olmanın örneğini de ortaya koyan bir türküdür. Bu türkü de pek rağbet görmez, zordur.

Bunlar gibi aksak usullerin düzenli veya birkaçının aynı ezgi içinde değişerek seyrettiği çokça türkü vardır. Bunlar da pek rağbet görmezler. Dinleyenleri oynatmayacağı gibi, aksine düşünmeye yöneltirler; velhasıl bunlar da zordurlar. Halk ezgilerini hoyratça tüketmeyi kendilerine görev edinmiş ve bunu da halkın önemli bir bölümüne ulaştırabilmeyi başarmış yoz çevreler ve kişiler doğal olarak zor ve anlamlı olanı değil kolaycılığı tercih etmişlerdir. Bu kolaycılığın temel olarak aksak olmayan ritim kalıpları, yani 2 ve 4 zamanlı usuller ve bir sürekli oyun havası düşüncesine dayandığını söyleyebiliriz. Söz konusu çevreler ve kişiler bununla da yetinmediler; 2 ve 4 zamanlı usullerin yer aldığı güzelim hareketli türkülerin ezgilerinin üzerine uydurma ve sıkça sözünü ettiğimiz sosyal terbiye sınırlarının dışına çıkan anlamsız ve yoz sözler yazdılar. Bu sözlere örnek olarak seymen kültürünün ve oyunlarının en güzellerinden olan "Fidayda" ve "Yandım Şekeroğlan" türküsüne yazılanlar gösterilebilir. Bu sözlerin, sürekli oynadıklarını zanneden, sağı solu sarkmış, yarı kendinden geçmiş insan toplulukları ile bir araya gelmesiyle, ritmik bir içgüdüselliğin girdabına kapılarak yapılan hareketlerle ortaya çıkan görüntüler, halk ezgilerinin nasıl bir tüketime tabi tutulduğunun açık göstergesidir. Televizyon kanallarının bu kadar yaygın olmadığı dönemlerde, bu görüntülere daha ziyade gazino, pavyon, taverna tipi eğlence yerlerinde rastlanırken son zamanlarda bazı televizyon kanalları bu görüntüleri evlere kadar taşıma cüretini göstermişlerdir.

Bu arada bizim bir de ünü Ankara sınırları dışına taşmış, Anadolu'nun birçok yerinde çalınan ve nasıl çalınıp söylendiği de malum olan "Misket" türkümüz vardır. Ankara'nın sayılı efelerinden Osman Efe ile Osman Efe tarafından Misket adıyla çağrılan Huriye'nin sonu hüzünle biten sevdalarının hikayesini anlatan Misket türküsü, aslında Misket'in yani Huriye'nin Osman Efe'yi öldü zannedip tırmandığı elma ağacından düşmesi sonucu ölümü üzerine yakılan bir ağıttır. Sorulması gereken, Misket türküsü söylenirken son dörtlüğünün neden söylenmediği ve insanların bu hüzünlü hikayeyi bilseler bu kadar rahat ve can-ı gönülden oynayıp oynayamayacaklarıdır.

"Caminin ezan vakti
İçinin düzen vakti
Ben Misket'ten ayrıldım
İlkbahar hazan vakti"

Bu tür yanlışlar sadece Ankara müziğinde yaşanmıyor. Anadolu'nun çoğu yerinde kendi yakın çevrelerindeki gerçekleri bilmeden insanlar yine kolaycılığa kaçarak yanlış söylemleri paylaşabiliyorlar. Böylesi hatalara hepimiz zaman zaman düşmüş ve kolaycılığa kaçmışızdır. Bugün içinde bulunduğumuz durum ise bu hatalar ve kolaycılığın da etkisiyle oluşmuş ve gelişmiştir.

Tokat'ın bir türküsü vardır, bu türkü de Tokat'ın sınırlarını aşmış ve Anadolu'nun çoğu yöresinde çalınıp söylenegelmiştir.

"Hey onbeşli onbeşli
Tokat yolları taşlı
Onbeşliler gidiyor
Kızların gözü yaşlı"

Bu türküye de insanlar yerlerde sürünürcesine oynarlar; oysa onbeşliler bir daha dönmemek üzere askere, yani savaşa gitmektedirler ve kızların gözü bu nedenle yaşlıdır. Bir an hareketsiz kalıp bu kadarını düşünsek, bırakın oynamayı kolumuz kanadımız kırılır, yığılır kalırız olduğumuz yere.

Bütün bunlar yaşanırken kolaycılığı daha da üst seviyeye taşıyan bir de elektro bağlama var, elektro gitardan bozma bağlama da diyebiliriz. Yüksek ses çıkarmakla ünlü, müzik adına her türlü güzel duyguyu yok edici, popüler müziğin en büyük destekçisi olarak elektro bağlama, söz konusu kolaycılık ve yozlaşmaya büyük ölçüde çanak tutar.

Yukarıda kısaca anlatmaya çalıştığım gibi, hal böyle olunca da bugünlere hepimizin içinde olduğu hatalar zinciriyle geldiğimiz açıktır. "Zararın neresinden dönersek kardır" mantığıyla bundan sonrasında bir şeyler yapabilme şansını yakalama ümidimi koruyorum.

"KAYA DORUĞU ÜLKESİ" BEYPAZARI'NIN UNESCO YOLCULUĞU...

Merve Güngör
Y. Şehir Plancısı
Çankaya Üniversitesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü

Başkent Ankara'nın 98 km batısında yer alan Beypazarı ilçesinin tarihi Hitit, Frig, Galatya, Roma, Bizans, Anadolu Selçuklu ve Osmanlı dönemlerine kadar uzanmakta olan Beypazarı, günümüzde eski geleneklerinin sembollerini barındırmaktadır.

Anadolu kentlerinin birçoğunda görülen kalenin, Beypazarı'nda olmadığı görülmektedir. Beypazarı kentinin, oldukça engebeli bir arazi üzerinde yer seçtiği ve kent merkezinin tepelerle çevrili olmasından dolayı Aklanoğlu (2002) kenti, "kale kent" olarak tanımlamıştır. Kentin geçmişine baktığımızda ise ilçenin ilk isminin bu sebeplerden dolayı Luviler tarafından "Kaya Doruğu Ülkesi" anlamına da gelen Lagania olarak belirlendiği görülmektedir.

Kentin merkezinde yer alan bu kalker tepeler eski konut dokusu içinden çıkarak görsel bir etki yaratmakla birlikte yerleşmeye elverişsiz olan bu tepeler aslında tarihi dokunun günümüze kadar bozulmadan, korunarak gelmesinde de önemli bir etken oluşturmuştur.

İlçe, Selçuklu döneminde İstanbul ve Bağdat'ı birbirine bağlayan İpek Yolu üzerinde önemli bir ticaret merkezi konumdadır. Beypazarı'nın İpek Yolu üzerinde bulunması geçmişten günümüze kadar kentin ticari açıdan canlı kalmasını ve yerleşimin devam etmesini sağlamıştır (Aklanoğlu, 2010).

Tarihi ve Kültürel Değerler

Evliya Çelebi'nin Seyahatnamesinde Beypazarı ile ilgili gezi notları bulunmaktadır. Bu gezi notlarında Evliya Çelebi 1638 yılında Beypazarı'na geldiğinde 3060 adet ikişer katlı ahşap evler olduğunu söylemiştir. Günümüzde ise Beypazarı'nda 3500'e yakın ahşap evin olması aslında Beypazarı halkının kültürel mirasına sahip çıktığını göstermektedir (Kurşun ve diğerleri, 1999: 242).

Şekil: Beypazarı tepelerinden kentin görünüşü
(Kaynak: Beypazarı Belediyesi Arşivi)

Şekil: Beypazarı'nın 1960 ve 2000 yılları görüntüsü
(Kaynak: Beypazarı Belediyesi Arşivi)

Konut mimarisi açısından Beypazarı Evleri, cumbalı veya guşganalı olan iki ya da üç katlı ahşap yapılardır. Temel duvarları taştan, geri kalan kısımları ahşaptan yapılmış olan evler, dıştan sıvalı olup üstleri kiremit çatı ile örtülüdür. Anadolu'da sadece Beypazarı evlerinde görülen "Tatlı Sıva" Beypazarı geleneksel evlerinin tüm ahşap çerçevesiz ve kerpiç duvarlarının iç ve dış yüzeylerinde kullanılmıştır (Urak ve Çelebi, 2005). Sıvanın bağlayıcı hammaddesi sadece Beypazarı İlçesi'nin Tekke Köyü'nden çıkartılarak işlenir ve sıva için kullanılabilir hale gelmektedir. v

Dar, kavisli ve ağaçsız sokaklardan oluşan tarihi sokaklar bazen meydanlar oluşturmak için kesişmektedir. İç avluların genellikle dışarıya kapalı olduğu kentsel dokuda, mahremiyet sağlamak için avlu duvarları yüksek inşa edilmiştir. Yolların genişliği 3-6 metre arasında değişmekte olup avlu duvarları ile sınırlıdır.

Şekil: Beypazarı evlerinin görünüşü
(Kaynak: Yazarın arşivi, 2019)

Şekil: Tarihi sokakların görünüşü
(Kaynak: Yazarın arşivi, 2019)

Beypazarı kent dokusunun tam merkezinde 200 yıllık çarşı yer almaktadır. Osmanlı döneminde Beypazarı çarşısı bölgenin en büyük pazar yeri olma özelliğine de sahiptir. Beypazarı Tarihi Çarşısı, eski dokunun tamamen korunduğu, cephe düzenlemesi yapılan evlerin bulunduğu, tarihi, kültürel ve mimari dokunun var olduğu, tarihi evlerin gezilebileceği ve bazı ticari yapıların bulunduğu sokaklardan oluşmaktadır. 1849 yılında "ebniye nizamnamesi" ne göre "ızgara planda" yeniden inşa edilen tarihi çarşı, dönemin "planlı tarihi çarşı" örneğini yansıtan ve ahi geleneğine göre düzenlenmiş önemli bir yapıdır (URL-1).

Şekil: Tarihi çarşının planı ve barındırdığı işlevleri

(Kaynak: Beypazarı Belediyesi)

Somut kültürel miras olarak ele alınan eski konaklar ile somut olmayan kültürel miras olan yöresel yemekler, zanaatlar ve eski deyişler Beypazarı'nın kültürel mirasını oluşturmaktadır. Beypazarı tarihi çarşısında yöre kadınları tarafından yöreye özgü yemek kültürü ve el sanatları tezgâhları kurulmaktadır.

Beypazarı Ankara ilçesinde en çok müzeye sahip olan ikinci ilçe olma özelliğine de sahiptir. Kentte toplam 5 adet müze yer almaktadır. Bunların dışında kent merkezinde birçok cami ve mescitte yer almaktadır. Akşemseddin Camii (1869 yangınından sonra taştan yeniden inşa edilmiş), Sultan Alaaddin Camii (1800'ün başında yapıldığı bilinen ancak mimari özellikleri 15. - 16. yüzyıllara kadar), Kurşunlu Camii (1684 yılında kapı yazıt, ancak 1882 yangından sonra tamir), İncili Camii (1900'lü yılların başına, Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemine ait), Tabakhane Camii (Çarşı'daki cami 1800'lü yılların ortalarına tarihlenmektedir) HocaKiris, Beytepe, Cevizlerkaşı Caddesi ve Kazgancı Mescitleri ile Rüstem Paşa (16. yüzyıl) ve Hamam / Beyoğlu Hamamı Türk hamamları günümüze kadar korunarak gelmişlerdir.

Beypazarı'nın kuzeyinde yer alan İnözü Vadisi ise doğal bitki örtüsü ve mimari alanlarıyla oldukça zengin bir manzaraya sahiptir. Vadinin iki tarafındaki kayalık yamaçlarda birçoğu insan yapımı mağaralar yer almaktadır. Bu mağaraların, dini törenlerin yapıldığı erken Bizans dönemine ait yerleşik kaya kiliseleri olduğuna da inanılmaktadır. Vadinin dibinde yer alan üzüm bağları ve meyve tarlalarının yanı sıra bağ evleri, hem geçmişte hem de bugün Beypazarı halkının geleneksel bağ yaşamı ile ön plana çıkmıştır (Aklanoğlu, 2005).

Günümüzde İnözü Vadisi taşıdığı bu özelliklerinde dolayı Birinci Derece Arkeolojik Alanı olarak, vadinin dibinde yer alan üzüm bağları ise İkinci Derece Doğal Koruma Sit Alanı olarak tescillid

Şekil: Tarihi çarşının planı ve barındırdığı işlevleri

(Kaynak: Yazarın arşivi,2019)

Şekil: İnözü Vadisinin görünüşü
(Kaynak: Beypazarı Belediyesi arşivi)

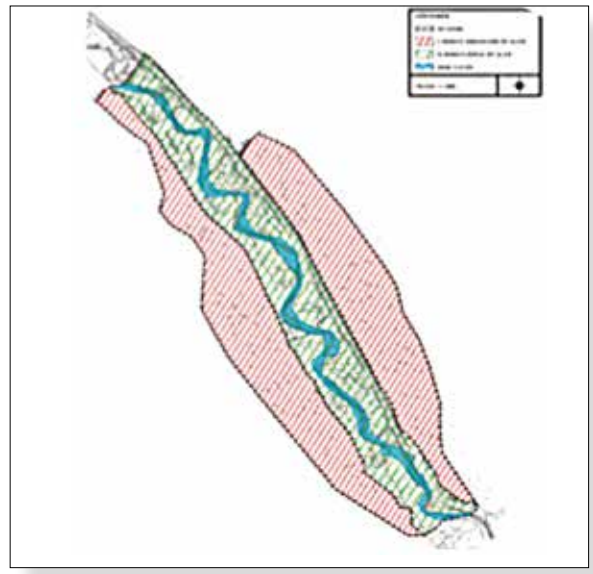

Şekil: İnözü Vadisinin sit alanı sınırları
(Kaynak: Yazar tarafından hazırlanmıştır.)

Korumaya Yönelik Alınmış Kararlar

Günümüzün Açık hava Müzesi olarak bilinen Beypazarı kenti, 2000'li yıllardan önce kentsel koruma anlayışından uzak ve habersiz bir kent iken 1999 yılında dönemin Belediye Başkanı Mansur Yavaş tarafından kamuoyuna sunulan alt projeler ile gündeme gelmeye başlamıştır. Beypazarı belediyesinin bu kapsamda başlatmış olduğu ilk proje olan "Beypazarı Yeniden" projesinde; Türkiye'de tarihi kent dokularının sadece yasalarla koruma altına alınarak korunmaya çalışılmasının aksine Beypazarı'nda kente, kültüre ve tarihe sahip çıkma bilincini insanlara aşılayarak, bu konudaki sürdürülebilirliği ve projenin maddi manevi getirilerinin olacağı inancının yaratılması ilk adım olarak benimsenmiştir.

Bu anlayış kapsamında kentte ilk koruma çalışmalarının başlandığı süreçte bölgede alınmış olan kentsel sit kararı ve koruma amaçlı imar planı bulunmamaktadır. Bu durumu dönemin Belediye Başkanı

Şekil: Alaaddin Sokak sağlıklaştırma öncesi ve sonrası görünümleri
(Kaynak: Beypazarı Belediyesi arşivi)

Mansur Yavaş, Beypazarı'nda korumanın tersten başladığını ifade etmekte olup bunun nedenini ise yasaların ve yönetmeliklerin çok fazla prosedür içeriyor olmasından dolayı hem maddi hem manevi olarak insanlarda koruma anlayışında caydırıcılığa sebep olabileceği şeklinde ifade etmektedir (Mansur Yavaş ile görüşme).

2000 yılından itibaren Beypazarı'nda tarihi doku ve yapılarda koruma anlayışı benimsenerek hızlı bir şekilde, yapıların iç mekânlarına müdahale edilmeden dış kısımlarında çalışmalara başlanmıştır. Bütüncül korumadan ziyade tarihi dokunun bulunduğu bölgede parçacıl korumacı anlayış benimsenerek yola çıkılmıştır. Bu proje ile ilk olarak Beypazarı evlerinin sağlıklaştırılması amaçlanmıştır. Alaaddin sokak merkez olmak üzere çevresindeki sokaklarda öncelikle 25 evin cephe çalışması tamamlanmış, tarihi çevrede sağlıklaştırma sonrası ortaya çıkan canlanma ile 500 evin daha cephesinde sağlıklaştırılma için teşvik oluşturulmuştur.

Proje kapsamında diğer önemli çalışma Tarihi Çarşının restorasyonu olmuştur. Tarihi Çarşının içinde 600 dükkân bulunmaktadır ve 200 yıllık geçmişe sahiptir. Tüm Çarşı arnavut kaldırımı ile döşenmiştir; Demirciler ile Dikiciler Sokağının cephe düzenlemesi çalışmaları tamamlanmıştır.

Şekil: Dükkanların eski ve yeni görünümü
(Kaynak:Beypazarı Belediyesi arşivi)

Tarihi çevre ile bütünlük oluşturması için Beypazarı'nda yapılara "Tarihi Beypazarı evi" görünümü kazandırılması Beypazarı Yeniden Projesinin en önemli alt projelerinden biridir.

Şekil: İmaret meydanında yer alan dükkânların eski ve yeni görünümü

Şekil: Bankalar Caddesi eski ve yeni görünümü
(Kaynak: Beypazarı Belediyesi arşivi)

Diğer önem verilen konular ise Beypazarı'nın yöreye özgü dilinin yaşatılması olmuştur. Beypazarı dili envanterinin çıkarılması amacıyla kentte yarışmalar düzenlenmiş ve kente özgü unutulmuş kelimeler gün yüzüne çıkartılmaya çalışılmıştır. Yapılan bu teşvik çalışmaları ile Beypazarı Türk Dil Kurumu tarafından ödüllendirilmiştir. Yerel kimliğin belirleyicisi olan bir diğer çalışma ise Beypazarı'nda bulunan restoran, büfe, pansiyon gibi kullanımlarda olumlu imaj veren Türkçe adların kullanılması teşvik edilmiştir. Belediye meclisi tarafından Türk Dilinin Korunması adına kararlar alınmıştır.

Kentte başlatılan alt projeler ile kentsel koruma uygulamaları yönlendirilmiş ve kentsel sit alanı olarak uygulamaların yasal nitelik kazanması, kentsel koruma uygulamaları belli bir düzeye geldikten sonraki süreçte bölge 2008 senesinde kentsel sit alanı olarak ilan edilmiş ve yapılar tescil edilmiştir. Beypazarı kentsel sit alanında 283'ü tescilli, 1977 yapı bulunmaktadır. Sit alanında bulunan yapıların %14 ü tescilli yapılardan oluşmaktadır.

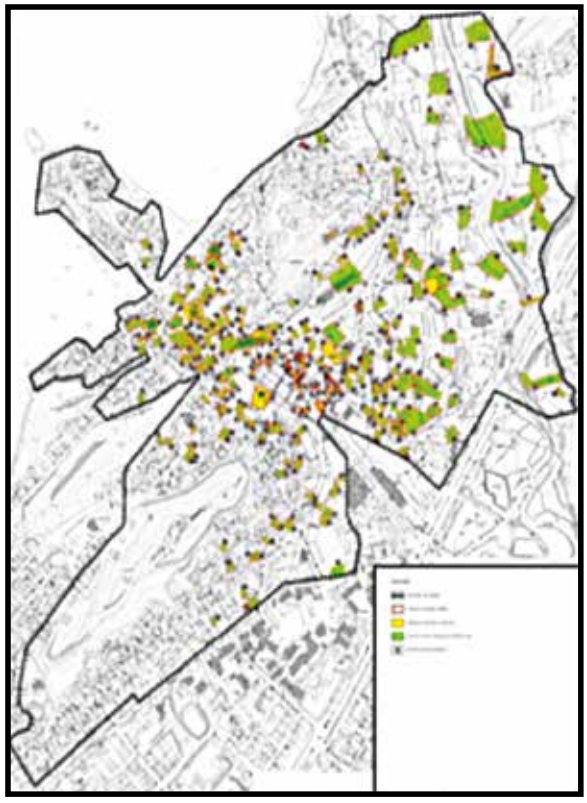

Şekil: Beypazarı kentsel sit alanı sınırı ve tescilli yapılar

(Kaynak: Beypazarı Belediyesi)

UNESCO SÜRECİ

Beypazarı, UNESCO üstün evrensel değerlerinden olan idari, ekolojik (İnözü Vadisi), estetik, ekonomik (çarşı), teknolojik (ev mimarisi) ve sosyo-kültürel (kıyafet vb.) koşulları ortaya koyan 19. yüzyıl Osmanlı dönemi şehirciliğinin korunmuş bir örneğidir. Alan, Selçuklu ve Osmanlı dini mimarisinin bozulmamış ürünlerini, iç ve dış mekânsal düzenleri, malzeme özellikleri, yapısal unsurları, iç tasarım öğeleri ve doğaya uygun sokak dokuları ile geleneksel Türk evlerinin paha biçilmez örneklerini taşımaktadır.

Dünya Miras Listesinde yer edinmiş Selçuklu ve Osmanlı anıtsal ve sivil mimarisinin seçkin örnekleri olan Mudurnu, Odunpazarı, Birgi ve Safrabolu ile benzer özelliklere sahip olan Beypazarı'nı diğer örneklerden ayıran en önemli özelliklerin kentte geleneksel binaların inşası ve korunmasında uygulanan yerel bir teknoloji olan "tatlı sıva" ve yangınlara yanıt olarak özel bir mekânsal yenilik olan "gusgana" Beypazarı'nın diğer benzer kentler de bulunmayan istisnai özellikleridir (URL-1).

Bütün bu sebeplerden dolayı 2016 yılında Beypazarı belediyesi tarafından UNESCO ya yapılan başvuru 14/04/2020 tarihinde sonuçlanarak Beypazarı, UNESCO listesine alınmanın ön şartı olan UNESCO geçici listesine dahil edilmiştir.

KAYNAKÇA

Aklanoğlu, F., 2002. Beypazarı Peyzaj Potansiyelinin Saptanması Üzerine Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi, A.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, 144 s. Ankara.

Aklanoğlu, F. 2005. İnözü Vadisi'nin Koruma Kararlarının İrdelenmesi (Poster bildiri). Korunan Doğal Alanlar Sempozyumu (08-10 Eylül 2005), Isparta.

Aklanoğlu, F., 2010. Geleneksel Yerleşmelerde Kültür Turizmi: Beypazarı Örneği. *Orman Fakültesi Dergisi*, 2010, 10 (2): 125-136. Kastamonu.

Kurşun, Zekeriya, Kahraman, Ali Sait, Dağlı, Yücel. *Evliya Çelebi Seyahatnamesi*. İstanbul: YKY, Cilt 2, 1999, s.242.

Mansur Yavaş, 1999-2009 yılları Beypazarı Belediye Başkanı, Görüşme Tarihi ve Saati: 1 Mayıs 2018 / 13.00, Görüşme Yeri: Ankara.

Urak G., Çelebi G., 2005. Beypazarı Geleneksel Evlerinde Uygulanan Tatlı Sıva Üzerine Bir İnceleme. *Gazi Üniv. Müh. Mim. Fak. Der.*, Cilt 20, No 3, 401-409, Ankara.

URL-1: http://whc.unesco.org/en/tentativelists/6469/

ANKARA VE ORTA ANADOLU'NUN TOPLUMSAL YAPISI VE BESLENME KÜLTÜRÜ

Güven DİNÇER
Ankara Araştırmacısı

İnsan yaşamı üç temel ihtiyacın karşılanması üzerine kurulmuştur. Bunlar, insanın kendini doyurması, barınması, örtünmesidir. Bu konuda iki temel gerçek var; doğa ve insan.

İnsanın ve toplumların değişmeyen ihtiyaçları ve bunların karşılanmasındaki güçlükler, süreklilik gösterir. Bu yaşamın gerçeğidir.

İnsanlar önce doğanın ürünlerini toplamayı ve avlanmayı öğrendiler. Daha sonra da bu ürünleri yetiştirmeyi ve avlayacakları hayvanları ehlileştirip onların güçlerinden ve ürünlerinden yararlanmayı öğrendiler, üretimin sürekliliğini temin ettiler. Bütün bunlara paralel olarak da barınacak yer temin ettiler ve barınacak yer yapmayı öğrendiler. Kendi yaşamlarını sürdürmek için doğadan ve diğer canlılardan kendilerini koruma düzenlerini kurdular.

İnsanlar temel ihtiyaçlarını karşılarlarken içinde bulundukları doğa şartlarına uyarak bunları gerçekleştirdiler. İnsanlar, yaşadıkları yörenin doğal yapı ve iklimine göre değişik tarım ürünlerini elde etmek ve hayvan varlıklarını korumak zorundadır. Bu gerçeği tarımsal ürünlerin ve hayvan çeşitliliğini hatırlayarak kolayca gözlemleyebiliriz.

Beslenme kültürünün ikinci unsuru ise insandır.

Anadolu, insan yerleşimi ve kaynağı yönünden büyük bir hareketlilik gösterir. Ayrıca bugünün insanı, dünün insanı değildir. Ulaşımdaki ve iletişimdeki sınırsız imkânlar içinde ülkesinde ve yabancı ülkelerde yaşamlarını değişik biçimlerde sürdürüyorlar. Geleneksel değerlerini ve yaşam biçimlerini gurbete götürüyorlar ve oralardaki yaşam biçimlerini ve değerlerini de ülkemize getiriyorlar.

Türkiye'miz bugün her anlamda bu gerçekleri yarattığı iç ve dış göç olayını yaşıyor. Sürekli bir iç göç olayını yaşıyor Anadolu bugün dünyaya paralel bir biçimde, dış göç olayını da acı bir şekilde yaşıyor.

Bugün milyonlarca Türk insanı başta Avrupa olmak üzere dünyanın her tarafında kendine yeni imkânlar arıyor.

İç ve dış göç olayı, devletçe kontrol edilemediğinden ülkemizin siyasal, sosyal ve ekonomik değer ve dengelerimizi zorluyor. Bütün Türkiye mal ve can güvenliğinde bile dünü arar hale geldi.

Ankara ve Orta Anadolu'nun demografik ve etnik yapısı, Türkiye'nin göç alan diğer bölgelerine göre daha sağlam bir toplumsal yapıyı bize sunuyor.

Göçün gerektirdiği "Toplumla bütünleşme" (entegrasyon) gerçeği Ankara'da kendiliğinden gerçekleşmiştir.

Ankara merkezine olan iç göç, aynı kaynaktan olan Orta Anadolu insanının büyük bir kentte ve merkezde bir araya gelme olayıdır. Zira Ankara dışarıya çok az göç veren ve Ankara çevresinden kaynaklanan bir

iç göçü yaşayan bir kenttir. Ankara ve Orta Anadolu zengin kültürel yapısını ve ulusal değerleri koruyan bir yapıya sahiptir.

Öncelikle Ankara ve çevresiyle, Orta Anadolu'nun gerek coğrafya gerekse yaşam kültürü yönünden belirlenmesi gerekir. Kültürel yaşam alanının belirlenmesinin, idari ve hukuki alanın belirlenmesi ve sınırlanması kadar kolay olmadığı gerçeğini bilerek şöyle bir saptamada bulunabiliriz;

Ankara ve Orta Anadolu illeri ve bunlarla bağlantılı alanlar, bir bütündür. Kamu yönetimlerinin görev ve yetki alanlarını belirleyen idari yapı içinde Tarihte Ankara; Sivas'tan Hüdavendigar (Bursa) iline, Kastamonu'dan Konya'ya kadar olan geniş bir alanı kapsar. Bugün her biri ayrı bir il olan Kayseri, Kırşehir, Yozgat ve Çorum, Ankara'nın sancağı idiler. Cumhuriyet dönemine kadar Ankara'ya bağlı idiler. Cumhuriyet'le yapılan idari düzenleme ile il haline getirildiler. Cumhuriyet döneminde büyük bir yerleşim yeri ve endüstri merkezine dönüşen Kırıkkale de Ankara'dan ayrılıp bir il oldu.

Ankara bütün tarihi boyunca ve Selçuklular, Osmanlılar dönemlerinde büyük bir eyalet merkeziydi. Ankara, ekonomik özellikleri ile Orta Anadolu'da doğu-batı ve kuzey-güney ekseninde bölgesel merkezdir. Üretim, ürünlerinin işlenmesi ve stoklanmasında ekonomik ve kültürel anlamda bir bütündür.

Göç Gerçeği

Anadolu onuncu asırdan itibaren Asya'dan Batı'ya doğru sürekli göç alan bir çekim merkezi olmuştur. Bu göçün insan kaynağı, Orta Asya'dan Anadolu'ya göçen çeşitli Türk boylarıdır. Bugünkü Orta Anadolu insanı, bunların torunlarıdır. Bu insanlar, ulusal değerleri koruyan ve bu değerlerden taviz vermeyen bir yapıya sahiptir. Türklerin Anadolu'ya yerleşmelerinden sonra ülkeyi, ulusu ve Türk Devletinin dağılması eşiğine getiren Fetret Dönemlerini sona erdirmesinde Ankara ve çevresi daima öncü olmuştur.

Bu Fetret Dönemlerini hatırlayalım; Selçukluların 1243'te Kösedağ Savaşı'nda yenilmelerinden sonra başlayan, Osmanlıların 1402'de Ankara'da Timur'a yenilmeleriyle başlayan ve I. Cihan Savaşı'ndan sonra başlayan mütareke ve işgal dönemlerinde Ankara ulusal birlik ve dirlik düşüncesinin ekseni ve merkezidir.

Anadolu'ya göç olayı Osmanlı İmparatorluğunun kuruluş döneminden sonra da devam etmiştir. İmparatorluğun gerileme ve dağılma döneminde, özellikle 19.yüzyılın başından bu yana Rumeli göçleri (Bosna, Makedonya, Batı Trakya), Kırım, Dobruca, Kafkaslar ve Doğu, Güneydoğu Anadolu'dan Orta Anadolu'ya değişik tarihlerde büyük bir göç olayı yaşandı. Başta Balkanlar olmak üzere bütün bölgelerden gelen insanımız, bütün Anadolu'ya ve ağırlıklı olarak da Orta Anadolu'ya iskân edildiler.

1. 1820'li yıllarda Güneydoğu Anadolu'dan ve daha güneylerinden bazı aşiretler tarih boyunca devlete sadakatleri nedeniyle Ankara çevresinde iskân edildiler ve toprak sahibi oldular.
2. 1878 Türk-Rus savaşında mağlubiyetimiz üzerine Balkanlar ile Kafkaslardan ve Doğu Anadolu'dan göçler oldu. Balkanlardan gelenler Ege ağırlıklı olarak iskân edildiler. Bir kısmı da Orta Anadolu'ya yerleştirildiler.
3. 1911-1912 Balkan harbi bozgunundan sonra oradan gelen yüz binlerce insanımız bütün ülkede iskân edildi.
4. I. Cihan Harbi sırasında, 1915 öncesinde Rusya'nın Kafkaslar ve Doğu Anadolu'da bir Ermenistan yaratma politikası sonucunda Doğu Anadolu'da Ermenilerce işlenen cinayetlerden kaçan binlerce aile Ankara ve çevresine göç ettiler. Onlara iskân ile ilgili hiçbir yardım yapılamadı. Ankara'daki yerleşim alanlarına adeta dağıtıldılar.
5. Kurtuluş Savaşı'ndan sonra Anadolu'da Türklerle birlikte asırlardır müreffeh yaşayan Rumlar 1919'da Yunan ordusu ile birlik oldular ve yaşadıkları ülkelerine ihanet ettiler. 1922 yılında işgalci Yunan ordusu mağlup olup kaçarken yerli Rumlarla birlikte köyleri, kasabaları yaktılar ve halka zulmettiler. Yerli Rumlar, bu ülkede kimsenin yüzüne bakacak halleri olmadığından çoğunluğu Yunan ordusuyla birlikte kaçtılar. Kalanlar da 1924 Lozan Barışı ile yapılan mübadelede "mübadil" oldular. Yunanistan'da kalan Türkler de getirilip Anadolu'nun değişik yörelerine yerleştirildiler.
6. 1950 ve 1980 sonrasında Bulgaristan, orada asırlardır yaşayan Türk azınlığının tehcire (zorla gönderilme) tabi tuttu. Bulgaristan'dan her defasında yüz binlerce Türk ailesi Anadolu'ya göç ettiler. Onlar da Ege ve Orta Anadolu'da iskân edildiler.

Bütün bu göçler sonunda Anadolu'ya gelen insanımız Balkanlar'dan Kafkaslara kadar yaşadıkları ülkelerdeki sanat, meslek ve tarımdaki bütün becerilerini ve birikimlerini Anadolu'ya getirdiler. Ayrıca onlar müzik, oyun, eğlence, giyim ve beslenme gibi yaşam kültürlerini Anadolu'ya taşıdılar.

Doğa Gerçeği

Orta Anadolu, kuzeyden güneye farklılıklar gösterse de genelde az yağışlı ve kurak bir bölgedir. Sulak arazi çok azdır. Nehirlerin debileri muntazam değildir. Sulak arazi, nehir ve dere-çay yataklarındadır. Kıraç arazide ise, arazi yapısı birbirinden farklılıklar gösterir. Yeraltı sularından istifade hem doğal yapı hem de enerji fiyatları sebebi ile sınırlıdır.

Doğa yapısı gereği geleneksel hububat tarımı çok yaygındır. Bağlık ve bahçelik alanlar, ilgi duyulduğu ve ekonomik şartlar müsait olduğu müddetçe gelişirler. Sebze, meyve ve bağcılıkta Orta Anadolu kendisine yeterlidir.

Hububat ve belirli tarımsal ürünler bakımından Orta Anadolu bölgeyi aşan bir şekilde bütün ülkeye önemli katkı sağlayan hacimdedir. Hububat, patates, soğan, kavun-karpuz, bazı şaraplık üzüm türelerinde, şeker pancarı ve havuç gibi tarımsal ürünlerde Orta Anadolu, ülke için bir yiyecek ambarıdır.

Kısacası, Orta Anadolu ülke nüfusunun dokuzda-onda birini ifade etmesine karşın bugün bütün Anadolu'nun en büyük üretim bölgesi ve yiyecek ambarıdır.

Hayvancılıkta küçükbaş hayvancılık doğa gereği yaygındır. Büyükbaş hayvancılık meraların azlığı ve yetersizliği nedeniyle ucuz yem tedarikine bağımlıdır. Büyükbaş hayvan yetiştiriciliği ise bireysel ve küçük aile işletmesi çapındadır ve hayvan varlığı yönünden de tarıma göre daha sınırlıdır.

Tavukçuluk sektörü Orta Anadolu ve çevresinde yaygındır. Pazar ve ulaşım imkânları nedeniyle büyük bir potansiyeli vardır. Ancak ekonomik girdiler nedeniyle istikrarlı tarımsal politikalara ve devlet desteğine muhtaçtır. Sıklıkla görünen ekonomik dalgalanmalar, bu sektörde adeta periyodik yıkımlara sebep olmakta ve yerleşmiş kurumlan yok etmektedir.

Orta Anadolu'nun ülkenin doyurulması ve beslenmesindeki yeri ve önemi devletçe çok iyi bilinir ve değerlendirilir.

Bu konuda yakın tarihte yaşanan üç olayı hatırlamamız gerekir;

1. 1878 (93 Harbinde) Romanya'nın imparatorluk Türkiye'sinden kopması nedeniyle İstanbul'un ve ordunun zahire ve erzak ihtiyacının karşılanması için; 1892-93 yılbaşında demiryolu Ankara 'ya kadar uzatılmıştır. Ayrıca ovanın, ekininin demiryoluna ulaştırılması için Haymana-Polatlı şosesi yapılmıştır.
2. I. Dünya Savaşı'nın ilk yıllarında 1915'te İstanbul'un ve ordunun erzak ihtiyacının tedariki için Talat Paşa Ankara'ya gelmiş ve Ankara'daki yöneticiler ve Ankara Eşrafı ile toplantılar yapmıştır. Bu ihtiyaçlar Ankara ve çevresi tarafından karşılanmıştır.
3. Kurtuluş Savaşı'nda bütün yokluklara ve olumsuz şartlara rağmen Ankara ve Orta Anadolu, orduyu doyurmuştur.

Beslenme kültürü, yaşamın en önemli bir parçası olarak doğadan ve insandan başlayarak her gün kurulan soframıza kadar uzanan uzun bir yoldur ve yaşam sürecidir, altın bir zincirdir.

Çağdaş anlamda Ankara, çevresi ve Orta Anadolu; her anlamda ülke, ulus ve devletle bütünleşmiş bir kültür kalesidir.

Ankara'nın beslenme yapısı ve kültüründen başlayarak yemeklerine kadar uzanan çeşitliliği ve zenginliği, bu gerçekler bilinerek yorumlanmalıdır. Zira, Ankara ve Orta Anadolu Türkiye'nin ve Türk kültürünün özü ve kendisidir.

Türk dili, zengindir. Kendi kendini gününe göre yeni sözcük ve kavramlar türeterek geliştirir. Türkçenin beslenme ve yemek kültürü ile ilgili yönü başlı başına, bu alandaki uzmanların çalışacağı zengin bir alandır. Bunun en zengin örneği de, Ankara merkezli Orta Anadolu'dur.

Ankara her alanda olduğu gibi doğal varlıklarını koruma, tarımsal üretim ve beslenme kültürü konularında da araştırmacıların ilgisini ve yerel yönetimlerin desteğini bekliyor.

VAKIF ESERLERİ MÜZESİ

Halılı, Kilimli ve Mutlaka Yapın Köşeli

Kapılarında kuyruklar oluşması gereken harika müzelerimiz var.
Önceleri kuyruk görmedim önlerinde, sanki iyice tenhalaştılar corona günlerinde…

Dr. Necati YALÇIN
Araştırmacı, Yazar

Hukuk Mektebi'nden müzeye

Müze binası, Cumhuriyetin ilk yıllarda *ilkokul* olsun diye yapılmış.

Hukuk Mektebi olmuş.

Okul, yurt, müftülük ve alt katı *aşevi* olarak kullanılagelmiş.

Bugün *Vakıflar*'ın yurt çapındaki müzelerinin merkezi durumunda.

Halılar, kilimler…

Hat veya maden sanatı…

Ahşap, mermer veya çini eserler…

Zengin mi zengin.

Tarihimiz gibi.

Hainlerce kaçırılan, vatanseverlerce geri getirilen müthiş eserlerle dolu.

Memleketimiz gibi…

Halı

Yüzyıllar boyunca evde veya çadırda yerlere serilirken süs için duvara asılmış.

Börtü böcek girmesin diye eşiğe serilmiş.

Seccade yapılmış, üzerinde namaz kılınmış.

At, eşek veya deve üzerine konulmuş.

Çeyizlerin en önemli parçası olmuş.

Saklanmış, içinde musalla taşına dek taşınmak için…

Bu geleneğin Kırgızlarda da olması kökünün *Orta Asya*'ya dayandığını düşündürüyor. Kırgızlarda tabut yerine, altta üste olmak üzere iki halı (gilem) kullanılmış…

Cenazelerin taşındığı halılar camiye kalmış. Zaten bağışların da söz konusu olduğu camilerimiz zengin

bir halı koleksiyona sahip olmuş. *Müze*'deki pek çok halı, camilerimizden…

Halılar…

Yeri, gönlü ve hatta ruhu ısıtmak için kullanılmış.

Çeşit, Çeşit

Aşk ve Birleşim Motifli, Kuş Motifli, Yıldız Motifli veya *Hayat Ağacı Motifli.*

Makine veya elle dokunmuş.

Yün, pamuk, ipek veya keten iplikten.

Bitkisel veya sentetik boyalı…

Bacalı Sivrihisar, Ada Milas, Kömürcü Kula veya *Kırşehir'in Manzaralısı*…

Kandilli, *tek* veya çift düğümlü, koyu kahve veya siyah, çift taraflı *mihraplı*…

Duvardan duvara, büyük veya küçük ama çeşitli…

Halı, kilim, yolluk veya seccade gibi.

Dinleyin!

Duvarlarda çoğu – Sağa, sola kaydırıyorsunuz, büyük büyük annelerimizin ilmek ilmek dokuduğu şaheserleri izliyorsunuz…

Kitap şeklinde de sergileniyor – Dev sayfaları çevirir gibi açıyorsunuz…

Veya çekmecelerdeler – İki elle çekiyorsunuz…

Yere de serilmişler – Üzerinde yürüyorsunuz, koruma var elbet.

Bir de yurtdışına kaçırılmış ama geri dönmüşleri var.

Milas'ın *Pazar Camisi*'nden kaçırılan gibi:

"18.yüzyıl Milas halısıyım!" diye anlatmaya başlıyor – Dinleyin…

Motifleri yakalayın!

İşte!

Müze merdivenlerinde bulabileceğiniz motiflerden dört tanesi.

Yıldız, *hayat ağacı*, *kuş* ve *aşk ve birleşim* motifleri.

Motifleri buldukça kadınlarımızın yaratıcılıklarına ayrıca hayran kalacaksınız.

İkisinin fotoğrafı yazıda, birini konuşalım.

18.yüzyıl Milas halısında *Hayat Ağacı* Motifi *Baca*

19. yüzyıl Sivrihisar kiliminde *S*

Bir *Sivrihisar kilimi* var. 2. katta. 19. yüzyıldan kalma.

Bir değil, beş bacalı.

Fotoğrafa dikkatle bakın!

Aşk ve birleşim motiflerini bulacaksınız. Bolca!

İşte bir tanesi:

Az bulunur bir motif, *beş bacalıda* olunca,

"Aşk bacayı sarınca!" dedim.

Kaçırılıp Dönen Eserlerden Birinin Öyküsü

Sivas, *Divriği Ulu Camisi*'nin hünkâr mahfelinin ahşap korkuluk panelleri.

Eşsiz.

"Çok değerli!" denmiş ve İstanbul Yenikapı Mevlevihane'sinde sergilenmeye başlamış.

Buraya kadar sorun yok.

Bir gün yangın çıkmış.

"Ah, vah!" arasında *Mevlevihane* yanmış, kül olmuş.

Yıllar sonra…

Bir vatansever yurt dışında bir müzede gördüğü ahşap panelleri tanımış!

Bunlar, *yandı* sanılan panellermiş.

Hainlerin tarihi *mevlevihaneyi* yakıp kaçırdıkları, vatanseverlerin çabalarıyla yurda dönmüş.

Mutlaka yapın!

Seher Aykan Hanım, uzman…

Fatih Ayaz Bey, güvenlik görevlisi…

Güler yüzlü çalışanlarından sadece iki isim.

Hepsi size yardımcı olacak.

Anın!

Girişte veya çıkışta merdivenlerinde durun!

Sırtınız *Müze'ye* **dönük, önünüzdeki dört mevsim yeşil tutulan çimenlere bakın!**

Uluslararası yarışmada birincilikle yapılan ama bir gecede yıkılan **İller Bankası**'nı anın…

Dinleyin!

Milas halısını mutlaka dinleyin! Birinci katta.

Bulun!

Mevlevihane yakıp, yurt dışına kaçırılan ama yurda dönen eserleri bulun! İkinci katta.

Eğilin!

Birkaçına bu yazıda değindiğimiz motifleri yakalayın!

Aşk ve birleşim motifini de arayın.

Bulunca aşkın, sevdanın önünde eğilin…

Ankara Sevdası

Dursun ERKILIÇ
Gazeteci

Ankara'yı sevmek herkesin harcı değil!

Başkenttir ama zor kenttir; yorar adamı. Cefanın binbir türü, acının her rengi vardır onda.

Ateş tenlidir, yakar adamı! Alevin kızıllığı kadar net, dumanın griliği kadar pusludur...

Bir alışmayagör, bir sevmeyegör…

Güzeldir Ankara.

Dikeninden sakınırsan, gülün yetiştiği bağdır; yılana, çıyana rastlamazsan eğer, papatyanın açtığı dağdır...

İyilikle kötülük kol koladır bu şehirde...

Politikadır Ankara.

Kâh zulüm olur yağar üstünüze, çile yüklüdür...
Kâh ölüm olur değer büstünüze, alır götürür...

Şiirdir Ankara.

Bir söz olur dağlar yüreğinizi...
Bir saz olur söyler türkünüzü...

Zulümse de ölümse de, dağlasa da söylese de, dosttur...

Onunun kalbini çalabilmek için; "*Hasretin gönlümde Ankara gibi*" diye seslendiğiniz sevgili kadar değer vermeniz, saygı duymanız, sevgiye boğmanız gerekir onu!..

Birileri Ankara'nın İstanbul'a dönüşünü sevse de; 35 yıldır kahrımı çeken bu kentin tutsağıyımdır ben...

Her bir karışı parsellenmiş olsa da; Boğaz gibi bir cennet nehrinin ortadan ikiye böldüğü; havasına, suyuna, toprağına deniz tadının karıştığı; sadece geçen yıl adına 40 kitap yayımlanan; şiirler, öyküler, romanlarla (kesinlikle hak ettiği) bir övgü ve reklam bombardımanı ile pazarlanan imparatorluklar başkenti İstanbul'u sevmek hüner olmasa gerek!..

Zor olan; yoksul bir Anadolu kasabası iken, Kurtuluş Savaşı'nda emperyalistlere karşı verilen ölümcül mücadelenin ardından kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin başkentliğiyle taçlandırılan, mütevazı Ankara'yı sevmektir...

Sevgi gönül işi ise, kimseyi Ankara'yı sevmeye zorlamak gibi bir despotluğa düşmeden, herkesi bu şehrin asil yanları ile buluşturmak, tanıştırmak gerekir...

Biz her fırsatta bunu yapmaya çalışacağız.

Asildir Ankara...

Köyden kente göçün acı izlerine her köşesinde rastlanan Ankara'yı bu "istila"dan korumak için;

Fatma AKCENGİZ

Ankara Ankara güzel Ankara
Ne olsun kimsenin bahtı kara
Ne görmek istesin seni
Kovsan da dövsen de
Senden ayıramazsın beni

Bencilliğine düşmüş olmam, her ne kadar bu şehre sevdamı dile getiriyorsa da; kırsalın çilekeşleri adına, Ankara'ya muhtaç olmadan, herkesin yerinde-yurdunda yaşamasına yönelik bir temennidir aynı zamanda...

Fedakardır Ankara...

Bu gözle baktığımdan mıdır ne; ne Ankara'nın politika canbazları bıktırır beni bu şehirden, ne diz boyu sorunları usandırır...

Burada acıların ağıtlara bulanması, en ciddi konuların kasetlerle-kağıtlarla sulanması bile umurumda olmaz!

Ankara benim gözümde hep; hüznün sevinçle, dinginliğin coşkuyla, bazen de umutların kuşkuyla harmanlandığı dinamik bir çelişkiler diyarıdır...

Ama yine de, her koşulda yarınlara açık bir kapısı vardır.

25 yıl önce Tandoğan-Kurtuluş arasında "yürürken" de böyle düşünüyordum, bugün metroya binerken de...

Ankara'yla dost olmanın, dost kalmanın huzuru vardır bende...

Dost acı söyler ya; daha metronun bile olmadığı günlerde ona "ilan-ı aşk" ederken, "bağlılığımı" bildirmemin ardından;

Şımarma hemen Ankara!

Biliyorsun;
Yüzüne bakılacak şehir değilsin!
Allah'ın gördüğünü kuldan saklama;
Her yanın berbat.
Bazen derim;
Tanrım, Ankara'yı baştan yarat!

Acımasızlığımdaki cesareti, o dostluktan almışımdır...

Dosttur Ankara...

Dostlar iyi günleri olduğu kadar, kötü anları paylaşmayı da bilmeli.

Kafam bozulmuşsa, derdimi anlatacak kimse de yoksa, sözüm yine Ankara'yadır;

Bak yine efkarlandım,

Söyle Ankara;

Türbeye mi gideyim

Meyhaneye mi?

Karyağdı Sultan beni kabul eder mi?

Ya Hacı Bayram, Gülbaba? / Bilirsin,

Hangi meyhaneye gitsem kral gibiyim!

En açmaza düştüğümde bir çıkar yol göstermiştir Ankara bana...

Sırrını saklayanların sırrını saklar...

Çilesine katlananları kırmaz, üzmez...

Her birimiz az mı izmarit attık sokaklarına, az mı tükürdük suratına?

Bir gün olsun kızdı mı?

Politikacıları bile utandırmaz Ankara...

Adını ana ana oy toplayanların yüzsüzlüğünü yüzüne vurdu mu hiç? Ya da, verildiği halde tutulmayan sözleri hatırlattı mı?

Biz ona ne kadar acımadıysak o bize hep sevecen davrandı.

Delikanlıdır Ankara!

Kaçımız merak etti Ankara'nın neyin nesi olduğunu. Bir yabancı gelip de, "Şu Ankara'yı bana bir anlatıver" dese, kaçımız bir çırpıda anlatıverir?

Benim gibi işi yüzsüzlüğe vurup; *"Sen de bir alemsin arkadaş!"* diye söze başlayıp, sonunu da;

Her ilçende bir kaplıca,
Her köyünde bir tarih var.
Dedim ya sende iş yok.
Nerede Roma Hamamların,
Zengin müzelerin,
Muhteşem mabetlerin?
Sitem etmek hakkım!
Alıp gelmedin onları bir gün;
Korkma yemeyiz, yağmalamayız da.
Bırak Allah aşkına Ankara;
Senden ne köy olur ne kasaba!"

Diye getirseniz bile, Ankara edebinden susar da, "Bre feleksiz, bir hafta sonunu da bana ayırsan; her kapım sana açık, gezip dolaşsan" demez...

Terbiyelidir Ankara!

Onun için, Ankara'nın gözünün içine baka baka, yüzüne;

Herkesin harcı değil Ankara'yı sevmek;

Sizin için belki en iyisi buralardan gitmek.

Ben Ankara'da doğmadım amma;

Tek istediğim Ankara'da ölmek.

Diyebilme cesaretini herkes göstermelidir.
O bunu çoktan hak etti.

Sevilesi şehirdir Ankara...

GELENEKSEL ANADOLU EVLERİNE BİR ÖRNEK;
AYAŞ EVLERİ

Faruk SOYDEMİR
Mimar

Ayaş, Ankara'nın batısında, Ankara-Adapazarı yolu üzerinde, şirin ve tarihî bir ilçedir. Hititler Frigler, Galatlar, Romalılar ve Bizanslılar burada hakimiyet kurmuşlardır. Ankara'ya uzaklığı 57 km.'dir.

Ayaş'ta çok sayıda kültür mirası örneği vardır. İlçede 250'ye yakın cami, çeşme, konak ve sivil mimarlık örneği bulunmaktadır. Tescilli yapıların büyük kısmı çarşı çevresinde ve kuzeydeki vadi yamaçlarında toplanmıştır.

Bölgede tescilli yapılar; Hacımemi Mahallesi, Dervişimam Mahallesi, Camiatik Mahallesi, Hacıveli Mahallesi, Ömeroğlu Mahallesi, Şeyhmuhittin Mahallesi gibi yerlerde yoğunlaşmaktadır.

Bu mahallelerde konutlar, dar sokaklarda, neredeyse sırt sırta olacak şekilde çok sık bir doku meydana getirmektedirler.

Ayaş evleri, genellikle 2-3 katlıdır. Az sayıda da olsa bazı evlerde ara kat bulunmaktadır. Bu ara katlar zemin katla 1. kat arasında düzenlenmiştir. Buna örnek olarak: İncipınar Sokak'taki ve Fındıklı Sokak'taki 2 tescilli yapıyı gösterilebilir.

Ayaş'ın geleneksel mimarisinde taşıyıcı sistem kurgusu ahşap karkastır. Temel malzeme, ahşap, taş ve kerpiçtir.

Ahşap karkas olan evler geleneksel Türk evlerinin ana karakteristiklerini taşır.

Sevgili Hocamız Doğan Kuban, Türk ve İslam sanatı üzerine denemeler isimli kitabında konut kültürünün gerçek temsilcilerinin "Anadolu'nun kıyıları ile orta yayla arasında bir ikinci çember gibi dolanan Sivas dolaylarından batıya ve İç Ege'den Torosların kuzey yamaçlarına kadar uzanan yer yer diğer bölgelerde ve Balkanlarda görülen hımış yapı tekniğinde, yani taşıyıcı sistemi ağaç ve kerpiç dolgulu, zemin katı genelde taş olan yapı tekniği ile inşa edilmiş konut mimarisi…' olarak açıklıyor.

Doğan Kuban bu saptamasına örnek olarak da Kütahya, Kula, Birgi, Sivrihisar, Bolu, Safranbolu, Kastamonu, Amasya, Çankırı vb. gibi evleri gösteriyor. Bu teknikle yapılan evlerin, diğerleri gibi bölgeyle sınırlı olmadığını ayrıca bölgesel tipleri de etkilediğini söylüyor.

Ayaş evlerinin bu örneklerde belirtilen yapım tekniği ile aynı olması nedeniyle geleneksel konut mimarimizin temsilcisi olduğunu söyleyebiliriz.

Evlerin bazıları avluludur. Avlulu evlerin bazılarının girişi avludan yapılmakta, bazılarının girişi ise hem avludan hem de yoldan yapılmaktadır.

Üst katlar asıl yaşama alanıdır. Sofa etrafında odalar dizilmiştir. Geleneksel evlerin büyük kısmı iç sofalı olarak planlanmıştır.

Yemek yeme, yatma, yıkanma gibi yaşam alanları bu kattadır. Odalar sofaya açılırlar.

Ayaş'taki bazı evlerde sofalar özgün halini kaybederek, değişikliğe uğramıştır. Bazı evlerde sofanın bir ucuna ahşap bölme duvarlar yapılmış ve sofalar ikiye bölünmüştür. Bu değişiklikler genellikle ısınma sorunu nedeniyle yapılmıştır.

Evler sobalı olması nedeniyle kışın yakıt tüketiminin daha az olması için böyle bir çözüm bulunmuştur. Bu çözüm tescilli yapıların özgün halinin bozulmasına neden olmuştur. Ayrıca bu değişikliklerin yapıldığı evlerde oda sayısı da fazlalaşmıştır.

Özellikle avlulu ve bahçeli evlerin özgün halinde tuvaletler açık alanlara yapıldığından, zamanla tuvaletler yapının içersinde kendine yer bulmaya başlamıştır. Bu nedenle birçok yapıya sonradan tuvalet-banyo gibi eklemeler yapıldığı görülmektedir.

Ayaş'ta, geleneksel Türk evlerinde olduğu gibi önemli bir mekan "oda"dır. Konutların büyük çoğunluğunda en az bir odada yüklük, ocak ve gusülhaneden oluşan bir düzenleme mutlaka bulunur.

Oda içerisinde dolaplar ahşaptır ve genellikle süslemelidir.

Birçok yapının üst katlarında da sofa bölümü mevcuttur. Anadolu'nun çeşitli yörelerindeki evlerde uygulanan sofalı plan tiplerinden "iç sofalı plan tipi" Ayaş evlerinde de uygulanmıştır. Evlerin büyük çoğunluğunda iç sofa etrafına odalar dizilmiştir.

İç sofanın her iki ucu da genellikle sokağa bakmaktadır. Bazı evlerde ise sofanın bir ucu sokağa bakarken, diğer ucu avluya bakar.

İç sofalı evlere bir örnek.

AYAŞ EVLERİNİN GENEL YAPIM TEKNİĞİ

Ayaş'ın geleneksel mimarisinde taşıyıcı sistem kurgusu ahşap karkastır. Ahşap malzeme geleneksel yapıların vazgeçilmez öğelerindendir.

Geleneksel Türk evlerinde ana yapım malzemelerinden ahşap, yapım tekniği olarak da ahşap çatkı önemli bir unsurdur.

Bu yöntem bir gelenekselliğin devamı olduğu kadar, Anadolu'nun birçok bölgesinde orman alanlarının çokluğu ve ayrıca Anadolu'nun büyük kısmının deprem alanı olması nedeniyle hafif malzemeler kullanılması ihtiyacı ahşap malzemenin bolca kullanılmasını gerektirmiştir.

Ayrıca ahşabın, diğer yapı malzemelerine göre daha esnek ve daha kolay işlenebilir olması bu malzemenin kullanılmasının nedenlerinden biridir.

Kat döşemeleri, döşeme kaplamaları, kapılar, pencereler, tavan kaplamaları, duvar çatkıları, çatılar, kat silmeleri ve dolaplar gibi yapının birçok öğesi ahşap malzemedir.

Çevrede var olan ormanlar ve ağaçlık alanlar bu malzemenin kolayca elde edilmesini sağlamıştır.

Beypazarı çevresinden getirilen Sarıçam, Güdül çevresinden getirilen Karaçam ve Ayaş civarındaki Söğüt ve Kavak ağaçları yapılarda kullanılmıştır.

Temeller genellikle taştan yapılmıştır. Taş malzeme yapıda; temellerde, bodrum kat duvarlarında ve bahçe duvarı gibi bölümlerde kullanılmıştır.

"Hımış" yapı tekniği Anadolu'dan Balkanlara kadar uzanan coğrafyada çokça kullanılmıştır. Bu tekniğe göre, ahşap çatkı arası kerpiç ile doldurulmakta, temeller ve bodrum kat çoğunlukla taştan örülmektedir. Ayaş evlerinde de bu yapım tekniği gözlenmektedir. Temel malzeme, ahşap, taş ve kerpiçtir.

Duvarlar genellikle ahşap çatkı arası dolgudur. Dolgu malzemesi ise kerpiçtir.

Kerpiç dolgulu ahşap taşıyıcının iç ve dış yüzeyleri genellikle saman karışımlı çamurla veya kıtıklı harçla sıvalıdır.

Ayaş'ta bazı evlerde ise dolgu malzemesi olarak ahşap iskeletin aralarında Ayaş'ta gelişmiş olan yerel malzeme kullanılmıştır.

Ahşap çatkı araları, çevredeki toprak işleme atölyelerinde üretilmiş, sırlı pişmiş toprak, ince (yaklaşık 3/8/25 cm) boyutlarında tuğla benzeri malzemeyle doldurulmuş ve arası toprakla sıvanmıştır.

Geçmiş zamanlarda Ayaş çevresindeki fırınlarda hazırlanan sırlı tuğla benzeri pişmiş toprak, bazı evlerin zemin döşemelerinde de kullanılmıştır. Ahmet Şevki Karakayalı Evi sofasının bir bölümünde bu malzeme kullanılmıştır.

Evlerin çoğunluğunda sokak boyunca çıkma yapılmıştır.

Pencereler giyotin pencere ve bir kısmı kafeslidir.

Dış cepheler genellikle beyaz badana olup, sarı, mavi, turuncu renklerin de kullanıldığı örnekler vardır.

Çatıların nerdeyse tamamı ahşap çatı olup alaturka kiremitle kaplıdır. Bazı evlerde zaman içerisinde kiremitler bozulduğundan yenileriyle değiştirilmiştir. Çatılar da aynı şekilde aktarılmış ve yeniden yapılmıştır.

SEYAHATNAME VE ANILARDA ANKARA: 1

Yazıcı Murtaza'nın Kaleminden Ankara ve Çevresi

M. Bülent VARLIK
İktisatçı

Kayserili bir kâtip olan Yazıcı Murtaza, 1699-1709 yılları arasında görevi gereği Osmanlı dünyasında Balkanlar, Anadolu ve Arap coğrafyasında birçok yere seyahat eder, gördükleri yerler hakkındaki izlenimlerini ve yaşadıklarını küçük notlar halinde kaleme alır.

Aslı [Ankara] Milli Kütüphane'de bulunan bir yazma eser bırakan Yazıcı Murtaza, Ankara ve yakın çevresi hakkında da bazı bilgiler verir:

"***Medine-i Engürü [Ankara]***

Bu şehr-i azîmdir bütün kal'a içindedir ve iç kal'ası üç kattır ve büyükdür ve güzel câmiler ve saraylar ve hanlar ve evler ve hamamlar vardır. Binâsının taşı azdır ekseri kerpiçtir. Bir müntehâ [uzakta] dağ vardır Elma dağı tabîr ederler. Bu şehir anın dibindedir, bir sahrâ [ovalık] yerdedir. Acâib gökçek çarşusı vardır. Bu şehrin metâı sofdur ve Kayseriyye taklîd pasdırmadır ve suları azdır. Olancası Elma dağından gelür merkepler ile sakalar gezdürürler satarlar ve odun azdır. Engürü'den kalkan Ayaş'a ulaşır ve Küredağı ve Elmadağı Kırşehir ile Engürü arasında ve Kızılırmak üstünde Çeşnigir Köprüsü dahi ara yerdedir (ss: 31-32).

Kasaba-i Ayaş

Bu kasabada her şey bulunur. Hâline göre çarşusu vardır. Haftada bir gün pazarı durur. Etrâf eknâfdan [yakınlardakiler] gelür güzel alışveriş olur ve suları ve odunları çokdur (s: 32).

Kasaba-i Beypazarı

Bu kasaba büyükdür. Bayağı şehürlenir hanları ve câmileri ve çarşusu güzeldir ve her şey bulunur. Suları vâfir [çok bol]. Bu şehirde acâib kavin [kavun] olur ve ağda boldur. Amma âdemi biraz yanazdır [huysuz, hırçın], zâbitlerine muti' [itaat eden] değillerdir. Köyleri ekser yörükdür. Evleri binâsı ekser tahtadır. Ve bunun dahi haftada bir gün pazarı durur. Bir bayırın yüzündedir. Bağları vardır (s: 32)".

Eserde Ankara yakınlarında olan Medine-i Kırşehir [Kırşehir], Kasaba-i Torbalı [Göynük], Kasaba-i Taraklı, Kasaba-i Geyve, Kasaba-i Sabancı [Sapanca] hakkında da bilgiler bulunmakta.

Bu "seyahatname" elbetteki Evliya Çelebi'nin eseri ile kıyaslanamaz ama yine de Ankara ve yakın çevresi ile ilgili olarak 1800'lü yılların hemen başındaki durumu hakkında bilgi vermesi açısından dikkat çekicidir[1].

[1] Yazıcı Murtaza; *Arnavutluk'tan Basra'ya 18. Yüzyılda Kayserili Bir Kâtibin Seyahat Anıları*, (haz: Mehmet Yaşar Ertaş), Kitabevi yay., İstanbul-2020.

ANKARA FOLKLORUNDAN BİR DAMLA:
GÖKLER KÖYÜNDE YAĞMUR DUASI

Necati KAZANCI
Araştırmacı

Sıcak bir mayıs günü Ankara çevresinde tanıma ve keşif gezisinde rastladığımız yağmur duası töreninden izlenimlerimi aktaracağım.

Yağmur duası, kurak mevsimlerde açık alanda toplu olarak yapılan törensel bir uygulamadır. Benzeri konular, ritüeller ve gelenekler halkbiliminin (folklor) inceleme alanı kapsamındadır.

Halkbilimi, halkın gelenek, görenek, müzik, oyun, inanışlarını, çeşitli tören ve ritüelleri gibi halkın maddi ve manevi kültür ürünlerini konu alan bilim dalıdır. Halkbilimcilerimiz yağmur duası uygulamalarını çeşitli yörelerimizdeki biçimleriyle ele alıp incelemişlerdir. Araştırmalardan bu geleneğin tüm Anadolu'da görüldüğünü öğreniyoruz. Yağmur duası olarak adlandırılan bu törensel uygulamaya farklı yörelerde 'Bodi Bodi' ,'Çalı Gezme', 'Çomça Gelin',"Kepçe Gelin","Yağmur Gelini' olarak da adlandırılıyor. Dünyada çeşitli ülkelerde de benzer uygulamalar görülmektedir.

Yağmur duasını insanoğlunun doğa ile olan mücadelesinde bir nokta olarak ele aldığımızda yağmurun yağmasını ilahi güçlere bağlayan eski geleneksel toplumların aşağıda aktaracağımız tür törenleri geliştirdiğini söyleyebiliriz. Geleneğin esası toplu olarak yağmurun yağması için Tanrı'ya yakarıştır. Geleneksel tarım kültürü çerçevesinde insanoğlu tarımın en önemli gereksinimi su için çaresiz kaldığında yağmur duası gibi uygulamalar ile sorununa çözüm arar.

Yağmur duası ritüeli bölgelere göre farklılıklar gösterebilir. Ancak temel özellik toplu olarak yapılan duadır.

Bazı yıllar özellikle ekinlerin filizlendiği, boy attığı ilkbahar ve yaz başları yağışsız geçer. Bu nedenle özellikle sulama olanaklarının gelişmediği

dönemlerde ekinlerin gelişimi doğal olaylara bağlı kalırdı. Kurak mevsimlerde bu nedenle yağmur duasına çıkılırdı. Sulama tekniklerinin geliştiği günümüzde yağmur duası törenlerine daha az rastlanmaktadır. Ankara çevresinde yaptığımız bir keşif gezisinde yağmur duasına rast geldik. Ankara'nın Ayaş İlçesine bağlı Gökler Köyü'nde 6 Mayıs 2007 tarihinde rastlayarak katıldığımız bu töreni aşağıda aktaracağız.

Gökler Köyü yukarıda aktardığımız gibi Ayaş İlçesine bağlı bir köy.2004 yılında Büyükşehir sınırlarını düzenleyen yasa ile mahalle durumuna gelmiştir. Ankara'nın yüksek dağlarından biri olan Abdüsselam Dağı'nın(1610 m) güney yamacında yer alır. Köy yerleşimi 1100-1200 metre yükseklikte-dir. Köyün adının da bulunduğu yükseklikle ilişkili olduğu ifade edilmektedir. Ankara iline 73 km, Ayaş ilçesine 13 km uzaklıktadır.

Yağışın az olduğu 2007 yılının bahar ayları da yıllar sonra Gökler Köyü halkını yağmur duasına çıkmaya yöneltmişti. Köyün ileri gelenleri, bir araya gelerek dua gününü kararlaştırmışlar. Duaya çıkmadan önce alınan bu karar halka duyurulmuş ve hazırlıkların yapılması sağlanmıştı.

Tören toplu olarak yapılacağından, katılımın çok olması istenmiştir. Köyde ki herkes ve hatta köy dışındaki köylüler de bu törene çağrılmış. Biz dua alanına vardığımızda, kadın, erkek, çocuk herhangi bir ayrım yapılmadan dua günü belirlenen alanda toplanıldığını gördük. Yağmur dualarına çocukların gelmesi özellikle istenir. Gökler Köyü'nde de durum aynıydı. Daha önce yapılan incelemelerde duanın

farklı günlerde olabileceği belirtilmiş olmasına karşın, yağmur duası günümüzde genelde katılımın artması için tatil günü olan Pazar günü yapılmaktadır.

Geleneğin iki aşamalı olduğunu belirtmeliyiz. Birinci aşama, hazırlık aşaması diyebileceğimiz yağmur duasından önceki günlerde yapılan çalışmalardır. İkinci aşama ise dua ve dua günü yapılanlardır.

Hazırlıklar muhtarın önderliğinde yapılmıştı. Köyde bulunanlar ve dışarıda olanlar belirtilen gün ve saatte dua yerinde bulunmaları istenmişti. Çağırılanlardan ve köyde bulunanlardan kimlerin ne katkılar yapacağı saptanmıştı. Katkı çeşitli biçimlerde olmaktadır. Kimlerin kurban adayacağı ve ayrıca köyün keseceği kurban tespit edilmişti. Bazı köylüler ise yiyecekleri getirmeyi, kimi köylüler tören günü yemek hazırlamayı üstlenmişti. Diğer bazıları ise kazanları kaynatmak için gerekli yakacakları ve diğer malzemeleri getirmeği yüklenmişti.

Yağmur duası genel olarak bulunulan yerleşim civarındaki yüksekçe bir yerde yapılır. Katıldığımız yağmur duası töreni de köye göre daha yüksekte olan bir alanda yapıldı. Dua günü önceden belirlenmiş alanda toplanıldı. Duaya katılacaklar eskiden civardaki dua alanına toplu olarak giderlermiş. Ancak günümüzde bu alanlara çoğunlukla araçlarla gidilmektedir.

Yağmur duası alanı üç bölümde hazırlanmıştı. Yemek hazırlama bölümü diyebileceğimiz bölüm alanın bir kenarına kurulmuştu. Kazanlar, kap kaçak, yakacaklar ve yemek malzemelerinin kolay taşınabilmesi için bu kısım yol kenarına yakın yerleştirilmişti. Alanın bu bölümünde dua sonrası yenilecek

yemekler hazırlanmaktadır. Taştan hazırlanmış ocaklar üzerine kazanlar konularak yemek düzeni oluşturulur. Yemek işleri kadınlar tarafından yapılır. Dua süresince kurban kesilmesi geleneğin bir parçasıdır. Kurbanlar da bu alanın yakınlarında kesilmektedir. Kurban, durumu uygun olanlarca birden fazla kesilebilmektedir. Kurban etleri kazanlarda pişirilir. Etten başka genelde bulgur pilavı pişirilmektedir. Onlarca yıl önce gene Ankara çevresinde katıldığımız başka bir yağmur duasında hazırlanan yemekler ile Gökler'de hazırlanan yemekler aynı olmakla birlikte, daha önceki törende yemeklerin ardından irmik helvası hazırlanmış iken burada katılanlardan birinin armağan olarak getirttiği hazır baklava ikram edildi.

Dua mekanının diğer bir yanı ise dua ve namaz alanı olarak düzenlenmişti. Dua alanı yaygılar ile namazın ve duanın yapılabilmesi için hazırlanmıştı. Bu alan ile yemek alanı arasında serbestçe oturulan alan yer alıyordu.

Yağmur özellikle tarım topluluklarında bereketin simgesi olarak algılanır. Dilimizde yağmurla eşanlamlı olarak 'rahmet' sözünün kullanılması bunun açık işareti gibidir. Bunun karşıtı olarak yağmurun yağmaması tanrının cezalandırması olarak algılanır.

Yağmur duasının toplu bir tören olduğundan söz ettik. Her ne kadar dua ve yağmur namazı erkekler tarafından kılınsa da tören alanında kadınlar ve çocuklar bulunurlar. Çocukların bulunması ise yukarıda belirttiğimiz algı ile yani çocukların doğuştan saf ve temiz oldukları algısı ile açıklanabilir.

Yağmur duası öğle namazı ile başladı. Öğle namazı sonrası ayrıca 2 rekat yağmur namazı kılınarak duaya geçildi. Bu iki rekat namaza yağmur namazı denilmektedir. Ancak bazı yörelerde 'istiska' namazı olarak da adlandırılır.

Namaz sonrası duaya geçildi. Dua için erkekler ayakta saf tuttular. Ayakta yapılan dua sırasında kollar ileriye uzatılarak avuç içleri yere bakar biçimde dua edildi.

Dua sonrası yemeye geçildi. Dua alanında hazırlanan yemekler dağıtılmaya başlanır. Dua sonrası ise çocuklar ortalığı gürültüye verecek biçimde aşağıdaki tekerlemeyi söylediler.

Yağ, yağ, yağmur,
Tarlada çamur,
Ver Allah'ım ver ,
Bolca da yağmur.

Gökler Köyünde izlediğimiz bu ritüel, birçok geleneksel unsuru içeriyor. Ancak köyün yaşlılarından aldığımız bilgilere göre, eskiden yapılanlarla çok farklı olarak nitelenmektedir. Önceleri birçok farklı geleneksel uygulamaların olduğu şimdi yapılanın bir toplumsal etkinliğe dönüştüğünü belirtiyorlar.

SEYMENLERİMİZDEN ANKARA GEZİ NOTLARI-VII

ÜZÜM DİYARI KALECİK

Bahadır SAKA
Ankara Kulübü Seymeni

Başkent'ten puslu bir pazar sabahı Kalecik'e varmamız bir saat yirmi dakika sürmüştü. Eylül ayının tüm cömertliği adeta meyve ağaçlarına yansımıştı. İlçe girişindeki mermer heykel aslanları yıllarca Romalı askerlere ev sahipliği yaptığı Kalecik'e adeta bize de davet ediyorlardı. Heykelleri sizin için fotoğrafladıktan sonra Kalecik merkezine ulaşarak, aracımızı park ediyoruz.

Kalecik'in Türkler dönemindeki idari yapısına şöyle bir bakarsak, Kalecik 1519-1530 tarihleri arasında Anadolu Eyaletinden Çankırı'ya bağlı bir nahiye iken; 1554'ten itibaren üç asır boyunca Çankırı Sancağı'nın Kalecik Kazası olarak kalmıştır. 1856 ile 1866 arasında kısa bir süre Ankara, Bozok eyaletine bağlı olan Kalecik daha sonra Cumhuriyet'in kuruluşuna kadar Çankırı'ya bağlı kalmış olup, bu tarihten itibaren Başkent Ankara'nın bir ilçesi olarak günümüze kadar devam etmektedir.

1075 yılında Türkler fethetmeden önce değişik medeniyetlere ev sahipliği yapan ve hakkında pek çok şey duyduğumuz, kadim şehrin gizemlerini keşfetmeye başlıyoruz. Aşılamaların artmasıyla salgının etkisinin azaldığını burada da görüyoruz. Cadde ve sokaklar hafta sonunu Kalecik'te geçirmek isteyen, özellikle Ankara'dan gelen turistlerle dolu. İşyerleri tamamen açık ve alışveriş için misafirlerini bekliyorlar.

İlk uğrak yerimiz tarihi Tabakhane Camii, kitabesi günümüze kadar ulaşmış. Caminin bulunduğu mahallenin Tabakhane semtinde Osmanlı'nın son döneminde oluştuğunu ve bölgedeki caminin adını yörede dericilikle uğraşan semt sakinlerinden aldığını öğreniyoruz.

Biraz ileride bizi tüm haşmetiyle belediye binası karşılıyor. Restorasyonu yeni yapılmış olan binanın bahçesinde, günümüze kadar ulaşan Galat ve Roma dönemine ait buluntular yer almakta olup; alan bir açık hava müzesine dönüşmüştür. Binaların yapımının 20. üzyılın başlarında olduğunu öğreniyoruz. Görkemli bu iki taş binaya veda ederken, nefis bir fırın kokusu bizi o yöne çekiyor. Fırının içine girdiğimizde yöreye ait ceviz ekmeği ve tava ekmeğinin yapılışını görüyoruz. Dönüşte almak üzere ayrılıyoruz. Tarihi Osmanlı (çarşı) hamamına geliyoruz. Hamam 19. yüzyılda yapılmış olup görüntülerini alıp ayrılıyoruz.

Şimdiki rotamız, Kalecik'in en yüksek mevkii olan kale. Kaleye araçla dolanarak çıkıyoruz. Kalecik Kalesi, buraya egemen olan tüm medeniyetlerce

kullanılmış bir yapı. Galatlar tarafından yapılan daha sonra Roma döneminde onarılarak günümüze kadar ayakta duran ve geçirdiği restorasyonla görkemli bir hal alan kalenin yapılışı tarihinin MÖ 275 olduğu sanılmaktadır. Kalecik Kalesi, adını verdiği ilçeye hâkim bir tepede bulunmakta olup puslu havaya rağmen ilçe manzarasını esirgememektedir. Manzarayı dikkatle izlediğimizde belki onlarca kez yürüdüğümüz İdris Dağı'nın muhteşem görüntüsünü fark ediyoruz. Açık bir havada gelindiğinde fotografçılar için çok güzel kareler çekme fırsatı olacaktır.

Kale'de manzaranın tadını çıkardıktan sonra gezimize devam ederek Kızılırmak üzerindeki tarihi köprüyü ziyaret etmeye iniyoruz. Develioğlu Köprüsü'nün yapım tarihi tam olarak bilinmiyor ise de Selçuklular döneminde inşa edildiği tahmin edilmektedir. 20. yüzyılda onarımı Develioğlu lakaplı bir kişi tarafından yapıldığı için bu adla anılmaktadır. Ancak köprünün bulunduğu alan Ankara'nın turistik bir ilçesine hiç yakışmamaktadır.

Öğleden sonra yörenin geçim kaynağı olan meşhur Kalecik Karası üzümlerinin bağlarını ve ilçe ekonomisi açısından büyük önem taşıyan üretim ve satış yerlerini geziyoruz. Kalecik Karası yöreye has bir üzüm çeşidi olup imal edilen şarapların ünü ülke sınırlarını aşmıştır. Sirke ve şarap yapımında kullanılan bu üzüm türü yöre halkının en önemli geçim kaynaklarından biridir. Siyah üzümlerle yapılan Kalecik Karası şarabı alanında pek çok ödül almış olup ülkemizde tercih edilen başlıca şaraplardandır.

Esnaf ve bağcılarla konuştuğumuzda "Devletin artık şarapçılık sektörünü bitirmek üzerine politikalar ürettiği" sözlerine şahit olduk. İlçede kalan bir kaç şarap fabrikasının da ayakta tutunmaya çalıştığını bizzat kendilerinden öğreniyoruz. Butik şarap yapımcılarıyla görüştüğümüzde onların da işlerinden pek memnun olmadığını öğreniyoruz.

Covid-19 salgını sebebiyle iki yıldır organizasyonu yapılamayan şarap festivali de bağcıların ümidini kırmış gözükmektedir. Geleneksel Kalecik Karası Üzüm Festivali'nin önümüzdeki seneden itibaren kesintisiz yapılması ilçe halkının en büyük arzusu olarak gözükmektedir.

Son olarak Kalecik Belediye Başkanı Duhan Kalkan'ın, Ankara Kulübü'ne müze olarak tahsis ettiği konağa uğradık. Konağın, geniş bir katımla yapılan açılışı yoğun ilgi görmüştü. Açılışın ardından 2021 yılı içinde ikinci ferfenemizi burada, konağın bahçesinde gerçekleştirdik. Konakta, Kalecik Şube başkanımız Kemal Kayaoplu'nun çalışmalarıyla yakın bir gelecekte Seymen eğitimlerine başlanacaktır.

Başkent'e sadece 73 km mesafede bulunan Ankara'nın kadim ilçesi Kalecik'i mutlaka görün ama bağ bozumunda gidin…

TEŞEKKÜR

Kalecik Kaymakamlığı / Kalecik Belediyesi
Kemal KAYAOGLU / Varol SEVGEN
Engin ALKAN / Kadir ÇİMEN

AYSANTIBELİ'NİN TEHLİKE ALTINDAKİ

Prof. Dr. Mecit VURAL
Gazi Üniversitesi Fen Fakültesi Biyoloji Bölümü E. Öğretim Üyesi

Ankara'da yaklaşık 2200 doğal bitki türü yaşam sürmektedir. Alttür ve varyetelerde ilave edildiğinde bu sayı 2400'e yanaşmaktadır. Bunların 400 kadarı endemiktir. Endemik olan bu bitkilerin 90 tanesi tehlike altındadır ve birçoğu bozkırlarda yetişmektedir. Acil önlem alınmazsa yakın gelecekte yok olabilecek olan vahim durumdaki (CR kategorisindeki) 20 türün korunması için Doğa Koruma ve Milli Parklar Ankara il müdürlüğü ile el ele koruma ve tanıtım çalışmalarını özverili bir şekilde yürütmekteyiz. Bu türlerin birçoğu Ayaş-Beypazarı-Nallıhan güzergahı ve yakın çevresinde yer almaktadır. Milli Parklar Genel Müdürlüğü ve yerel yöneticilerin destekleri ile Ankara'da yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalan 14 bitkinin bulunduğu yerlere bilgilendirme panoları konulmuştur. Bunların 7 tanesi acil önlem gereği tel örgü ile de çevrelenmiştir.

Özellikle Ayaş, Aysantıbeli'nin beyaz topraklı bozkırları, endemik türleriyle birlikte biyoçeşitlilik açısından zengin korunması gereken önemli bir alandır. Aysantıbeli'nde tehlike altında kalan 8 bitkinin korunması için gösterilen çabaların boşa gitmemesi yöre halkının desteğine bağlıdır. Gelecek nesillere bir şeyler bırakabilmek için, daha doğrusu geleceğimizi kurtarmak için için yerinde eğitim çalışmaları ile bu bitkilerin tanıtılması, korunması ve yöre halkı tarafından sahiplenilmesi önem arz etmektedir.

Aysantıbeli'nin korunması gereken tehlike altındaki bitkileri:

Türk kayagülü / *Aethionema turcica*
Ayaş çançiçeği /*Campanula dambolthiana*
Yörük taşçantası / *Aethionema dumanii*
Ayaş kasidesi / *Scutellaria yildirimlii*
Yurt geveni / *Astragalus panduratus*
Ayaş gümüşü /*Astragalus physodes* subsp. *ayashensis*
Hanımçayı / *Sideritis gulendamii*
Mor kıskıs / *Crepis purpurea*

AYSANTIBELİ GÜZELLERİ

Bir Cahil

(Ünal YILDIZ)

Aysantıbeli'ni aştık bugün Dostlar,
Tanıdık geldi hava bize,
Sanki Torosları deldik geçtik,
Bozkırın ortasında iklim değiştirdik.

Güzellerini aradık Aysantı'nın adım adım,
Her biri ayrı nimeti bu doğanın,
Aşağı, yukarı merakla didik didik taradık,
İçimiz titredi, bastığımız yerlere kıyamadık.

Ailecek sekiz haseki sultanın peşindeydik,
Beyazın üzerindeki renk cümbüşü,
Asırlardır toprağın çiçeği, gülü, süsü,
Dağların, tepelerin oyalı örtüsü.

"Yörük taşçantası" karşıladı bizi,
Dört yelpazeli yonca sanki,
Beyazdan pembeye yürümüş,
Olanca şirinliğe bürünmüş.

En tatlı sarıya boyanmış gül benzeri,
Karşımızda durur bir peri,
Sorduk, bağışla ismini,
"Yurt geveniyim bu cennet vatanda" dedi.

BİTKİLERİ

Hey be adına kurban olduğumuz,
"Türk kayagülü",
Çetin kayalarda açarsın biz gibi,
Fışkırırsın göğe al bayrak misali.

Altın çelenklerle taçlanmışsın ecemiz,
Gün kıskanır zarafetini, albenini,
Kamaşır gözler, akar insanın içi,
"Hanım çayı" ver hadi buseni.

Altın olur da "Ayaş gümüşü" olmaz mı,
Saklamış tel tel karnında,
Tutunmuş avuç avuç kıraca,
Coşku sunuyor el uzatanlara.

"Ayaş çançiçeği" mordan giyinmiş kaftanını,
Beş kanatlı baş kaldırmış topraktan,
Beş vakit seslenir ruhlara,
Kimine çan, kimine şerefeden ezan.

Kıldan ince dalı, tüydür yaprağı,
"Mor kıskıs" konmuş adı,
Hassas, duygulu, dokunaklı, sevdalı,
İşte bu sahranın Leyla'sı.

Yazan ne güzel yazmış, özenmiş,
Taşların içerisinden can katmış,
Top top etmiş yerleştirmiş, dağıtmış,
"Ayaş kasidesi" destan olmuş yayılmış.

Bir cahilim söylemesem olmaz,
Duyurmazsam yüreğim dayanmaz,
Hepsi tükenmek üzere malesef Dostlar,
Üzülerek okuduk tek tek dikilmiş tabeladan.

Anladık ki;
Bahşetmiş Yaradan, biçilmez paha,
Yeğdir elmas, zümrüt, pırlantaya,
Gören gönül gerek, çaba gerek korumaya,
Bizler sorumluyuz yarınlarından.

Sonra devam ettik İpek Yolu'nda,
Beypazarı'na varmadan Sipahioğlu Çiftliği'nde durakladık,
Ağa konağında soluklandık,
Her köşesinde tarihi yudumladık.

Ellerimizle topladık ne varsa meyve, bostan,
Mis kokladık çeke çeke burnumuzdan,
Kurutmaları gördük guşganada,
Aklımız uçtu gitti başımızdan.

Şaşarsınız ziyafet sofrasının zenginliğine,
Hepsi doğal, emek karşılığında,
Tahmin edemezsiniz kaç çeşit sebze tabağımızda,
Doyumsuz tatlar aldık her lokmamızda.

Oturduk püfür püfür esen sofada,
Arılarla muhabbet ettik havuz başında,
Tavuklar, kediler, köpekler aynı oyunda,
Semaver fokurdadı tavşan tavında.

Tabiat ananın cömertliğini kavradık,
Yeter ki el değsin, ter damlasın,
Ambarlar dolup taşıyor, kısmetler açıyor,
İnsanoğlu biraz çalışsın, çabalasın.

Müteşekkiriz ev sahiplerine sonsuz,
Öğrettikleri için bizlere usanmadan,
Aysantı'yı emanet bırakıp ayrıldık,
Dostlar biz harika bir gün yaşadık.

ANKARALI KOLEKSİYONERLERİN VE ANTİKA MERAKLILARININ BULUŞMA YERİ

AYRANCI antika PAZARI

Nuray Özener DEĞİRMENCİOĞLU
Sanat Tarihçi

Bu yazımızda sadece Ankaralıların değil Türkiye'nin her tarafından meraklılarının iyi bildiği bir pazara gideceğiz hep birlikte.

Çankaya Belediyesi'ne ait Ayrancı Semt Pazarı'nda her ayın ilk pazar (*) günü kurulan antika ve ikinci el pazarı ülkemizin "İlk Antika Pazarı" olma unvanını taşır.

Yıllar öncesinde sadece üç beş antikacının katılımıyla başlayan Pazar bugün artık antikaya ilgi duyan tüm meraklıların ve koleksiyonerlerin buluşma noktasıdır.

Her eski eşyanın antika sayılmayacağı da bir gerçek tabii ki. O nedenle aynı zamanda ikinci el pazarı da diyebiliriz, Ayrancı Antik Pazarı'na.

Pazarda herkesin, her kesenin alabileceği meraklısına özel ve ilginize hitap eden ürünleri bulabilirsiniz. Ankara antikacıları ile Türkiye'nin hemen her yöresinden ve hatta yurt dışından bile başkente gelen antikacılar her ay topladıkları sayısız antika eseri sabırsızlıkla bekleyen yeni sahiplerine ulaştırmak için burada buluşurlar.

Yapıldıkları yer ve zamana göre döneminin belirgin özellikleriyle adlandırılan; üstünde damga ya da işareti bulunmayanların ise nerede ve ne zaman yapıldığına, ustalığına, materyaline, modeline ve renklerine bakarak tarihlendirip, ilişkilendirilerek tespit edilen nice nice eserlerdir, antikalar…

Yıllara ışık tutan fitilli ya da basınçlı gaz lambaları, nazenin damgalı zarflı incecik porselen fincanlar, sedef üzerine hat, tezhip, ebru, minyatür levhalar; beratlar, fermanlar, hüccetler, halı ve kilimler, İznik çinileri, Çanakkale seramikleri, duvar tabakları, opalin vazolar antika saatler, kehribar, akik, pelesenk, mercan ve fildişi çeşit çeşit tespih tespihler, el yazmalar, abajurlar, kaftanlar, kaneviçe işlemeli bezler, kadife örtüler, sarmalar, ender bulunan kitaplar, gravürler, şakuller, soda şişeleri, şerbetçi kazanları, alemler, tombaklar, teberler, eski ve yeni gümüşler, bağa, gül ağacı, abanoz, sedef kakma mobilyalar, yatak örtüleri, bakır eşya, avizeler, tablolar, resimler, kartpostallar, efemeralar, pul, eski paralar, radyo, telefon, fotoğraf makineleri, hâlâ tıkır tıkır çalışan daktilolar ve daha saymakla bitiremeyeceğim kadar

benzersiz objeler yeni mekanlarında sergilenmek üzere meraklılarını bekliyor…

Antika akıp giden yıllara özlemin sevdasıdır elbet… Dönüp dönüp baktığınız aynadır çocukluğunuz, belki de aile büyüklerinizin çocukluğudur kim bilir… Ninelerinizin, dedelerinizin evlerinde yaşadığınız anılardır biraz da…

Ankaralılar için antika pazarının özel bir yeri vardır. Ayda sadece bir kez kurulan pazara oldukça fazla rağbet vardır. Ustaların, sanatkârların, koleksiyonerlerin, meraklıların buluşma noktası olan pazarda sanatkârlar ile sohbetler, bilgi alışverişleri vaz geçilmezlerdendir.

Pandemi öncesi aralıksız her ayın ilk pazarının gelişini iple çektiğimiz zamanları hiç unutamam. Rahmetli fotoğraf sanatçısı Dursun Ali Sarıkoç Abimiz, eşi Seyhan Ablamız, Uğur Foto Mehmet Abimiz ve TRT televizyonu kuruluşunda büyük emekleri bulunan yapımcı-yönetmen Göker Müftüoğlu Abimiz ile her hafta buluşur; gördüklerimizin, aldıklarımızın sohbetini yapardık. Bir keresinde "toplu fotoğrafımıza ne yazalım" diye sorduğumda Göker Abi "Antika Pazarı'nın Antikaları" yaz demişti.

Şimdiye dek yüzümüzde daima gülücükler açtıran güzel anılar, uzun uzun anlatmaktan mutluluk duyacağımız anlar ve kaybettiğimiz dostlarımızın özlemini yaşadık Antika Pazarında…

İsmini bilmeseniz bile nerdeyse herkesi tanırsınız pazarda. Selamlaşır, hal hatır sorarsınız. Öyle ki sizin nelerle ilgilendiğinizi bilip yer tarif eden dostlarınız olmuştur yıllar içerisinde. Merhabalar, nasılsınızlar ve hep gülümseyen yüzler vardır. Gramofonların taş plaklarında Münir Nurettinler; pikaplarda ise Zeki Müren'in, Emel Sayın'ın, Orhan Gencebay'ın plaklarından yükselen nağmeler yükselir… Farkında olmadan eşlik edersiniz siz de…

"Nasıl geçti habersiz
O güzelim yıllarım
Bazen gözyaşı oldu
Bazen içli bir şarkı…"

Ankara için keyifli bir buluşma noktası ve güzel bir şans olduğunu düşündüğüm "Antika Pazarı Bir Sevdadır." Nasıl geçtiğini anlamadığınız yılların izlerini; çeşit çeşit kurmalı saatlerde, eski gazetelerde, çizgi romanlarda, elmas gerdanlıklarda aradığınız bir sevdadır…

(*) Antika Pazarı, her ayın üçüncü pazar günlerinde Çayyolu Semt Pazarı'nda açılır.

ANKARALI GENÇ SPORCULARIMIZLA GURUR DUYUYORUZ

Mert DOKUZOĞLU
Kızılcagün TV

ANKARA'DAN DÜNYA ŞAMPİYONU ÇIKTI!

Macaristan'da düzenlenen 26. Hungarian Kick Boks Dünya Kupası'nda mücadele eden Gençlerbirliği Kick Boks takımı sporcusu Melike Gençaslan, Kick Boks Dünya Kupası Şampiyonu oldu. Melike Gençaslan, Ankara Kulübü Derneği kuruluşumuz Kızılcagün Televizyonu'na konuk olmuştu. Gençaslan; *"5 yıldır Kickboks ile uğraşıyorum. 2020 Ulusal Türkiye Şampiyonası'nda şampiyon oldum. Macaristan'da düzenlenecek Dünya Kupası'nda Türk bayrağını dalgalandırmak ve Ankara'nın gururu olmak istiyorum"* sözlerini sarfettikten sadece 15 gün sonra hedefine ulaştı.

AVRUPA ŞAMPİYONU MİLLİ BOKSÖR ÇAĞLA ALUÇ

Başkentimiz, amatör branşlarda ülkemizin yüz akı olmaya devam ediyor. Kadınlar Avrupa Boks Şampiyonası'nda Avrupa ikinciliği bulunan, Avrupa Yıldız ve Genç Kızlar Boks Şampiyonası'nda 64 kilogramda altın madalyayı ülkemize ve Ankara'mıza kazandıran Ankaralı boksör Çağla Aluç Kızılcagün TV'ye *"2024 Olimpiyat Oyunları'nda altın madalyayı ülkeme kazandırmak, Milli Marşımızı tüm dünyaya dinletmek istiyorum"* dedi.

SPOR

ASKİ SPORCULARI RIZA KAYAALP VE TAHA AKGÜL AVRUPA ŞAMPİYONU

TSYD Ankara Şubesi tarafından düzenlenen törende ASKİ Spor Kulübü Güreşçileri Rıza Kayaalp ve Taha Akgül Kızılcagün TV mikrofonlarına konuştu. 8. Avrupa Şampiyonluğu'na ulaşan Taha Akgül *"Bu şampiyonluk Serbest Güreşte bir Dünya rekoru. Ankara ve Türkiye'yi en iyi şekilde temsil etmeye devam edeceğim"* derken, 10. Avrupa Şampiyonluğu'na ulaşan Rıza Kayaalp ise, *"Üst üste 11 kez final oynayıp, 10. kez kazandım. Grekoromen stilde çok iyi rakipler var ama adımı altın harflerle tarihe yazdırdığım için mutluyum"* şeklinde konuştu. Güreşçilerimizin ismi artık, ASKİ Spor Kulübü Rıza Kayaalp ve Taha Akgül Spor Kompleksi'nde yaşayacak.

ANKARA'NIN HENTBOLDA GURURU YENİMAHALLE BELEDİYESPOR

Kızılcagün TV'de yayınlanan Sıra Dışı Spor'da konuğumuz olan Hentbol Kadınlar Süper Lig ekiplerinden Yenimahalle Belediyespor Başantrenörü Serdar Eler; *"Yenimahalle Belediyespor 10. sezonunda. 10 sezondur bu takımın başındayım. Genç ve dinamik bir takımız. Her sezon olduğu gibi bu sezon da Avrupa kupaları ilk hedefimiz. Bu sezon 9 yeni transfer yaptık. Yabancı oyuncumuz yok, transferlerimizin hepsi yerli.* İlk *etaptaki amacımız Türkiye liginde ilk 5'e kalabilmek ve Avrupa kupalarına gidebilmek. Avrupa'da* ülkemizi, *Ankara'mızı temsil etmek istiyoruz."* diye konuştu.

Üç Raftan... Üç Sahaftan...

Timur ÖZKAN *ozkantimur@yahoo.com*

ANKARA KENT YAZILARI / ANKARA BAŞKENT YAZILARI

Güven DİNÇER

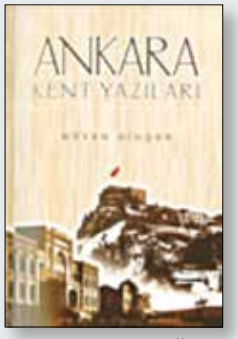

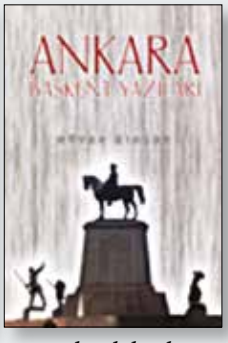

2021 yılı içinde ikisi Ankara ve biri Türkiye üzerine üç kitap yayınlayan Güven Dinçer'in Ankara Kent Yazıları adlı kitabı daha önce Ankara Üniversitesi tarafından yayınlanan kitabının ikinci baskısı olup yazarın çeşitli gazete ve dergilerde yayımlanmış yazılarını içeriyor. Ankara Başkent Yazıları adlı diğer kitap ise diğer bazı gazete ve dergi yazılarının yanı sıra Dinçer'in çeşitli konferanslarının metinlerinden oluşuyor. Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından yayınlanan bu kitapların önsözünde ABB Başkanı Mansur Yavaş "*... Sayın Dinçer, dün olduğu gibi bugün de, yarın da enerjisini Ankara'nın daha yaşanabilir bir kent olması için harcamakta olan ender bir hemşerimizdir. Örnek gösterilecek bir hemşerimiz olduğu için Sayın Güven Dinçer ile övünmek hakkımızdır.*" diyor. Dinçer'in, Alter Yayınlarından çıkan üçüncü kitabı Ülke Yazıları adını taşıyor.

352 / 256 Sayfa, ABB Yay., 2021

SON BAŞKENT ANKARA BİR ŞEHRİN 3000 YILLIK DESTANI

Mustafa BALBAY

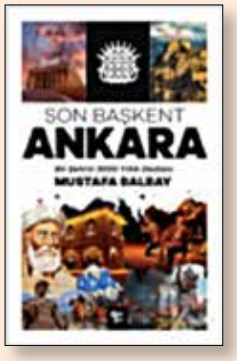

Son başkentimiz Ankara'yı hiç böyle okumadınız. Üç bin yılda yüzden fazla başkentin gelip geçtiği Anadolu'daki son başkent Ankara'nın destanını Kızılırmak ve Sakarya'nın dilinden okuyun. Ankara... Büyük İskender'in düğüm çözdüğü... Sezar'ın valilik yaptığı... Ertuğrul Gazi'nin yurt seçtiği... Yıldırım Beyazıt'la Timur'un kozlarını paylaştığı... Ahilerin devlet kurduğu... Yunanistan'ın göz koyduğu... Mustafa Kemal'in yedi düveli dize getirip son Türk Devleti'nin başkenti ilan ettiği üç bin yıllık efsane şehir... Kızılımak'la Sakarya'nın arasında Anadolu'da yaşanan bütün uygarlıklara, kurulan devletlere, insanlığı aydınlatan bilgelere tanıklık etmiş Ankara... Uygarlıkların... Dünya tarihinin... Güzel ahlakın... Türkiye'nin... Mustafa Kemal'in Ankara'sı..."Mustafa Kemal'in en büyük eseri Ankara'dır, çünkü bütün eserlerini Ankara'da verdi..." Dev bir sahnede izler gibi üç bin yıllık tarih yolculuğuna hazır mısınız? Mustafa Balbay, bütün birikimini ortaya koyarak yazdığı bu destan için şöyle diyor: "Anadolu'nun iki yakası, Anadolu'nun ortasında birleşti. Yüzyıllardır özlenen Anadolu'nun birliği Ankara'da gerçekleşti. Bu kitap 2021 Sakarya Zaferinin, 2022 Kurtuluş Savaşı'nın, 2023 Cumhuriyetimizin yüzüncü yılına armağan olsun."

192 Sayfa, Halk Kitabevi Yayını, 2021

KÜLTÜREL MİRASIN İZİNDE ANKARA

Hazırlayanlar: **Gonca Gökalp ALPASLAN**
Pelin Şahin TEKİNALP

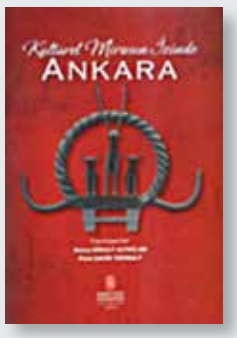

Kentlerin belleği vardır. Sokakların, meydanların, binaların, kaldırımların, parkların, taşların ve ağaçların belleği... Cansız bina yığınından ve koşturan insanlardan ibaret gibi görünen kentlerin belleği... Bu kitap, o belleğin taşıyıcısı ve sürdürücüsü olan herkese ve her şeye adanmıştır. Bizi büyüten güzel Ankara'ya vefa borcumuzu ödeme çabasıdır bu derlem. Unutmaya ve unutturmaya karşı direnç, ayrıntılara ve belleğe bir övgüdür... Romanların, şiirlerin, mektupların, binaların, toprağın, heykellerin, yolların ve o yollarda yürüyenlerin içinde sakladığı, unutmadığı her ayrıntıya bir güzellemedir. Bin yılların kentine, Cumhuriyet'in başkentine sevgiyle kaleme alınmış bilimsel yazılardan ve tanıklıklardan meydana gelmiştir.

606 Sayfa, Hacettepe Üniversitesi Yayını, 2016

Üç Raftan... Üç Sahaftan...

SUDA SURETİMİZ ÇIKIYOR Ankara Dereleri Üzerine Tarihi ve Güncel Bilgiler

Erman TAMUR

Ankara Araştırmacılarından Erman Tamur'un, "Ankara'da Topografya, Akarsular ve Yerleşim" üzerine genel bir bilgiyle başlayan kitabı; ayrı ayrı dört bölüm halinde incelediği; Hatip Çayı-Bent Deresi, İncesu Deresi, Çubuk Çayı ve Ankara Çanağındaki diğer küçük derelerden sonra Ankara Çayı başlıklı bölümle sona eriyor. Bir zamanlar, Ankara'nın sosyal yaşamında çok önemli bir yeri olan Ankara'nın derelerinin doğal ve tarihi çevreleriyle birlikte ele alındığı ve birçoğu ilk defa yayınlanan tarihi fotoğraflarla da desteklenen kitap sudaki "suretimizi" çıkarıyor. Yitirilen derelere dikkat çekiyor. Her nasılsa açıkta kalan son dere parçalarına ve Eymir Gölü'ne, bilimsel ve estetik ölçüler içinde sahip çıkılmaya çağırıyor…

170 Sayfa, Kebikeç Yayını, 2012

GÖLBAŞI MOGAN GÖLÜ ANDEZİT TAŞI CENTAUREA TCHIHATCHEFFII

Editör: **Prof. Dr. Ayşe BOŞGELMEZ**

2005 yılında benzer bir kitaba daha imza atan Prof. Dr. Ayşe Boşgelmez'in bu eseri; Gölbaşı'nda, 17-19 Haziran 2005 tarihleri arasında düzenlenen II. Uluslararası Gölbaşı Göller-Andezit ve Sevgi Çiçeği Festivali kapsamında gerçekleştirilen sempozyumun bildirilerinden oluşuyor. Eserde Gölbaşı'nın doğal zenginlikleri arasında yer alan Mogan Gölü ve Andezit Taşı ile ilgili kapsamlı değerlendirmelerin yanı sıra Gölbaşı Sevgi ***Çiçeği'nin*** konumu, taksonomik özellikleri, yayılış alanları, anatomik ve fiziksel özellikleri, Centaurea ***türlerinin polen morfolojileri,*** karyotip analizleri, çiçeğin yetiştiği lokalitelerin toprak yapısı, bölgede türü tehdit eden faktörler ve koruma stratejileri, edebiyat ve sanat tarihinde çiçeklerin önemi ve bunun Gölbaşı Sevgi ***Çiçeği'ne*** yansıtılması gibi konular ayrıntılı bir biçimde ele alınmıştır.

795 Sayfa. Gölbaşı Belediyesi Yayını, 2006

ANKARA ÇİĞDEMİ Crocus Ancyrensis

Timur ÖZKAN

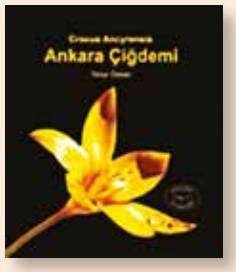

Ankara Kedisi, Ankara Keçisi, Ankara Tavşanı, Ankara Güvercini, Ankara Armudu gibi adı Ankara'yla anılan ve başkentimizin önemli sembollerinden biri olan ve de diğerlerinden farklı olarak Ankara adını uluslararası bilim literatürüne de taşıyan Ankara Çiğdemi'nin Latince adı *Crocus ancyrensis* (Crocus: Çiğdem, Ancyrensis: Ankaralı). Ankara Çiğdemi endemik bir tür ve güzel bir çiçek olmasının yanı sıra Ankara adının uluslararası literatürde yaşatılması bakımından da özel bir ilgi ve özeni hak ediyor. Bu araştırma kitabı, hakkında özel olarak hazırlanmış yazılı ve görsel bir başvuru kaynağı bulunmayan Ankara Çiğdemi'ne ait çeşitli kaynaklarda yayımlanmış veya hiç yayımlanmamış bilgi ve belgeleri bir araya getiriyor.

80 Sayfa, Ankara Kulübü Yayını, 2011

YouTube

260000
GÖRÜNTÜLEME

18000
SAAT
İZLENME

4720
ABONE

545
VİDEO

KIZILCAGÜN YOUTUBE KANALINA ABONE OLMAK İÇİN TELEFONUNUZDAN YOUTUBE UYGULAMASINI AÇINIZ. ARAMA BÖLÜMÜNE KIZILCAGÜN TV YAZINIZ. LOGOMUZUN YANINDAKİ ABONE OL BUTONUNA TIKLAYINIZ.

1. YILIMIZ

ANKARA KULÜBÜ DERNEĞİ
"Ankara'nın Sivil Temsilcisi"

KIZILCAGÜN TV

4,71 B abone • 541 video

Kızılcagün Tv, bir Ankara Kulübü Derneği Kuruluşudur. Ankara Kulübü Derneği,

ABONE OL

BAŞKENT
ANKARA

Ankara'nın Tek açık hava AVM'si

GiMART OUTLET

Gimat
GİMAT
ŞİRKETLER TOPLULUĞU

/gimartoutlet

adidas · ALTINYILDIZ CLASSICS · NetWork · iqs · KARACA · mavi · FLO · KOTON · arena

Koray · ETICHET · ebebek · SÜVARİ HAYATA KARIŞ · TOBACCO SHOP · WF · DeFacto · özcanlar

LEVI'S · Wrangler · JACK & JONES · MISSING · Lee Cooper · GREEN WAX oto yıkama · DODIBA OYUN ALANI

BIGBANG BURGER · DUT · KÖFTECİ YUSUF · Newcastle · Simit Center · yakamoz